

Jørgen Reikerås

TIL-Mentaliteten

En kvalitativ casestudie av hvordan folk i og rundt Tromsø IL beskriver mentaliteten i klubben

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Institutt for idrett og samfunnsvitenskap
Norges idrettshøgskole, 2020

Sammendrag

Forskning innenfor mentale aspekter i fotball har i senere år blitt skrevet mer om. Likevel er det få publiserte forskningsartikler som omhandler mentaliteten i ett spesifikt miljø eller klubb. Denne masteroppgaven omhandler mentale karakteristikk i en norsk toppfotballklubb, Tromsø IL, og hva som kjennetegner kulturen og mentaliteten i klubben. Mentalitet i denne oppgaven defineres som hvordan mennesker tenker om bestemte ting, og hensikten med studien er derfor å undersøke hva som kjennetegner Tromsø IL som vil kunne være et fundament for å lage en mentalitetsmodell for utvikling av mentale karakteristikk. Problemstillingen *Hvordan beskriver folk i og rundt Tromsø IL mentaliteten i klubben?* tilknyttes flere relevante forskningsspørsmål.

Dette gjøres med utgangspunkt i semistrukturerte intervjuer som en kvalitativ tilnærming mot problemstillingen. Utvalget består av 14 personer som har ulike tilknytninger til Tromsø IL, enten internt eller eksternt.

Studiens funn peker på at seks kjennetegn står frem som de mest beskrivende for mentaliteten i TIL. «Inkludering» står frem som viktig både for lokalsamfunnet Tromsø og ikke minst internt i klubben. På grunn av den unike lokasjonen og måten Tromsø IL har spilt fotball på, både historisk og i nåtiden, fremstår klubben som «unik» og er noe som er ønskelig å dyrke videre. Både som et kjennetegn på TIL-spilleren og på TIL-mentaliteten er det å være «tøff» og «jobbe hardt» også fremtredende kjennetegn. Tøffhet i form av at en tør å være seg selv og byr på seg selv, samt at klubben tradisjonelt har hatt en tøff spillestil. Jobbe hardt får en sterk tilknytning da det er tydelig i klubben at man alltid jobber hardt, gir det man har og ønsker å lykkes med det en gjør eller øver på. Mest sentralt står «Laget» og «Mestre motgang». Hvorav disse to henger tett sammen. Laget og kollektivet har alltid vært viktig for at klubben skal kunne prestere sportslig, men også i administrasjon og styret. I tillegg er en tydelig markør i klubben at alle står sammen når det kommer motgang, og at man sammen kommer seg gjennom det.

Innhold

Sammendrag	3
Innhold.....	4
Forord	7
1. Innledning	8
1.1 Introduksjon.....	8
1.2 Tromsø IL	9
1.3 Forskningsspørsmål.....	9
2. Teoretisk rammeverk	11
2.1 Organisasjonskultur	11
2.2 11-modellen.....	13
2.2.1 Stå frem som unik/annerledes.....	15
2.2.2 Regulere totalbelastning	16
2.2.3 Selvregulere læring.....	16
2.2.4 Lidenskapelig omfavne leken	18
2.2.5 Søke intenst å lykkes	18
2.2.6 Håndtere relasjoner.....	19
2.2.7 Mestre motgang	20
2.2.8 Mestre nye kontekster.....	21
2.2.9 Mestre press	22
2.2.10 Prospektivt kontrollere spillet.....	23
2.2.11 Mestre medgang.....	24
3. Bakgrunn.....	26
3.1 Tidligere forskning.....	26
3.1.1 Oversikt over tidligere forskning innenfor mentalitet i fotball.....	26
3.1.2 Kartlegging av mentalitet i en klubb	28
3.1.3 Oppsummering av tidligere forskning og nye problemstillinger.....	32
4. Metode	33
4.1 Vitenskapsteoretisk forankring	34
4.2 Metodiske valg.....	34
4.2.1 Kvalitativt intervju.....	36
4.3 Prosedyre	37
4.3.1 Utvalg	37
4.3.2 Intervjuguide og pilotintervju	39
4.3.3 Datainnsamling	40
4.3.4 Databehandling og analyse.....	43

4.4	Vurdering av metodisk kvalitet	46
4.4.1	Forskerens rolle	46
4.4.2	Reliabilitet.....	47
4.4.3	Validitet	48
4.5	Etiske overveielser	49
5.	Resultat og diskusjon	52
5.1	Tromsøværingene generelt – Hvordan er de?	53
5.1.1	Inkluderende	54
5.1.2	Tøff	55
5.1.3	Oppsummerende om Tromsøværingene.....	56
5.2	Hva kjennetegner TIL-mentaliteten?	57
5.2.1	Hvem er TIL?	58
5.2.2	Stå sammen/Samhold.....	60
5.2.3	Inkluderende	63
5.2.4	Tøffe og jobber hardt	64
5.2.5	Oppsummerende tanker om TIL-mentaliteten.....	66
5.3	Hvordan ser en typisk TIL-spiller ut?	68
5.3.1	TIL-spilleren	69
5.4	Hva må til for å ta steget til, og etablere seg på, A-laget?	71
5.4.1	Fortsette å jobbe hardt	73
5.4.2	Andre vesentlige karakteristikkene	74
5.5	Hvilke karakteristikkene er mer fremtredende i TIL	77
5.5.1	Mestre motgang	79
5.5.2	Stå frem som unik/annerledes.....	81
5.5.3	Håndtere relasjoner	82
5.6	Hvilke karakteristikkene mer fremtredende personlig?	84
5.6.1	Selvregulere læring	86
5.7	Hvilke karakteristikkene er mindre fremtredende i TIL?	88
5.7.1	Forbedringsområder.....	90
5.8	Hvilke karakteristikkene er mindre fremtredende personlig?	92
5.9	TIL-mentaliteten og det store bildet	94
5.9.1	TIL-mentaliteten	94
5.9.2	Forskerens rolle i utarbeidelse av modell	95
5.9.3	En teoretisk/analytisk generalisering.....	96
6.	Avslutning	99
6.1	Begrensninger.....	99
6.2	Veien videre – Praktiske implikasjoner.....	99
	Referanser	101
	Vedlegg.....	111

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD	111
Vedlegg 2: Melding med behandler i NSD	114
Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	115
Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeskjema - Barn.....	118
Vedlegg 5: Intervjuguide	121
Vedlegg 6: Kjennetegn ved Tromsø IL.....	122

Forord

Innlevering av masteroppgaven symboliserer slutten på en utrolig, spennende og læringsrik studietid, samtidig som det er starten på et arbeidsliv hvor jeg får muligheten til å jobbe med lidenskapen min. Interessen og engasjementet mitt for fotball og mentale karakteristikk har bidratt til en tøff, men veldig interessant prosess det siste året. Gjennom lange kvelder, mange refleksjoner og mye lærdom sitter jeg igjen med innsikt og erfaringer om mentale karakteristikk på personlig- og jobbnivå. Jeg føler meg veldig privilegert som har fått muligheten til å skrive om noe jeg virkelig brenner for, samtidig som det gir erfaringer som er svært relevant innen fotball.

Jeg vil rette en takk til alle som har hjulpet til i denne prosessen, enten om det er mental støtte eller spesifikke korreksjoner og innspill til oppgaven. Først og fremst vil jeg takke Tromsø IL, og mine kontaktpersoner der i form av Svein Morten Johansen og Morten Giæver. Dere har tatt meg inn og vist meg deres miljø, vist en stor interesse for å gjennomføre denne oppgaven og vært behjelpelige på alle mulige måter. Jeg har følt meg svært velkommen og verdsatt ved alle mine besøk i Tromsø. Jeg vil også rette en takk til min veileder, Geir Jordet, som med sine unike erfaring og kompetanse har lært meg mye, fått frem refleksjoner i meg jeg ikke hadde klart på egenhånd og som har gitt av seg selv for at oppgaven skal bli best mulig.

Til slutt vil jeg takke mine medstudenter for fem fantastiske år på NIH. I tillegg til relevant lærdom er mye av opplevelsen på NIH de gode vennskapene som skapes. Det har vært en glede å tilbringe tid med dere, og jeg ser frem til å tilbringe tid med dere i årene som kommer!

Oslo, juni 2020

Jørgen Reikerås

1. Innledning

1.1 Introduksjon

Det internasjonale fotballforbundet, FIFA, foretok i 2007 en undersøkelse hvor de fant ut at fotball er en av verdens største idretter med omlag 265 millioner spillere fra 207 forskjellige nasjoner (FIFA, 2007). Av disse spiller kun 0,04 % i profesjonelle ligaer (Haugaasen & Jordet, 2012). Nåløyet for å lykkes og kunne spille på profesjonelt nivå er dermed trangt. Den mentale faktoren trekkes frem av Sæther (2014) som en avgjørende faktor for om spillere lykkes som fremtidige toppspillere.

Fagområdet psykologi er ofte forbundet med studier av oppførsel, med referanse til observerbare aksjoner, samt hjernen og dets prosesser som persepsjon, minner, tanker, motiver og følelser (Jordet, 2016; Gray, 2011). Det er innenfor dette fagområdet begrepet «mentalitet» har sin naturlige opprinnelse. Ordet mentalitet kan være vanskelig å skille fra begrepet «psykologi». Vi kan derfor definere mentalitet som «*a person's particular way of thinking about things*» (Cambridge dictionary, u.å.(a)), mens ordet psykologi kan defineres som «*the scientific study of the way the human mind works and how it influences behavior, or the influence of a particular person's character on their behaviour*» (Cambridge dictionary, u.å.(b)). Med andre ord er mentalitet måten en person tenker på, mens psykologi er studien om hvordan menneskets hjerne fungerer.

Sammenlignet med det fysiske og det taktiske aspektet ved fotball, er mentalitet et tema som i ikke har vært forsket like mye på. Den anerkjente og tidligere mangeårig Arsenal-manager, Arsène Wenger, uttalte under en paneldebatt i London i 2010 at de siste 10 årene hadde vært preget av nettopp dette fysiske og taktiske fokuset, men at de neste 10-15 årene derimot ville bli preget av ytterligere fokus på det mentale (Jordet, 2016).

Wengers forutsigelse kan ha vært korrekt da flere forskningsartikler og bøker om dette temaet har blitt publisert de seneste årene, og søk i databaser på internett viser jevnlig nye forskningsartikler tilknyttet mentalitet enten på elite- eller juniornivå (Mills m.fl., 2012; Pain & Harwood, 2013; Haugaasen, Toering & Jordet 2014; Hofseth, Toering, Jordet & Ivarsson, 2017; Taylor & Collins, 2018; Larsen & Küttel, 2019; Furley, Dicks & Jordet, 2020). I Norge er også kartlegging av mentalitet et av kriteriene innenfor den nystartede klassifiseringen av toppklubbene på spillerutvikling (Olafsen, 2019)

Jordet (2016) er én av flere som har forsøkt å identifisere noen mentale karakteristikk som kjennetegner verdens beste, i et forsøk på å belyse viktigheten av det mentale innenfor fotballspillet. Forskning fra 2014 har indikert at mentalitet kan være en avgjørende faktor for å lykkes, men at mental trening ikke er særlig utbredt i barne- og ungdomsfotballen, og kanskje ikke så mye i toppfotballen som en kan tenke seg (Sæther, 2017). Sæther nevner likevel at flere trenere trekker frem mentale ferdigheter når de snakker om spillerne med det høyeste potensialet og spør seg om det ikke er verdsettelsen av disse ferdighetene som er problemet, men heller at det ikke er noen klare læringsregimer eller spesifikk trening på dette området (Sæther, 2017).

1.2 Tromsø IL

Tromsø IL ble stiftet 15. september 1920 og har siden første opprykk til toppdivisjonen i 1985 tatt bronse i serien i 1989, 2008 og 2010. Sølv i 1990 og 2011, samt cupmester i 1986 og 1996. I tillegg har klubben deltatt i europeiske konkurranser hele ni ganger mellom 1987 og 2013. Tromsø IL har sin tilhørighet i byen Tromsø og fylket Troms og Finnmark. Av de største triumfene i klubbens historie er cupfinalen i 1986 mot Lillestrøm, og seieren mot Rosenborg på Lerkendal i 2003, hvor de etter et turbulent år slo Rosenborg borte for andre gang noensinne og beholdt plassen i den øverste divisjonen, hvorav begge blir omtalt på klubbens hjemmeside. Klubben rykket i 2019 ned fra den øverste divisjonen og spiller 2020-sesongen på nivå to for første gang siden 2014.

1.3 Forskningsspørsmål

Professor Geir Jordet ved Norges Idrettshøgskole ble i første omgang kontaktet av Tromsø IL, for å bidra til arbeidet rundt å utvikle en mentalitetsmodell som skal beskrive det særegne ved kulturen og mentaliteten i Tromsø. Dette med bakgrunn i akademiklassifiseringen, som er et kriteriesett og måleverktøy hvor toppklubbene i Norge vurderes og evalueres. Tromsø IL så selv et behov for et mer utdypende verktøy for å kartlegge mentalitet og hvordan det kan implementeres i klubben. I den videre prosessen ble jeg kontaktet av Geir Jordet for å gjennomføre dette prosjektet for Tromsø IL, samt at jeg fikk tillatelse til å bruke dataen til min egen masteroppgave. Hensikten er å kartlegge hvilke mentale karakteristikk og kjennetegn som kommer tydeligst frem i Tromsø IL, samt se klubben opp mot karakteristikk som forskning har identifisert hos noen av verdens beste spillere (Jordet, 2016). Veien til målet går via den kvalitative

metoden for å gå i dybden og vektlegge informantenes oppfatning. I form av en casestudie av Tromsø IL vil oppgaven forsøke å fange essensen i hva som kjennetegner klubben og miljøet, og dermed hvordan en kan best implementere og videreutvikle mentaliteten i kommende generasjoner, samt gjøre spillere mer robuste og informerte om hva som faktisk kreves av en TIL-spiller

Masteroppgavens forskningsspørsmål er: *Hvordan beskriver folk i og rundt TIL mentaliteten i klubben?*

Med dette forskningsspørsmålet vil jeg ha som mål å undersøke hvilke mentale karakteristikk og kjennetegn som er tydeligst i Tromsø IL og deretter komme frem til noen karakteristikk som beskriver mentaliteten. Dette vil komme frem via informantenes utsagn og kan dermed gi en deskriptiv beskrivelse av hvordan noen personer i og rundt TIL opplever mentaliteten. Videre kan disse funnene være en del av en modell som videre kan bli implementert i klubben slik at de kan utvikle disse karakteristikkene i sine spillere. For å belyse forskningsspørsmålet kan andre spørsmål brukes som middel. Følgende spørsmål er dermed nærliggende for å kunne komme frem til hvordan folk med tilknytning beskriver klubben og lokalmiljøet:

- *Hva kjennetegner Tromsøværingen?*
- *Hva kjennetegner TIL-mentaliteten?*
- *Hva kjennetegner TIL-spilleren?*
- *Hva skal til for å ta steget fra juniorlaget til A-laget og etablere seg der?*
- *Hva har studien om TIL-mentaliteten å si for forskning på mentale karakteristikk?*

På denne måten kan vi se noe utover bare Tromsø IL som klubb, og se hvordan et slikt forskningsprosjekt kan påvirke det eksisterende teoretiske grunnlaget.

2. Teoretisk rammeverk

Oppgavens tematikk er tilknyttet mentale karakteristikk i fotball og spesifikt i én klubb. Det teoretiske rammeverket som danner fundamentet for oppgaven er dermed viktig for hvordan vi skal forstå mentale karakteristikk og hvilke som forskning har eksemplifisert som fremtredende. Det første delkapittelet vil omhandle mentale ferdigheter/karakteristikk og kultur. Bakgrunnen for dette er at leser skal ha forståelse av hva mentale ferdigheter/karakteristikk er, samt hvordan kulturen kan være med på å definere hvilke trekk som går igjen, og hva som gjør at de går igjen. Videre er grunnlaget for intervjuguiden i forskning gjort av Geir Jordet på 11-modellen (2016). Brorparten av kapittelet omhandler derfor de ulike karakteristikkene, samt utdyper hver og en av dem.

2.1 Organisasjonskultur

«Kultur» er et samlebegrep på omstendighetene som påvirker hvordan vi oppfører oss, samhandler og kommuniserer med hverandre, hvilke preferanser vi har i forhold til hva vi liker og ikke liker, og hvilket verdigrunnlag vi har – hva vi oppfatter som rett og galt (Paulsen, Hårberg og Sølvberg, 2009). Det er innenfor en slik kulturell ramme vi lærer oss verdier, normer og ideer som utformer vår identitet, og som knytter oss sammen til et fellesskap. For å ivareta dette fellesskapet blir kulturen videreført til nye medlemmer av fellesskapet. (Paulsen, Hårberg og Sølvberg, 2009). I følge Schein (1990), som fokuserte på psykologi innenfor organisasjoner, er kultur «*what a group learns over a period of time as that group solves its problems of survival in an external environment and its problems in internal integration*» (Schein, s.111, 1990). Kultur består ifølge Schein av tre nivåer:

- Kulturelle gjenstander i form av historier og myter som blir fortalt i miljøet, i tillegg til klær, bygninger og organisasjonskart.
- Verdier som baserer seg på sosiale prinsipper, normer, mål og standarder som organisasjonen viser til omverdenen
- Grunnleggende antagelser som er de underliggende grunnene for handlinger og ikke lenger blir stilt spørsmål til, da de blir

tatt for gitt og skjer ubevisst. Noe som sterkt påvirker hva menneskene i organisasjonen gjør (Schein, 1990).

Organisasjonskultur består dermed av flere nivåer og kulturen skapes av overføring av prinsipper, verdier og normer til videre generasjoner for å ivareta kontinuitet og identitet. Dette kan ses i sammenheng med mentale karakteristikk innen fotball: Hvilke mentale karakteristikk finner vi i vår klubb og hvordan skal vi implementere disse karakteristikkene i neste generasjon fotballspillere? Et slikt tankesett vil kunne være med på å skape en felles identitet og en kontinuitet i klubbkulturen uavhengig av hvilke personer som sitter i styret, er trenere eller spillere.

Klubbkulturen eller klubbmiljøet en fotballspiller tilhører, kan således være avgjørende for utviklingen av spillerens mentale karakteristikk. I Norge er Holmlia Sportsklubb et interessant eksempel på en norsk fotballklubb som over tid har lyktes i å dyrke frem toppspillere som Mohammed Fellah, Jonathan Parr, Haitam Aleesami, Adama Diomande, Ohi Omuijuanfo og Mathis Bolly. Selv om dette må sies å være en relativt liten klubb, med et fotballag som på seniornivå per 2020 spiller i 4. divisjon, og med begrensede ressurser sammenlignet med større fotballklubber på Eliteserie-nivå, har klubben likevel vært suksessrik i sin talentutvikling. Tidligere sportslig leder i Stabæk Fotball, Inge Andre Olsen, uttalte i et intervju med VG at *«det er en litt annen mentalitet du finner der oppe. Det er spillere som jobber hardt og vil komme frem»* (Herrebrøden, 2017). Den særegne mentaliteten vi finner i dette klubbmiljøet blir i samme VG-intervju også omtalt av tidligere Holmlia-spiller, Ohi Omuijuanfo, for å forklare sin klubbkamerat, Adama Diomandes, suksess:

«Holmlia-mentaliteten er å ønske noe større for seg selv. Måten han aldri ga opp på. Han hadde det tøft. All den harde jobbingen fikk ham til Premier League til slutt. Det er motivasjonen: Aldri gi opp, det er aldri for sent»
(Herrebrøden, 2017).

Dette sier noe om viktigheten av gode mentale karakteristikk innad i et klubbmiljø, og blir støttet av forskning som viser at psykologiske faktorer er vitale for å nå toppnivå (Pain & Harwood, 2013). Som nevnt tidligere har det blitt gjort arbeid i flere klubber som tilstreber å beskrive hvordan talentutviklingen foregår i det miljøet, men svært få ser kun mot mentale karakteristikk og ferdigheter.

2.2 11-modellen

Professor ved Norges Idrettshøgskole, Geir Jordet, har i sitt kapittel i boken «Soccer Science» (Jordet, 2016) kommet frem til 11 ulike mentale karakteristikk som alle profesjonelle fotballspillere til en viss grad innehar (figur 1). Alle spillere innehar ikke alle ferdighetene, og noen har mer av det ene eller det andre. Forskingen er basert på økologiske (e.g., Gibson, 1979; Bronfenbrenner, 1979) og fenomenologiske (Merleau-Ponty, 1962) fundamenter. Jordet skriver at ekte erfaringer og oppførsler, og konteksten disse er i, virker som utgangspunktet for modellen (2016). Hvert punkt er relatert til en posisjon på banen av visuelt hensyn, og har derfor ikke noe med hvilken karakteristikk som er mer betydende i ulike roller. Jordet mener at dette ikke er en fullstendig logisk stringent modell, men når formålet er å fasilitere og gjøre det praksisnært for trenere i et akademi, så danner denne et bra fundament (Jordet, 2019). Bakgrunnen for denne måten å presentere en modell på, er ifølge Jordet og Pepping (2018) et behov for å ha en mer praksisnær metodikk hvor idrettspsykologi tar utgangspunkt i en spesifikk kontekst, deretter ser på atferd som kan lede til et ønsket utfall og til slutt hvilke mentale karakteristikk som hypotetisk kan produsere slik atferd. (Jordet & Pepping, 2018) Det er sistnevnte karakteristikk som er presentert i modellen og er et utgangspunkt for det teoretiske rammeverket i intervjuene. Dette skiller seg fra en tradisjonell modell. I den tradisjonelle modellen starter det med psykologiske mekanismer som hypotetisk kan føre til spesifikk atferd, deretter ser de på hvilken atferd som kan lede til et utfall i en spesifikk kontekst og til slutt prestasjon i en gitt sports kontekst (Jordet & Pepping, 2018).

Denne metodikken i idrettspsykologien ser på utøveren og miljøet som et uatskillelig par, og at konteksten en utøver er en del av kan si mer om atferd enn individuelle mentale prosesser. Med andre ord er forholdet mellom informasjon fra omgivelsene og individets oppfattelse av disse informasjonene den viktigste variabelen som psykologer burde studere (Gibson, 1979). Med det som teoretisk utgangspunkt mener Jordet og Pepping at en måte å tilnærme seg er å eksplisitt ta utgangspunkt i den meningsfulle konteksten trenere og spillere er i (2018). Kunnskap til en idrett sine unike funksjoner kan hjelpe trener og idrettspsykologer å rette seg mot de mest kritiske variablene for prestasjon (Jordet & Pepping, 2018). Noe av den tidligere forskning på hvordan du kan jobbe med utøvere innen fotball er ikke basert på empirisk forskning på fotballspillere, men heller tar for seg generelle psykologiske ferdigheter som er viktige uavhengig av

idrett som for eksempel motivasjon, selvtillit og målsetting. I den tradisjonelle modellen blir disse deretter gitt sports spesifikke eksempler (Jordet & Pepping, 2018). Jordet og Pepping hevder derfor at det neste, viktige steget mot profesjonell psykologisk praksis innen fotball er å slå sammen praktisk erfaring og etablert kunnskap med bakgrunn i fotballspillere for å levere en mer genuin, relevant og funksjonell, psykologi i den spesifikke konteksten fotball er (2018). Med dette i bakhodet er figuren under og karakteristikkene som blir presentert, basert på den spesifikke konteksten fotball, og har som mål å levere en representasjon av mentale karakteristikk som hypotetisk kan bidra til økt prestasjon i fotball. På denne måten blir modellen praksis-vennlig og funksjonell.

Figur 1: 11-modellen (Jordet, 2016)

¹ Note. Fra Psychology and elite soccer performance s.367, av Jordet, G. I: T. Strudwick (Ed.). *Soccer Science 2016*, Champaign, IL: Human Kinetics

Oversatt til norsk, og slik de blir anvendt i intervjuene, er de ulike ferdighetene:

2.2.1 Stå frem som unik/annerledes

I figuren ovenfor står dette punktet som «innovatively advance the game». Her er det viktig å påpeke at denne modellen fra Jordet (2016) flere ganger har undergått små justeringer. Da intervjuguiden ble laget første gang i 2017 hadde denne endret seg til «expressing individuality» som blir beskrevet av Jordet og Pepping (2018). Bakgrunnen for denne endringen baserer seg på at det å innovativt utvikle spillet også er forankret i at en skal utfolde seg selv individuelt, altså være unik/annerledes. Dette kan beskrives som at spillere er seg selv, noe som kan bidra til noe personlig, nytt eller unikt (Jordet & Pepping, 2018). Denne mentale karakteristikken er dermed forankret i den spesifikke konteksten fotball, hvor det å være seg selv kan, hypotetisk, bidra til økt prestasjon. Det betyr ikke at man må gjøre alt man kan for å skille seg ut, men det kan indikere at å skille seg litt ut kan være fordelaktig (Jordet & Pepping, 2018). Mennesker er ulike og har forskjellige typer personlighet. Spillere gjennom tidene har stadig forsøkt å løse mysteriene i fotball og noen har etterlatt seg finter, nye roller eller spillestiler som Franz Beckenbauer sin «libero-rolle» eller Rinus Michel og Johan Cruyff med total-fotball (Jordet, 2016). Det å stå frem som unik eller annerledes kan dermed være en positiv egenskap, da det kan gi et forsprang kontra andre spillere eller gjør at en stikker seg ut og blir mer lagt merke til (Mills m.fl. 2012). I den nederlandske klubben Ajax ser de spesielt etter slike spillere og tidligere fotballspiller, akademitrener og assisterende manager i Ajax, Dennis Bergkamp, forteller i sin biografi (2013) at de er ute etter spillere som er unike og skiller seg ut fra de 10 andre spillerne på banen. For å kunne innovativt utvikle fotball må spillere kjenne til spillet og dets karakteristikk og noen av de bedre spillerne fra år 2000 og utover har uttalt at de ønsker å løse mysteriene i fotball og gjøre det andre ikke er kapable til å forstå eller gjøre (Jordet 2016). Dette betyr ikke at det er en nødvendighet å skille seg ut for å bli blant de beste. Jordan Henderson, kaptein på Liverpool fikk følgende uttalelse i en nyhetsartikkel i 2017:

He'll never be considered as one of the best and he might never be fully embraced by everyone. He might never really do anything on the pitch but, somehow, for some abstract reason, he'll make teams better on the pitch (Doherty, 2017)

Dette utsagnet forteller om en spiller som aldri har skilt seg ut hverken på eller utenfor banen, men samtidig er kaptein for et av verdens beste lag. Fotball er et komplekst spill og du trenger komplementære ferdigheter i laget for å utfylle de ulike rollene. Da kan til og med det å ikke skille seg ut, være et tegn på at du er annerledes. Det er ikke alltid en nødvendighet å være den som stikker seg ut både på og utenfor banen, men at det kan spille positivt inn å være litt annerledes enn de andre kan utfra denne forskningen vise seg å være en fordel.

2.2.2 Regulere totalbelastning

For en optimal prestasjonsutvikling av unge fotballspillere må det store mengder med kvalitetsrik fotballtrening til (Ford og Williams, 2012; Haugaasen og Jordet 2012; Haugaasen, Toering og Jordet 2014). Prestasjonsutviklingen er i tillegg knyttet til hva som kreves mentalt for å få ut sitt fysiske potensial. Derfor må utøvere kunne balansere trening med restitusjon for å unngå burnout og overtrening (Ericsson, Krampe og Tesch-Romer 1993). Ved eventuell overtrening kan det gi psykologiske virkninger som økt stressnivå og videre resultere i flere tilfeller av skader og sykdom som kan stå i veien for utvikling. Utøvere i verdensklasse refererer til viktigheten av både langsiktig- og kortsiktig restitusjon for å kunne utvikle seg, samtidig som en må ha balanse i livet (MacNamara, Button & Collins, 2010a; Durand-Bush & Salmela, 2002). En kan i så måte si at reguleringen av totalbelastning er en viktig faktor for unge fotballspillere som undergår mye trening i jakten på å bli proff, samtidig som de allerede etablerte spillerne må vedlikeholde og videreutvikle egen prestasjon. Reguleringen av totalbelastning er derfor viktig på den ene siden for å forbedre seg, og på den andre siden for å forebygge skader. Sistnevnte kan ses i lys av studier på nederlandske og svenske spillere hvor stress i livet, både fysisk og psykisk kan assosieres med skaderisiko (Brink, m.fl. 2010; Ivarsson, Johnson & Podlog, 2013). Trenere kan hjelpe utøvere med denne prosessen, men til syvende og sist tar alle sine egne valg og evnen til å regulere totalbelastningen består av mange valg som må tas hver dag.

2.2.3 Selvregulere læring

Det har ved flere tilfeller vært forskning som ser på hvor tidlig profesjonelle fotballspillere har startet treningen og hvor mye de har trent, og noe av det har funnet ut

at elitespillere har startet før sub-elitespillere (Ward m.fl, 2007). Annen forskning har funnet ut at totalt antall timer med trening kan skille de som lykkes og ikke både på senior- og juniornivå (Ford & Williams, 2012; Ward, 2007; Helsen, Starkes & Hodges, 1998). I etterkant av dette er det blitt publisert forskning som ikke finner denne forskjellen (Haugaasen, Toering & Jordet, 2014). Dette betyr at det er andre faktorer enn bare antallet timer trening som har en betydning. Selvregulering blir av Zimmerman (1989, 2006) beskrevet som graden utøvere er metakognitivt, motivasjonelt og proaktivt deltagere i sin egen læringsprosess. Dette betyr at utøvere er klar over utvikling og tar ansvar for å nå sine mål. Selvregulerende prosesser kan dog ikke produsere høy ekspertise, men kan bidra til at utøvere klarer å oppnå kunnskap og ferdigheter mer effektivt (Cleary & Zimmermann, 2001; Zimmerman, 2006). Forskning utført på utøvere som har nådd toppen i sin egen idrett hevder at ansvar for egen læring er en viktig faktor (MacNamara, Button & Collins, 2010b). Læring innehar i følge Winne (2011) tre grunnleggende faktorer. Kunnskap, informasjon og erfaring. Kunnskap er kobling av informasjon, hvorav informasjon er potensiell kunnskap og erfaring er en samling av informasjon og kunnskap som enda samles ved hjelp av å tolke følelsene av denne informasjonen og kunnskapen. I følge Ertmer & Newby sin teori om læring er planlegging, monitorering og evaluering en viktig del av læringsprosessen hvor utøverne vil velge den beste strategien (1996). Dette samsvarer i stor grad med forskningen utført av Zimmermann fra 2006. Spesifikt inn mot fotball indikerer forskning på elementene i selvregulering: planlegging, monitorering, evaluering, refleksjon og innsats gav resultater som indikerer at de som var flinkest på disse elementene presterte bedre (Toering m.fl, 2009). Disse resultatene viste dermed at elite spillere selvregulerte mer enn ikke-elite spillere og var dermed positivt assosiert med prestasjon. Uttalelsen til forskerne etter dette studiet var at bedre selvregulering kan gi mer effektive læringsmiljøer og økt sannsynlighet for prestasjon. Toering m.fl. gjennomførte i 2012 en lignende studie som tok høyde for relativ alderseffekt, hvor funnene indikerer at spillere på internasjonalt nivå kan få mer ut av trening på grunn av evnen til refleksjon (Toering, Elfering-Gemser, Jordet & Visscher, 2012)

I praksis kan disse generelle, og mer spesifikke funnene mot fotball, indikere at utøvere som planlegger, monitorerer, evaluerer og reflekterer over egen prestasjon og hvordan du kan forbedre deg få fordeler ved å gjennomføre det arbeidet (Jordet, 2016).

2.2.4 Lidenskapelig omfavne leken

Fotballspillere som omfavner leken opplever en autonomi og glede i fotball som gir de positive følelser. Jordet (2016) siterer i sitt kapittel flere spillere på hvor mye det gir de å kunne holde på med det de liker og hvilke lengder de kunne gå for fotballen. Dette kommer fra selvbestemmelsesteorien og beskrives som fundamentet for spillernes indre motivasjon. Selvbestemmelsesteorien utarbeidet av professorene Edward Deci og Richard Ryan går ut på at mennesker har noen grunnleggende behov, blant annet behovet for autonomi (kontroll over egne handlinger), tilhørrelse (behovet for å føle en tilknytning til andre mennesker) og kompetanse (oppleve mestring) (Van Lange, Kruglanski og Higgins, 2012). Ved å oppfylle disse behovene kan det føre til en rekke positive effekter som god selvfølelse, god helse og forbedret prestasjon (Ntoumanis, 2012). I tillegg kommer andre effekter som mer positiv energi og iver, målsetting, ansvarlighet og emosjonell regulering (Adie, Duda og Ntoumanis, 2012; Taylor og Bruner, 2012). En opplevelse av glede og autonomi kan dermed assosieres med flere positive effekter som direkte påvirker prestasjon. Lidenskap kan ses på som noe du har eller ikke har, på samme måte som motivasjon. Likevel er ikke lidenskap så enkelt og kan deles opp på flere måter. En måte å dele det inn er besatt lidenskap og harmonisk lidenskap. Besatt lidenskap kan vi se gjennom utøvernes besettelse for å trene og spille. Det er noe de «må» gjøre og er et indre press. Harmonisk lidenskap er de som frivillig utøver idretten uten noen form for forpliktelse. Begge formene for lidenskap kan føre til suksess, selv om forskning innen ishockey foreslår at besettende lidenskap er mer tilpasningsdyktig i et elite-miljø enn harmonisk (Amiot, Vallerand & Blanchard, 2006). På den andre siden kan for mye besettende lidenskap føre til høyere risiko for utmattelse, overtrening og burnout (Vallerand, 2012). Det viktige å ta med seg er at lidenskap påvirker utøvere på forskjellige måter og at det ikke er noen fasit på hvilken lidenskap som er best, men at selve lidenskapen til, og gleden ved, fotball kan gi positive følelser.

2.2.5 Søke intenst å lykkes

Å lidenskapelig omfavne leken er ikke nok. En studie på ungdomsspillere som spilte for et profesjonelt akademi eller var på et ungdomslandslag fant ut at uavhengig om de lyktes med å bli profesjonelle eller ikke, så var gleden ved fotball den største

motivasjonen de hadde (Holt og Dunn, 2004; Holt og Mitchell, 2006). Det var likevel en forskjell blant de som ble profesjonelle – determinasjonen om å lykkes. Dette støttes av intervjuer med trenere i akademiene til Premier League og Championship klubber som identifiserte egenskaper som vilje, pågangsmot, arbeidsmoral, profesjonelle holdninger og fokus som avgjørende for å slå gjennom. (Mills m.fl., 2012). I Nederland gjorde de noe lignende og undersøkte hva som kjennetegner de som lykkes kontra de som ikke lykkes. En av faktorene de fant her var målrettethet (Van Yperen, 2009). Spillere som intensivt streber etter suksess har flere egenskaper som gjør de egnet til å oppnå suksess, kontra de som ikke har den samme determinasjonen. En faktor som spillerne i studiet til Holt og Dunn (2004) tok opp var utsatt tilfredsstillelse. Dette innebærer at de ofrer noe nå for å oppnå belønning på et senere tidspunkt. Et annet ord for dette kan være selv-kontroll. Evnen til å foreta valg basert på det du vet er mest riktig i lengden, kontra kortsiktig. Et eksempel på dette kan være å stå av fester, unngå å være oppe for sent og generelt ting som vil påvirke prestasjonen negativt neste dag. Studier på norske spillere fra 2015 (Toering & Jordet, 2015) viser at spillere i de beste ligaene og på landslaget scoret høyere på selvkontroll enn andre. Disse funnene indikerer at gleden ved fotball er viktig, men at egenskaper som målrettethet, forsinket tilfredsstillelse, selvkontroll og generelt en intens søken etter å lykkes er gode indikatorer på suksess.

2.2.6 Håndtere relasjoner

Som fotballspiller er det mange personer en må forholde seg til. Trenere, spillere, media, styret, foreldre og venner er bare noen av aktørene. I tillegg må en forholde seg til aktørene underveis i tette, jevne kamper, hjemme rundt middagsbordet eller når vennene dine forsøker å få deg med på fest. Mills og kollegaer skriver i sitt studie om en intervjurunde med profesjonelle trenere som driver med spillerutvikling, hvor trenerne understreker viktigheten av sosial kompetanse og mellommenneskelige egenskaper for å håndtere de ulike relasjonene og gruppene i et fotballmiljø (Mills m.fl, 2012). Fotball er et spill hvor du må interagere med 10 medspillere på banen og trenere på benken. Effektiv kommunikasjon er dermed en nøkkel for å samarbeide best mulig. Lag som ofte kommuniserer på en positiv og støttende måte har større sannsynlighet for å lykkes enn lag som ikke gjør det (Jordet, 2016). Grunnen til dette kan ifølge Jordet (2016) ha en sammenheng med følelser og hvor smittsomme de er. Når en spiller på laget ditt

viser sterke, positive følelser er det mer sannsynlig at du vil oppleve det samme selv og videre kan prestasjonen din forbedre seg. Dette gjenspeiler seg i forskning over hele sesonger også, eksempelvis via israelsk fotball og basketball i USA hvor lag som hadde en positiv tilnærming og væremåte til hverandre presterte bedre (Bornstein & Goldsmith, 2008; Kraus, Huang & Keltner, 2010). Forskningen viser at måten en håndterer relasjoner på er en viktig del av prestasjonen. Som én av 11 spillere på banen er det viktig å tenke på at din egen prestasjon er avhengig av de andre. Evnen til å håndtere relasjoner og kommunisere effektivt og godt kan bidra til at prestasjonen din med større sannsynlighet blir bedre.

2.2.7 Mestre motgang

Alle fotballspillere vil på et eller annet tidspunkt i karrieren oppleve motgang. Det kan være skader, bli benket, måltørke for en spiss eller bli solgt til en annen klubb. Spørsmålet er derfor ikke om du vil møte motgang, men hvordan du mestrer den. Den mestvinnende golferen i PGA-sammenheng gjennom tidene, Sam Snead, uttalte i sin tid: «*The mark of a great player is in his ability to come back. The great champions have all come back from defeat*» (Snead, u.å.). Dette sier noe om holdningene han hadde til tap og feiling.

Videre refererer engelske akademitrenerer til «resilience», eller motstandsdyktighet hvis vi oversetter til norsk, som en kritisk faktor til å lykkes som profesjonell fotballspiller (Mills m.fl., 2012), noe som støttes av Van Yperen (2009) sin forskning som viser at det ikke var forskjell i hvor mye stress akademispillere ble utsatt for, men forskjellen på de som lyktes og feilet var måten de håndterte det på. De som lyktes brukte i større grad problem orientert håndtering, altså de forsøkte å ta hånd om problemene i stedet for å dytte de unna. En spiller som mestrer motgang tar dermed større ansvar for å løse motgangen og lære av den, enn spillere som ikke gjør det (Mills m.fl., 2012; Sagar, Busch og Jowett, 2012; Holt og Dunn, 2004; Holt og Mitchell, 2006). Collins og MacNamara (2012) trekker frem forskning på utøvere hvor det fremkommer tydelig at flere har nådd bunnen, men at disse bunnene har resultert i nytt fokus eller økt innsats, mens for utøvere som ikke er like gode til å håndtere motgang kan bunnen føre til at de trekker seg tilbake eller legger opp. Pilotforskning på området foreslår at en for lineær vei til toppen ofte kan relateres til problemer. Derav fremkommer det at utøvere som er suksessfulle og veldig støttet på et tidlig tidspunkt har mindre sannsynlighet for å oppnå

suksess på seniornivå, kontra utøvere som opplevde mer motgang, kom seg gjennom det og fikk mer støtte på et senere tidspunkt (Collins & MacNamara, 2012). Denne forskningen tar for seg unge spilleres vei til toppen, som ofte kan være forbundet med motgang underveis, men som gjør at de opparbeider seg verktøyene til å komme gjennom det. Noe som også fremkom i studiene tidligere nevnt, om at spillere på elite-nivå håndterte motgangen bedre. Således kan det relateres til utøvere på seniornivå som opplever skader, nedrykk eller andre lignende faktorer som kan være tøffe å håndtere.

2.2.8 Mestre nye kontekster

Som fotballspiller er man ofte nødt til å bytte klubb, noen ganger fordi den gamle klubben ikke vil ha deg, andre fordi du har uenigheter med noen i klubben eller så kan det være at en ønsker å komme seg til en klubb på et høyere nivå. Da må en forholde seg til nye lag, nye land og kulturer, nye supportere og med det måtte skape nye relasjoner. Eller det kan være at laget ditt signerer flere nye spillere som forsøker å integrere seg sosialt og til en ny spillestil. Jordet refererer til flere studier på spillere som flytter til en klubb i et annet land, hvor en gjengående faktor var vanskeligheten med å tilpasse seg og en følelse av hjemlengsel (Jordet, 2016). Den spanske fotballspilleren, Gerard Pique, var som yngre i akademiet til Manchester United, men på grunn av hjemlengsel ønsket han seg hjem til Barcelona, selv etter fire år i England (Wright, 2013). Sistnevnte intervju poengterer viktigheten av å trives, samt håndtere og mestre nye kontekster for å prestere optimalt. Uten mestringen av den nye konteksten blir det vanskelig å prestere optimalt på banen og det kan gå utover hvor langt du når. Fra 2004 til 2005 og 2008 til 2009 utgjorde utenlandske spillere 40% av det totale antallet spillere i de fem største ligaene i Europa (Littlewood, Mullen & Richardson, 2011). Denne prosenten sier at nesten halvparten av alle spillerne i ligaene kom fra et annet land og understreker viktigheten av å tilpasse seg nye kulturer og klubber. Hvis vi tar for oss startoppstillingen til Liverpool og Tottenham da de spilte Champions League finalen i 2019, altså to engelske lag, fremkommer det at kun 7 av 22 spillere fra start var engelske og totalt 15 av 46 i troppene var engelske. Dette blir henholdsvis 31,8 % engelske i startoppstillingen og 32,6 % engelske spillere i troppen til denne kampen (UEFA, U.Å.). Det forskningen og tallene indikerer er at fåtallet av spillere i toppklubbene er fra egen nasjon. Dette sier noe om viktigheten av å mestre nye

kontekster, da laget primært utgjøres av spillere fra andre nasjoner som deretter skal prestere sammen.

2.2.9 Mestre press

Å mestre press handler om å prestere selv i situasjoner som er betydningsfulle. Det kan være et viktig straffespark, en situasjon alene med keeper på overtid eller å spille foran tusenvis av mennesker som forventer en seier. Mye forskning er blitt gjort på straffespark og mestring av press. For eksempel viser forskning av Jordet og Hartman at under et straffespark som med bom vil resultere i et tap, så treffer spillere på 62 prosent. Ved straffespark som kan resultere i direkte seier scores det på 92 prosent (2008). Dette viser en stor forskjell i henhold til utfallet av straffesparket hvor negativt utfall oftere resulterer i bom enn positivt utfall. Press er av natur ukomfortabelt og god håndtering av press kan dermed resultere i bedre prestasjon. Kanskje tidenes beste basketballspiller, Michael Jordan sa for noen år siden:

I've missed more than 9000 shots in my career. I've lost almost 300 games. Twenty-six times I've been trusted to take the game-winning shot and missed. I've failed over and over and over again in my life – and that is why I've succeeded (Jordet, 2016, s.384).

Dette sitatet forteller oss at selv de aller beste opplever press og feiler. På den måten har de på et senere tidspunkt håndtert presset, da de har opplevd situasjonene før. Jordet sier at når spillere blir oppmerksomme på oppførselen sin under press, så kan de trene spesifikt på å få kontroll i de situasjonene. Det å være komfortabel med feil kan hjelpe utøvere langt i prosessen ved og håndtere frykten for å feile (Jordet, 2016). Press er dermed noe som vil forekomme hos tilnærmet alle utøvere. Enten det er en intens situasjon hvor laget eksempelvis kjemper mot nedrykk eller om det er press ved et avgjørende straffespark som kan sikre seriegullet. Måten en håndterer det presset og de følelsene som fremkommer i de situasjonene kan dermed påvirke utfallet i positiv, eller negativ, forstand.

2.2.10 Prospektivt kontrollere spillet

Å prospektivt kontrollere spillet referer til vellykket antesipasjon av fremtidige handlinger (Adolph m.fl. 2000; Jordet 2005), altså klarer man å lese situasjonen og se hva som kommer til å skje noen sekunder inn i fremtiden, deretter handle basert på det. Jordet (2005; Jordet, Bloomfield & Heijmerikz, 2013) sin forskning på persepsjon (visuell utforskning) viser at spillere som oftere utfører søk gir flere vellykkede pasninger og spillere som vinner prestisjetunge priser bruker flere søk enn andre. Et «søk» defineres i denne sammenhengen som «*A body and/or head movement in which the player's face is actively and temporarily directed away from the ball, with the intention of looking for information that is relevant to perform a subsequent action with the ball*» (Jordet, Bloomfield & Heijmerikz, 2013). Med andre ord kan et søk sies å være en handling hvor spilleren aktivt ser vekk fra ball for å innhente informasjon. En kan dermed knytte en direkte link mellom antall søk, hvor flink man er til å antesipere og prestasjon på fotballbanen. Dette er et direkte skille mellom eksperter og ikke-eksperter, hvor eksperter har mer og annerledes kunnskap og de bruker kunnskapen for å antesipere handlinger og videre ta beslutninger (Williams, Davids & Willams, 1999). Det kan dermed sies at eksperter, eller elite-spillere både er flinkere til å foreta flere søk, og i tillegg innhenter mer informasjon i søkene og foretar raskere beslutninger basert på den informasjonen de innhenter. I tillegg kan spillere som er flinke til å ta beslutninger ha flere mulige løsninger tilgjengelig, hvorav de eksempelvis tar en risikovurdering og til slutt kan velge det mest hensiktsmessige valget ut av flere alternativer (Williams, Davids & Willams, 1999). Denne delen av spillet har i mange år vært sett på som viktig, men samtidig har det vært utført lite forskning og mye har vært relatert til laboratorieforskning (Williams, Davids & Willams, 1999). Som tidligere nevnt tok Arsene Wenger opp forskningsområdene i fotball under en paneldebatt i 2010. Spesifikt sa han

The next 10-15 years we will move forward in the mental area. Not only related to the desire to win, but to perception and quick understanding. This is certainly the new area of development for our sport. (Jordet, 2016, s.367).

I fotballen som stadig utvikler seg blir det dermed viktig å kunne søke etter informasjon, innhente informasjon og ha flere løsninger tilgjengelig, deretter kunne ta det mest hensiktsmessige valget enten for å kunne score mål, eller hindre mål imot.

2.2.11 Mestre medgang

Som ung fotballspiller vil du fort få oppmerksomhet fra andre klubber, media og agenter hvis du presterer godt. Et sanntids eksempel er Stabæks Hugo Vetlesen som den 19.05.18 fikk en artikkel på Dagbladet med overskriften «Storklubber ligger langflate etter Hugo (18)» (Godø, 2018). Spørsmålet er om disse unge spillerne kan fortsette med det harde arbeidet og fokusere på de riktige tingene, eller om de blir «mette» på suksess ved at de oppnår det så tidlig. I dokumentaren som tar opp problemet rundt akademiene i England, «no hunger in paradise», tar den tidligere fotballspilleren Steven Gerrard opp problemet og sier at spillere kan bli ødelagt av å få for mye for tidlig, men at det har blitt slik fordi man må gjøre mer for å hente unge spillere på grunn at den store konkurransen mellom klubbene (BT Sport, 2018). Lite forskning er blitt gjort på disse prosessene i fotball og i andre idretter, men intervjuer med suksessfulle utøvere poengterer at utøvere i verdensklasse responderer på suksessen med større ambisjoner, realistiske forventninger og en vilje til å gå ut av komfortsonen og søke nye ideer (Jordet, 2016). I motsetning til utøvere som får et selvbilde som gror ut av proporsjoner og kan starte å føle en rett til ulike fordeler på grunn av tidlige prestasjoner (Jordet, 2016). I 2017 gjennomførte Iancheva og Kuleva en studie hvor de undersøkte hvordan utøvere håndterer suksessen. I studien var 115 utøvere fra ulike idrettsgrener representert. De fleste utøverne ser på suksess som et logisk resultat av hardt arbeid og et senere utfall er mobilisering, en større trang til å trene og større tro på egne ferdigheter. Karakteristikk som for sterkt ønske om suksess, for høye forventninger på vegne av andre og lite fra en selv reflekterer suksess som et midlertidig fenomen (Iancheva & Kuleva, 2017). Relatert til elite utøvere ser de på suksess som et insentiv til å bevise for seg selv at deres egne kvaliteter og ferdigheter er gode nok, og at suksessen er et utfall av god forberedelse, innsats og mobilisering (Iancheva & Kuleva, 2017). I 2018 publiserte forskerne Jamie Taylor og Dave Collins en studie som undersøkte hvorfor spillere med høyt potensiale innenfor rugby og fotball ikke lykkes. Her konkluderer de med at den mest vanlige årsaken til at spillere ikke lykkes lå i psykologiske ressurser og mangelen på riktig utfordring over tid (Taylor & Collins, 2018). Videre hevder de at selv om folk er klare på viktigheten av mentale faktorer, så er mangelen på å gjøre noe med det en stor del av grunnen til at talentene ikke utvikler seg som forventet (Taylor & Collins, 2018). For unge og etablerte fotballspillere er det viktig å hele tiden strebe etter å bli bedre, hele tiden jakte det neste steget og ikke bli for fornøyd med hvor man er akkurat nå, samtidig som en ser på innsatsen bak som

grunnen til at de klarer å oppnå suksess. I tillegg blir viktigheten av å utvikle gode mekanismer for å håndtere ulike mentale problemstillinger som mangel på spilletid, utfordring, skader og medgang, viktig for at utviklingen skal resultere i spill på profesjonelt nivå.

3. Bakgrunn

3.1 Tidligere forskning

Dette kapittelet vil forsøke å oppsummere litt av forskningen som er gjort innenfor mentalitet og spesifikt mot fotball. Det er blitt gjort litteratursøk i databasene PubMed, Researchgate og Oria for å få et overordnet innsyn i forskning som tidligere er blitt gjort på området.

Søketermer som: «Football AND Mentality», «Football», «Mentality», «Mental skills», «Football and Psychological attributes» og «Football AND Psychology» ble brukt i prosessen.

Erfaringen underveis i søket og prosessen ved å hente inn teori er at det er lite teori knyttet til mentalitet spesifikt for fotball. Store deler av forskningen som er gjort har også omhandlet helseperspektivet i større grad, fremfor prestasjon. Jeg har derfor fortrinnsvis benyttet meg av snøballmetoden (Thagaard, 2013). Som vil si at relevante artiklers referanseliste ble brukt for å finne flere artikler. Resterende deler av kapittelet vil forsøke å belyse de sidene som kommer frem fra et prestasjonsperspektiv.

3.1.1 Oversikt over tidligere forskning innenfor mentalitet i fotball

Mye forskning er blitt gjort rundt mentale karakteristikk eller ferdigheter, sett i sammenheng med prestasjon (Williams & Krane, 1993; Orlick & Partington, 1988; Vealey, 1992; Van Yperen, 2009; Pensgaard & Hollingen, 1996; Vaeyens, Lenoir, Williams & Philippaerts, 2008). Mer spesifikt vil denne oppgavens definisjon av mentalitet være «*mentality is an integral characteristic of people living in a specific culture that makes it possible to describe the unique features of the way those people see the world around them*» (Dubov, 2014). I denne sammenhengen er forskningen rettet mot Tromsø IL, og hvilke mentale karakteristikk som er fremtredende og styrer folks handlinger. Tromsø IL blir dermed den spesifikke kulturen og mentale karakteristikk blir de unike funksjonene menneskene i denne kulturen oppfatter. Mentale karakteristikk kan være så mangt og deles opp i eksempelvis konsentrasjon og oppmerksomhet (Nideffer, 1996; Baumeister, 1984; Orlick, 2000) og selvregulering (Zimmermann, 1986, 2006; Carver & Scheier, 1981). I tillegg er det tidligere publisert mye forskning på hvordan du utvikler mentale ferdigheter (Syer & Connolly, 1989;

Orlick, 1986; Nideffer, 1992; Weinberg & Williams, 1993). Mentale karakteristikk og ferdigheter med tanke på hvordan en skal øke prestasjonen har dermed blitt forsket på, og skrevet om, i flere tiår og er således ikke et nytt felt. En komprimert oversikt som dette belyser interessen for mentale karakteristikk, ferdigheter og deres påvirkning på prestasjon, samt hvordan disse kan utvikles. I forlengelse av det er det vesentlige å trekke frem Geir Jordet sin kommentar under cupfinaleseminaret i 2010 om at fotballen vil preges av større fokus på psykologiske faktorer, da det er et større potensial her og vi allerede vet mye om det fysiske (Haugaasen, 2010). Behovet for forskning innenfor mentale karakteristikk og ferdigheter virker å være dekket på generell basis, men det Jordet sier er at forskningen og fokuset på mentale karakteristikk innenfor fotball vil forsterkes de kommende årene. Denne kommentaren tar for seg endel av det samme som Arsene Wenger sine uttalelser på den nevnte paneldebatten samme år (Jordet, 2016).

I årene 2009-2020, som er omtrentlig innenfor perioden Wenger omtalte, har det blitt publisert vesentlig flere forskningsartikler innenfor fotball. Mye av det har omhandlet mentale karakteristikk hos fotballspillere som lykkes (Mills m.fl., 2012; Sagar, Busch og Jowett, 2012; Haugaasen og Jordet 2012; Haugaasen, Toering og Jordet 2014). Noen om spillere som ikke har lykkes (Taylor & Collins, 2018). Noen studier har fokusert på spillerens perspektiv (Reeves m.fl, 2009; Toering m.fl, 2009, Van Yperen, 2009), mens noen har fokusert på trenernes perspektiv (Finn & McKenna, 2010; Mills m.fl, 2012). For å belyse forskningen som er gjort vil jeg presentere noen av funnene både fra et spiller- og et trenerperspektiv.

Van Yperen (2009) sin forskning på psykologiske faktorer som predikerer suksess fant ut at spillere som oppnår suksess kan kjennetegnes ved faktorer som målbevissthet, engasjement til strategier for å håndtere hendelser og hvordan de søkte støtte (eksempelvis trener). Studien var en longitudinell studie hvor spillere ble målt tidlig på akademiet og fulgt opp over 15 år. Funnene indikerte at opp mot 84,6% av spillerne i studiet kunne klassifiseres som suksessfulle eller ikke i ettertid, basert på målingene som ble gjort i starten av studien. Det var totalt 65 mannlige spillere med, hvorav 18 til slutt ble suksessfulle og 47 ikke ble det. Suksessfull i denne studien ble definert på tre måter. Spilleren endte opp med å spille på øverste nivå i Nederland, spilleren spilte for et lag i den øverste ligaen i et annet europeisk land eller at spilleren spilte for en

profesjonell Premier League klubb (England). Denne studien var blant de første som fulgte spillere over lang tid og ga svært nyttig innsyn i hvordan en kan predikere suksess eller ikke, basert på psykologiske faktorer.

I studien til Mills, Butt, Maynard og Harwood fra 2012 ble trenere fra akademiene til Premier League og Championship klubber intervjuet. Mange spillere begynner på akademiet, men over 90% av de som starter lykkes ikke som profesjonell spiller (Williams, 2009). Akademitrenerne har dermed god erfaring med å se både spillere som lykkes og ikke. Gjennomgående kommer det frem at bevissthet hos spillere var en sterk predikant. Bevissthet rundt hva som skal til for å lykkes og kapasitet til å lykkes, samt bevissthet rundt hvordan de håndterer motgang og andre målrettede egenskaper (Mills m.fl, 2012). I 2016 publiserte Tony Strudwick boken Soccer Science, hvor Geir Jordet skrev et kapittel «Psychology and Elite Soccer Performance» (Strudwick, 2016, s. 367-388). Her forsøker Jordet å sammenfatte forskningen som er gjort til det tidspunktet og kom frem til 11 mentale karakteristikk som kjennetegner de beste i verden. Denne forskningen danner fundamentet for det teoretiske rammeverket i oppgaven og vil bli ytterligere beskrevet i teori-kapittelet.

Frem til 2000 var det mye forskning publisert på mentale karakteristikk, og hvordan du kan utvikle de, på individ-nivå. Videre har det de siste årene kommet flere typer forskning relatert til fotball, fra intervjuer med spillere til trenere. Et felt hvor det ikke er blitt publisert noe særlig forskning, er hvilke mentale karakteristikk som spesifikke klubber vektlegger. Med andre ord, hvilke mentale karakteristikk ønsker klubber å utvikle hos sine spillere og hvorfor?

3.1.2 Kartlegging av mentalitet i en klubb

Innen fotball er det publisert mye forskning, men ifølge Silje Lürssen sin masteroppgave fra Norges idrettshøgskolen er lite av dette innenfor hvordan talentutvikling organiseres (Lürssen, 2017). Denne forskningen har i hovedsak orientert seg om forhold tilknyttet utøveren som individ (Sæther, 2017). De studiene som er publisert retter seg både mot sammenligninger av land, hvordan talentutvikling drives nasjonalt, og noen spesifikke caser som ser på bestemte klubber. På et internasjonalt nivå har det blitt publisert forskning som sammenligner engelsk og belgisk talentutvikling, og utviklingsmodellen i Canada og England (Fischer & Deans, 1998;

Holt, 2002). Hovedfunnene i Fischer og Deans (1998) sin studie viste forskjeller iblant annet rekruttering hos klubber i de ulike landene. Der belgiske klubber rekrutterte allerede fra fem års alder, startet de vanligvis ikke før ni i England. Dette kan dog ha endret seg siden den gang. En annen vesentlig forskjell var at belgiske klubber hadde et grunnleggende spillesystem som alle lagene i klubben fulgte, mens det i engelske klubber var mer opp til trenerne på de ulike lagene. Holt (2002) sin studie pekte på at engelske klubber hadde størsteparten av ansvaret for talentutvikling gjennom sine akademier, som i tillegg var en plikt å ha for Premier League klubber. I Canada var det dog forbundet som hadde større ansvar for denne utviklingen. På dette tidspunktet hadde i tillegg canadiske trenere oftere en formell utdanning i tillegg til trenerkurs, der det oftere var en tendens til kun sistnevnte hos de engelske trenerne.

På et nasjonalt nivå gjennomførte Grossman og Lames i 2015 en studie som undersøkte effekten av ungdomsakademiene i tyske toppklubber. Effekten i denne sammenheng betyr hvor mange spillere akademiene utviklet som signerte kontrakt med en profesjonell klubb i Tyskland. Studien konkluderer med at det økte fokuset på akademiene i tyske klubber resulterte i en lavere gjennomsnittsalder på det øverste nivået, 1. Bundesliga, hvor den har gått fra 27,1 år i 2001/2002 sesongen til 23,6 år i 2012/2013 sesongen. I tillegg konkluderer den med at det økte fokuset på akademiene har totalt sett vært en suksess, da flere unge spillere preger serien i en tidligere alder (Grossmann & Lames, 2015). Et annet studie på klubbnivå ble publisert i 2013 hvor forskerne Larsen, Alfermann, Henriksen og Christensen undersøkte fotballklubben AGF fra Danmark og så på ulike aspekter ved klubben i henhold til talentutvikling. Dette var en case studie som så på helheten i organisasjonen og hvordan de drev med talentutvikling. To lignende studier som ser på klubben fra et holistisk, økologisk perspektiv, ble utført i Norge på klubben Ranheim i 2020 (Flatgård, Larsen & Sæther, 2020) og Rosenborg i 2016 (Aalberg & Sæther, 2016). Her observerte de hvordan relasjonen mellom trener og spiller var, og hvordan spillerne ble oppmuntret til å ta ansvar for egen utvikling (Flatgård, Larsen & Sæther, 2020). Hvorav det i Rosenborg også var et fokus på en holistisk og systematisk metodologi, samt at behovet for å utvikle lokale spillere ikke ses på som like viktig, da klubben har et behov for suksess innen kort tid (Aalberg & Sæther, 2016).

I en dansk studie fra 2014 ser Carsten Larsen og kollegaer på hvordan en kan implementere et intervensjonsprogram for å klargjøre fotballspillere for overgangen fra junior- til seniorfotball. Den tidligere forskningen de refererer til, legger i samråd med forskning presentert ovenfor, en del vekt på psykologiske karakteristikk som vesentlige (Larsen, m.fl. 2014). Ut fra et holistisk perspektiv trekker studien frem seks prinsipper for å lage et vellykket intervensjonsprogram.

- Inkludere utøverens miljø, eksempelvis trenere og lagkamerater.
- Intervensjonen burde være basert på et holistisk perspektiv som ser på hele miljøet, derav også styrker og svakheter i organisasjonskulturen. I tillegg se på mikro- og makronivået i klubben er en del av.
- Ikke bare arbeide med individet, men optimalisere hele miljøet rundt utøveren eller laget.
- Ta den nasjonale, lokale og sports-spesifikke kulturen med i utarbeidelsen og planlegge intervensjonen etter det.
- Intervensjonen burde sette seg som mål å lage og opprettholde en sammenhengende organisasjonskultur
- Se utøverne som mennesker og støtte utviklingen av en holistisk pakke med psykososiale ferdigheter som utøveren får bruk for generelt i livet og ikke bare i idretten. (Larsen m.fl., 2014)

Dette er ifølge Larsen og kollegaer (2014) en intervensjon som har som mål å styrke hele organisasjonen og ikke bare utøverne. I etterkant av studien valgte klubben hvor intervensjonen tok sted, AGF fra Danmark, å implementere programmet i større skala. Senere viste det seg at de måtte droppe programmet, da de ikke hadde ressurser til å holde det gående. Noe Larsen og kollegaene (2014) mener underbygger det faktum at idrettspsykologi fortsatt ikke var topp prioritert i fotball.

I 2017 publiserte Silje Gullteig Lürssen sin masteroppgave om hvordan talentutvikling organiseres i Norske toppklubber (2017). Talentutvikling er dermed på generelt nivå blitt undersøkt på flere nivåer, på tvers av land og internt mellom klubber i samme land.

Mentalitet i en fotballklubb er en liten del av talentutviklingsprogrammet, sammen med treningsprosess og utvikling av fysiske, tekniske og taktiske ferdigheter. I litteratursøket har jeg funnet få konkrete eksempler på klubber som har kartlagt mentaliteten i én klubb slik som dette prosjektets hensikt er. Et eksempel er tidligere fotballspiller og nåværende trener, Steinar Pedersen, som i 2013 skrev sin UEFA A-lisensoppgave om fotballmentalitet og spillerutvikling i Borussia Dortmund som året før hadde vunnet 1. Bundesliga, toppdivisjonen i Tyskland (2013). I oppgaven fremkommer det at seks forhold, eller mentale karakteristikk, var spesielt viktig for å utvikle spillere, samt kjennetegner de beste spillerne i Borussia Dortmund og verden. Disse seks var:

- Utforske spillet – Forståelse
- Vinnervilje og indre drive
- Regulering av totalbelastning – Treningshverdagen og total mengde aktivitet
- Håndtering av press, suksess og nederlag
- Utfordre motstand – Sette spillerne i vanskeligere situasjoner
- Bli bedre av andre – Gjøre andre bedre – Prestasjonskultur, samhold og lagbygging (Pedersen, 2013)

I tillegg trekker Pedersen (2013) frem fire suksesskriterier for Borussia Dortmund som klubb:

- Tydelig klubbfilosofi i forhold til å utvikle egne spillere
- Fasiliteter
- Trenerkrefter og individuell tilrettelegging av trening
- Lagbygging og samhold – Prestasjonskultur

Denne studien undersøker hva slags mentale karakteristikk som finnes i en profesjonell klubb i Tyskland som har utviklet flere spillere til topp- og landslagsnivå. Således er det nyttig for andre klubber som får et innblikk i hvordan Borussia Dortmund driver talentutvikling og utvikling av mentale karakteristikk.

I forbindelse med akademiklassifiseringen i Norsk Toppfotball, som er en evaluering av norske klubber sitt utviklingsarbeid kom det frem at norske klubber scorer 40% på

fotballmentalitet kontra 65% på fotballferdighet, 56% på fotballfysiologi og 57% på skadeforebygging, som er evalueringspunktene under treningsprosessen. (Olafsen, 2019). Det må dog tillegges at dette er basert på indirekte referanser fra andre klubber rundt omkring i verden (Olafsen, 2019). Noen klubber har startet prosessen med å kartlegge mentalitet og har noen karakteristikk de ser etter (eksempelvis Bodø/Glimt, Stabæk og Odd BK). Hvorvidt disse trekkene er hentet fra forskning, eller om det er gjort en prosess innad i klubben for å forankre det i identiteten er ikke offentliggjort.

3.1.3 Oppsummering av tidligere forskning og nye problemstillinger

Dette prosjektet har som formål å identifisere hva som kjennetegner mentaliteten i Tromsø IL, samt vurdere den opp mot mentale karakteristikk som gjennom forskning er blitt trukket frem og kan være nyttig for å oppnå suksess. Litteratursøket viser at forskning har undersøkt hvilke karakteristikk som fremkommer hos de som lykkes med å bli profesjonelle spillere, og hva som kjennetegner gode utviklingsmiljøer. Likevel er veldig lite forskning gjennomført som undersøker spesifikke klubbers identitet og trekk, i Tromsø sitt tilfelle er det aldri gjort. Innsikt i karakteristikkene som står sentralt i klubben, sett opp mot karakteristikkene forskningen indikerer at kan gi suksess danner grunnlag for et prosjekt som er svært relevant for Tromsø IL og som kan bidra i arbeidet med å utvikle disse karakteristikkene hos sine spillere.

I tillegg vil denne oppgaven kunne gi forskningssamfunnet mer utdypende kunnskap om hvordan mentale karakteristikk fremkommer blant personer med tilknytning til én klubb. Det har tidligere kommet studier som ser på gode talentutviklingsmiljøer i et holistisk perspektiv, der denne oppgaven mer spesifikt ser mot mentalitet og mentale karakteristikk. Således kan denne oppgaven bane vei for hvordan en kan undersøke og utvikle mentalitetsmodeller i andre klubber og sånn sett ha stor betydning for forskersamfunnet og for andre klubber nasjonalt og internasjonalt.

4. Metode

Kapittelet vil redegjøre for studiens metodiske valg og betraktninger. Hovedpoenget med casestudier er å oppnå nok informasjon om studiets fenomen fra objekter innenfor konteksten (Thagaard, 2013). Gjennom informasjon fra disse objektene antas det bedre og dypere forståelse av fenomenet, i dette tilfellet mentale karakteristikkene. De mentale karakteristikkene presentert må ses i den spesifikke fotballkonteksten og beskriver hvordan disse hypotetisk kan påvirke prestasjon. Med andre ord, hva ønsker informantene at TIL-spilleren skal inneha. I vurderingen av dette er det viktig å ta med seg at informantene kan basere dette på konkrete eksempler både historisk, men også fra de periodene de har opplevd selv. I så måte kan designet ses på som hensiktsmessig opp mot formålet til prosjektet. Forståelse og forklaring av handlinger og prosesser er noen av styrkene til en casestudie (Andersen 2013). Kvalitativ forskning er ofte kritisert for at det er vanskelig å generalisere funnene. Likevel ble ikke dette studiet primært laget for å generalisere, men heller si noe spesifikt om Tromsø IL, også kalt en deskriptiv beskrivelse (Sandelowski, 2000). Ifølge Jordet (2019) er en måte å implementere mentale karakteristikkene og trening i en klubb følgende:

- Intervjue 10-15 nøkkelpersoner i klubben. Eksempelvis profiler, spillere og styreledere
- Intervjuene resulterer i rådata som kan brukes til å skape en mentalitetsmodell
- Etter at karakteristikkene er plukket ut lages sjekklister eller selvrapporteringskjemaer som knytter karakteristikkene til klubbens modell og som kan benyttes som praktiske kommunikasjons- og coachingverktøy med spillere.

På denne måten blir det en klubbspesifikk modell for å gjennomføre mental trening med spillere som både er basert på forskning i psykologien, men også den spesifikke mentaliteten og kulturen i en spesifikk klubb, region og land (Jordet, 2019).

Videre vil kapittelet gi innsikt i valg av vitenskapsteoretisk forankring og en redegjørelse for valget av kvalitativt intervju som valg av metode. Leseren vil få innblikk i prosedyren som ligger til grunn for oppgaven, dette innebærer en presentasjon av utvalget og grunnlaget for hvorfor disse er valgt. I tillegg vil det bli

redegjort for utarbeidelsen av intervjuguiden, gjennomføring av pilotintervju, samt hvordan dataen har blitt håndtert, transkribert og analysert. Til slutt vil de ulike etiske betraktningene som ble overveid bli presentert.

4.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Ved gjennomføringen av vitenskapelige undersøkelser blir en rekke valg avgjørende, hvor valg på ett nivå påvirker valg på senere nivåer. Et av de første valgene er hvilket vitenskapelig paradigme studien forankrer seg i, da det gir praktiske implikasjoner for design og utførelse av studie (Busch, 2014; Cresswell, 2007). Et felles paradigme vil bidra til å styrke forskningen ved at alle forskere innenfor det samme paradigmet blir bundet til samme normer og regler. Slik får de en felles enighet og kan si noe om hvordan virkeligheten er (Gilje & Grimen, 1993; Fjelland, 1999).

Dette prosjektet tar for seg informasjon gitt fra et gitt utvalg som kommer med sine subjektive meninger og erfaringer, deretter skal det kunne si noe om hva som kjennetegner klubbens kultur og mentalitet. Således plasseres prosjektet innenfor konstruktivismen, fordi prosjektet søker å besvare problemstillingen med nettopp disse subjektive meningene og erfaringene (Markula & Silk, 2011). I prosessen med å forstå hva som kjennetegner Tromsø IL vil prosjektet benytte seg av fenomenologien som retningen innenfor det konstruktivistiske paradigme. Innen fenomenologien er formålet å oppnå forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer (Thagaard, 2013). De felles erfaringene som informantene har skal ifølge fenomenologien gi et grunnlag for å utvikle en generell forståelse av fenomenet som blir studert (Thagaard, 2013). I dette prosjektet er det informantenes subjektive meninger og erfaringer som ligger til grunn for å forstå hva som kjennetegner klubben som helhet. Den beskrevne forankringen gir dermed mulighet til å undersøke dette fenomenet med en metodisk tilnærming, hvor forsker skal ha minst mulig rom for egne tolkninger, men heller presentere de erfaringene som kommer frem.

4.2 Metodiske valg

Forskningsspørsmålet dette prosjektet forsøker å belyse, gjennomføres som et casedesign innenfor kvalitativ forskning. Det kan være misvisende å bruke ordet «problemstilling» om forskningsspørsmål, fordi det ikke nødvendigvis er et problem som skal undersøkes (Johannesen, 2016). Den kvalitative forskningen gjør forskere i

stand til å studere sosiale og kulturelle fenomener og frembringer data som enten ikke kan kvantifiseres, eller hvor det ikke er noe poeng i å kvantifisere (Grimen & Ingstad, 2015). Kvalitativ forskning skiller seg også på minst tre måter fra kvantitative. For det første er de intensive i motsetning til ekstensive, noe som vil si at det er relativt få enheter og mange variabler. Med andre ord har en kvantitativ tilnærming en større nytteverdi når formålet er å samle inn større mengder data og gjennomføre statistiske analyser (Grimen & Ingstad, 2015; Thagaard, 2013). Der et kvantitativt spørreskjema kan gå ut til mange, men med få svaralternativer, vil en kvalitativ metode ta for seg færre personer, men gå dypere og få flere alternativer. En annen forskjell mellom metodene er at kvantitative design ofte har et klart skille mellom de ulike fasene: design, hypotesedannelse og datainnsamling. Et kvalitativt design kan derimot endre seg underveis i prosessen og hypotesedannelse kan foregå under innsamlingen av data (Grimen & Ingstad, 2015). I dette prosjektet har ikke forsker gått inn med noen klar hypotese, men heller et forskningsspørsmål som først lar seg besvare gjennom datainnsamling og analyse.

Thagaard (2013) påpeker også at kvalitativ metode kan være mest hensiktsmessig når det tidligere er lite forskning på det aktuelle temaet. Forskningsspørsmålet dette prosjektet prøver å belyse er rimelig nytt og lite forskning er publisert rundt mentale karakteristikk i en spesifikk klubb. Det må tillegges at det kan hende flere bedrifter og klubber har gjort en tilsvarende prosess, men svært lite av det er i så fall publisert som forskning. En utfordring ved studiet er at hver informant kun er med på ett intervju og personer som tidligere har hatt en rolle klarer ikke nødvendigvis å gjengi hva som er nå-status, samtidig som personer tilknyttet miljøet på nåværende tidspunkt ikke nødvendigvis har full innsikt i hva som var tilfellet tidligere. Dette kan være en metodisk svakhet, samtidig har dette forsøkt blitt oppveid gjennom utvalget av personer som skal kunne si noe om flere aspekter ved klubben, samt fra ulike tidsperioder i klubben for å se om det har vært endring, eller om det er en mentalitet som har vært relativt stabil over tid.

4.2.1 Kvalitativt intervju

Prosjektet har tatt i bruk kvalitative intervjuer med én og én informant med hensikt i å samle data som kan si noe om klubbens kjennetegn og karakteristikk. Således har informantene hatt forskjellig bakgrunn for å dekke flest mulig perspektiver. De kvalitative intervjuene blir et viktig virkemiddel for at informantene skal få frem egne erfaringer, meninger og egen opplevelse av klubben, noe som Kvale og Brinkman (2015) fremhever. Det ble gjennomført semi-strukturerte intervjuer (vedlegg 5) som innsamlingsmetode da det i følge Markula og Silk (2011) er en av de mest vanlige intervjueteknikkene for at forskeren skal få rikelig med informasjon om fenomenet. Hensikten med et semi-strukturert intervju er å stille åpne spørsmål som gir informanten mulighet til å reflektere og dermed frembringe tanker og meninger om temaene som blir presentert (Halvorsen, 2008). Det viktigste er å ikke lede informanten mot bestemte meninger (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette vil dermed si at intervjuet er strukturert, men samtidig fleksibelt underveis. Det kunne blitt gjennomført observasjon isteden for eller i tillegg til intervju, men det ville innebåret en mer ekstensiv periode. I tillegg kunne det vært vanskelig for forsker å plukke opp kjennetegn hvis dette er noe som ikke fremkommer tydelig i klubben for øyeblikket. Dessuten vil det gjennom observasjon være vanskelig å si noe om hvordan det har vært før. Dermed ble det vurdert som mest relevant å gjennomføre dybdeintervjuer for forståelse av klubbens mentalitet med bakgrunn i informantens tanker, meninger og erfaringer om hvordan den er nå, samt hvordan den har vært tidligere. Ved et representativt og allsidig utvalg vil det gjennom dybdeintervjuer dukke opp flere perspektiver. Et dilemma rundt intervjuprosessen er bruken av en ekstern eller intern forsker. Ved bruk av en ekstern forsker kan det eliminere eventuelle biaser klubben i utgangspunktet kunne fått hvis en intern forsker hadde gjort det samme prosjektet, ved at en ekstern forsker ikke nødvendigvis har en ønsket visjon i forkant. Dette kan også kalles for nøytral forskerrolle, i motsetning til en mer gjensidig tilnærming (Thagaard, 2013). Disse er ikke nødvendigvis alltid opposisjoner, for Thagaard (2013) argumenterer også for at disse tilnærmingene kan være ulike praksiser som benyttes i løpet av intervjuet. Dermed er det viktig som forsker å være klar over noen dilemmaer knyttet til bruk av intervjumetode og nøytralitet/gjensidighet. Noe som vil bli tatt opp senere i oppgaven. Det kan derfor, i lys av formålet med prosjektet, vurderes som metodisk fornuftig å besvare forskningsspørsmålet ved bruk av kvalitative intervjuer som metodisk valg.

4.3 Prosedyre

Dette kapittelet vil presentere prosjektets fremgangsmåte. I startfasen ble Geir Jordet, professor ved Norges Idrettshøgskole kontaktet av Tromsø IL, med mål om å bidra i arbeidet med å lage en mentalitetsmodell for klubben. Undertegnede ble kontaktet angående mulighet til å gjøre det arbeidet, samt skrive en masteroppgave om det samme emnet. Deretter ble søknad til Norsk senter for forskningsdata (NSD) sendt inn og godkjent (vedlegg 1-2). Informasjonsskriv, intervjuguide og samtykkeerklæring til informantene og den ene informantens foresatte ble utarbeidet i forkant og sendt inn med søknaden (vedlegg 3-4). Ved første visitt til klubben, høsten 2019, ble formålet med studien presentert for en arbeidsgruppe i klubben. Videre ble det arbeidet med å lage et representativt utvalg, som klubben selv tok kontakt med angående prosjektet. Datainnsamlingen ble gjennomført i Tromsø gjennom to forskjellige turer, én i slutten av Oktober 2019 og én i Januar 2020. Det ble tatt video og lyd fra intervjuene som ble transkribert og analysert i etterkant. Resterende steg og innhold blir nærmere presentert videre, hvor det siste steget i prosjektet har vært skriving og ferdigstillelse av masteroppgaven.

4.3.1 Utvalg

Deltakere i dette prosjektet er 14 personer som enten har, eller har hatt en tilknytning til Tromsø IL. Det i form av nåværende spillere, tidligere spillere, tidligere/nåværende ledere, trenere, profiler og styremedlemmer i aldersgruppen 15 – 63. Dette i tråd med Thagaard (2013) som viser til at kvalitative studier baserer seg på strategiske utvalg, der deltakere som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske for å kunne besvare problemstillingen og er formålstjenlig med prosjektet er blir inkludert (Thagaard, 2013). Én av informantene har i tillegg null intern tilknytning til Tromsø eller TIL, men som på forskjellige måter har møtt klubben tidligere. Dette for å få et perspektiv om hvordan klubben oppfattes utad. Aldersgruppen ble valgt for å få flere perspektiver. Alt fra hvordan klubben oppleves for en juniorspiller og en A-lagsspiller i nåtiden, samt hvordan informantene opplever klubben i nåtiden. Til hvordan klubben opplevdes i tidligere storhetstider. Personene har en fartstid i klubben som strekker seg fra under ett til nærmere 50 år. Noen informanter har opplevd andre klubber i Norge og internasjonalt, på den måten kan de si noe om hvordan Tromsø IL skiller seg ut fra andre miljøer. Utvalget har bakgrunn i prinsippet for utvelging deltagere med betydning for konklusjoner om overførbarhet. I tillegg ble antallet vurdert opp mot når en kommer

til metningspunktet, det vil si at utvalget er så stort at inkludering av flere enheter ikke vil gi noe ytterligere forståelse av fenomenet (Thagaard, 2013). I dette prosjektet ble flere aldersgrupper og perspektiver inkludert, således vurderes det hen at flere informanter ikke ville gitt noe mer utdypende informasjon. Noen av informantene kan være preget av nåværende situasjon, hvor klubben har kjempet mot nedrykk i flere år og til slutt rykket ned. På den andre siden er det personer som har opplevd en storhetstid hvor de kjempet i toppen og spilte i Europa. Det er derfor mulig å tenke seg at de med lengre fartstid mimrer tilbake til hvor bra ting var før, samtidig som det er lett å kritisere nåtidens mentalitet. Det blir en viktig betraktning å ta med seg som forsker inn i resultat- og diskusjonsdelen av oppgaven.

Arbeidsgruppen i Tromsø IL, sammen med innspill fra forsker, har kommet frem til hva som gir et strategisk og representativt utvalg. Videre er utvalgets kvantitet basert på intervjuprosessen og bearbeiding av data, som er en tidkrevende prosess og krever dermed for mye ressurser om utvalget er for stort (Kvale & Brinkman, 2015). Samtidig var det viktig å få med nok informanter med ulike bakgrunner for å få et helhetlig bilde av klubben og dermed komme frem til best mulig konklusjon. Rekruttering av informanter ble gjennomført av kontaktpersonen i TIL som i startfasen av prosjektet var daværende sportssjef i TIL, Svein Morten Johansen, denne kontaktpersonen ble endret til utviklingsansvarlig i TIL, Morten Giæver januar 2020. Svein-Morten kontaktet alle informantene i utvalget og fikk godkjenning til å være med i prosjektet, samt satte opp tid og sted for intervjuene. Forsker møtte informantene for første gang i forbindelse med selve intervjuet og de fikk utlevert samtykkeerklæring og infoskriv som ble underskrevet og levert tilbake. Svein-Morten Johansen fikk oppgaven med å kontakte informantene med bakgrunn i at personene har en relasjon til Tromsø IL som klubb og dermed større sannsynlighet for at de takker ja til å være med på prosjektet, da de vil hjelpe klubben med utarbeidelsen av en mentalitetsmodell. For å kontrollere for frivillig deltakelse ble informantene spurt om hvilke tanker de hadde gjort seg opp i forkant av intervjuet. Det ga et innblikk i deres interesse for temaet og var en fin måte å starte samtalen på. En utfordring knyttet til kontaktpersonen i klubbens involvering i rekrutteringen kan ses opp mot at noen informanter var i klubben på tidspunktet intervjuene ble gjennomført. Det kan føre til at de opplever det som et press fra klubben sin side til å delta, og i så måte ikke være frivillig da de kan frykte for negative konsekvenser hvis de sier nei. Sett i ettertid er oppfattelsen at alle deltok frivillig, da de

kom inn med en åpen tilnærming og besvarte alle spørsmålene med utdypende refleksjoner der det opplevdes naturlig.

4.3.2 Intervjuguide og pilotintervju

De kvalitative intervjuene ble gjennomført som semi-strukturerte, da delvis strukturerte intervjuer anses for å være hensiktsmessig når forskeren ønsker å få informasjon om et gitt fenomen, men det er fornuftig med en fleksibel rekkefølge underveis, samt åpning for større utdyperinger fra informanten underveis (Kvale & Brinkman, 2015; Thagaard, 2013). I følge Thagaard (2013) er fleksibilitet viktig for å få en naturlig flyt i intervjuene. Det semi-strukturerte består av noen hovedspørsmål som er selve grunnlaget for intervjuguiden, og blir fulgt opp av oppfølgingsspørsmål for å få mer nyanserte kommentarer til de temaer og begreper som blir tatt opp. Dette ses på som en hensiktsmessig tilnærming når forskeren på forhånd er klar over temaer som skal belyses i intervjuet (Thagaard, 2013). Prosjektet har et klart formål, som er å finne ut av hva som kjennetegner Tromsø IL sin mentalitet, Markula og Silk (2011) hevder at slike casestudier vil være basert på teoretiske forankringer. I dette tilfellet er intervjuguiden utformet i lys av teori og litteratur på mentalitet i fotball, samtidig som dette er en spesiell case som gjelder for kun én klubb. Dermed er mye av informasjonen som kommer fra informantene og klubben viktigere for å lage et bilde av hva som kjennetegner klubben. Teori og litteratur kan således være nyttig prosessen ved implementeringen av mentaliteten i hele klubben.

Noen av spørsmålene er dermed utarbeidet med bakgrunn i prosjektets teoretiske rammeverk, mens andre spørsmål heller forsøker å få oversikt over de personlige erfaringene rundt klubben og hva forskningsspørsmålet ønsker å besvare. Thagaard (2013) poengterer viktigheten av å formulere spørsmål som oppfordrer til refleksjon over temaene og har vært et bevisst valg i utformingen av intervjuguiden. I 2017/18 var jeg som bachelorstudent involvert i et lignende prosjekt med en annen toppklubb i Norge for å identifisere hvilke mentale karakteristikker som var kjennetegnende der (Reikerås, 2018). Denne intervjuguiden er derfor basert på det tidligere prosjektet, og de evalueringene og etterarbeidet som ble gjort i etterkant av det. Hovedessensen er likevel mye av det samme, da inntrykket fra forrige prosjekt er at det var vellykket. Veileder var den som i det første prosjektet utarbeidet intervjuguiden og har sammen med undertegnede justert det i henhold til våre erfaringer og dette prosjektet, da spesielt

ordlyden ved noen spørsmål har blitt endret. Veileder har dermed godkjent intervjuguiden både på et strukturelt og faglig plan. Intervjuguiden ble i tillegg sett over og godkjent i forkant av arbeidsgruppen fra Tromsø IL.

Litteratur på forskningsintervjuer trekker frem viktigheten av tillit og en avslappet atmosfære for at informanten (Kvale & Brinkmann, 2015; Thagaard, 2013). Det har dermed vært en bevisst tanke å starte intervjuet med noen enkle spørsmål om egen rolle i klubben, byen og nærmiljøet. Deretter mer dyptgående spørsmål i hva som kjennetegner klubben. Prober i tillegg til oppfølgingsspørsmål har blitt brukt som et bevisst virkemiddel, isteden for gitte underspørsmål. Prober er spørsmål, kommentarer eller kroppslig atferd for å skape flyt i samtalen, hvor hensikten er å oppmuntre informanten til å mer utdypende kommentarer eller meninger (Thagaard, 2013). Evalueringen fra det forrige prosjektet tilsa at hver informant kom til å dreie intervjuet i litt ulike retninger, og at det mest hensiktsmessige var å benytte seg av prober og oppfølgingsspørsmål tilknyttet de temaene informanten går inn på. Samtidig er det viktig som forsker å kunne trekke de tilbake i retning tema hvis de skled for langt ut.

Det ble gjennomført ett pilotintervju i forkant, dog ikke på en person i det representative utvalget. Dette med bakgrunn i at det ble ansett som ressurskrevende å skulle fly opp til Tromsø for å gjennomføre en pilot. Pilotintervjuet ble dermed gjennomført slik at forskeren skulle få erfaring i intervjuprosessen, noe Thagaard presiserer som viktig læring (2013). Likevel kan det første prosjektet anses som en pilot, da intervjuguiden er basert på den, samtidig som det er blitt gjort justeringer og revideringer i lys av erfaringene derfra. Det kan dermed hevdes at intervjuguiden er tilstrekkelig utprøvd og kan belyse forskningsspørsmålet.

4.3.3 Datainnsamling

Datainnsamling foregikk over to turer til Tromsø. Én i månedsskiftet Oktober/November 2019 hvor jeg ble fløyet fra Oslo til Tromsø og tilbragte to dager med intervjuer før hjemreise. Tur nummer to ble gjennomført i slutten av Januar 2020 hvor de siste intervjuene ble foretatt, da personene ikke var tilgjengelig ved første anledning. Intervjuene ble gjennomført med lydopptaker og videokamera i et møterom på Alfheim. Ett av intervjuene ble også gjennomført på rådhuset i Tromsø. Årsaken til bruk av video er at Tromsø IL i etterkant kan bruke videoklipp av ting som har blitt sagt

i eget akademi. Eksempelvis kan de bruke et sitat av en tidligere profil som har lyktes med å bli profesjonell fotballspiller, og vise det til akademispillere som ønsker å oppnå det samme. Da kan video av personen som sier det være et sterkere pedagogisk verktøy enn kun lydopptak. Dette er i så fall noe Tromsø IL må avtale med de aktuelle personene selv, og har ingen videre relevans inn mot denne oppgaven. Bruk av opptak kontra notater underveis er med på å gjøre intervjuet mer personlig og gir større mulighet til å gjennomføre en sosial interaksjon (Thagaard, 2013). Dette var en av grunnene til at valg av videopptak ble gjort.

Omgivelsene vi befant oss i kan påvirke informanten, da vi var omgitt av bilder på veggene fra Tromsø IL sin historie. Dette kan få informantene til å føle seg mer omgitt av identiteten til klubben, enn om vi hadde sittet på en kafé i sentrum. Thagaard (2013) hevder at intervjusituasjonen bør skape en atmosfære som er fortrolig og tillitsfull for å skape en åpen erfaringsdeling. Jeg var derfor bevisst på dette i forkant av intervjuet og startet samtalene med litt mer uformelle spørsmål, samt at jeg forsøkt å bryte isen ved å spille på min egen geografiske tilhørighet og selvironisk ta opp at en person fra Oslo skal fly til Tromsø og si noe om hva som kjennetegner de. Dette for å skape en litt avslappet tone og relasjon tidlig i samtalen. Det første spørsmålet i intervjuet omhandler informantens egen oppvekst og tilknytning til klubben, noe som er et lettere spørsmål å snakke om og det gir meg som intervjuer mulighet til å virke interessert i hvem de er personlig, før de går videre inn på meninger og erfaringer angående klubben. Informantene virket trygge og rolige under intervjuet og det kan dermed hevdes at det var en riktig tilnærming til intervjuet, samtidig som det må tillegges at flere av informantene har vært i intervjusituasjoner tidligere og er dermed vant til settingen.

Thagaard (2013) hevder som nevnt at en trygg og fortrolig relasjon er viktig for åpne og fylldige svar. Ved å begynne intervjuet med en selvironisk kommentar, og videre stille spørsmål om informanten bidro det til at vi tidlig skapte en relasjon og at den ble bedre utover i intervjuet. Jeg påpekte også at dette var et prosjekt som skal komme klubben til gode og hjelpe med å utvikle flere spillere til førstelaget, i tillegg til å være en masteroppgave. Det kan føre til at informantene ønsker å åpne seg i større grad for å hjelpe klubben med prosjektet. God relasjon utover i intervjuet ble bygget gjennom forsøk på åpen og interesserte atferd, samt at jeg bevisst brukte ord informantene selv brukte og gjentok noe av det de sa for å komme dypere. Eksempler på dette er: «Kan du

utdype noe mer hva du legger i at humor står sterkt?». Spørsmålene som ble stilt er ikke nødvendigvis noe en går rundt og tenker på dagen lang, og det kan dermed være vanskelig å svare kontant og fort. Jeg var dermed veldig bevisst på å la de ta pauser underveis, noe som åpnet opp muligheten til å tenke før de snakket. Dette ble også poengtert i etterkant av ett av intervjuene, hvor informanten syntes det var flott at jeg ikke brøt stillheten. Noen ganger kunne det være nødvendig å hjelpe de litt, men dette var sjeldent nødvendig, da de kom inn på det sporet de ønsket selv etterhvert. På denne måten føler jeg at samtalen fløt naturlig med de innledende åpne spørsmålene, samt oppdykkende spørsmål som tok for seg det informanten selv adresserte for å komme i dybden.

Lengden på intervjuene varierte fra 32 minutter til 78 minutter. Gjennomsnittlig lengde på intervjuene var 59,5 minutter. Forskjellen i lengden kan argumenteres for å være delvis informantenes vilje til å utdype, men også forskers evne til å stille oppfølgingsspørsmål. Ved det korteste intervjuet hadde vi i utgangspunktet et begrenset tidsvindu, men informanten var i tillegg veldig kort og konkret i svarene sine, og de oppdykkende spørsmålene resulterte som regel ikke i noe mer utdypende svar. Noen av intervjuene som varte lenger kunne i utgangspunktet fortsatt en stund til, men måtte stoppe på grunn av mangel på tid. De fleste intervjuene varte dermed over 60 minutter og det var stor velvilje til å reflektere og utdype rundt de ulike spørsmålene.

Informantene viste bra initiativ til oppgaven og virket oppriktig interessert i temaet, noe som igjen kan ha sammenheng med at prosjektet organiseres i samarbeid med klubben og de dermed ser en større nytteverdi enn kun én masteroppgave. En av informantene ble såpass interessert i oppgaven at jeg ble spurt om vedkommende kunne få med seg arket jeg brukte til å vise 11-modellen, da det var nytt og veldig interessant. Denne vedkommende ønsket også at jeg skulle komme tilbake for å snakke mer om temaet mentalitet. Ut ifra disse erfaringene opplevde jeg at det generelt var fin lengde på intervjuene. På den ene siden kan lengre intervjuer oppleves som kjedelig i lengden, men inntrykket jeg sitter igjen med er at informantene opplevde temaet, og det at de fikk snakke om klubben, som spennende.

En annen ting verdt å bemerke seg som forsker er hvorvidt informantene forteller det de mener, eller det de tror forsker vil høre. I dette prosjektet kan informantene på den ene siden være interessert i å forsterke de positive sidene ved klubben og på den andre siden

ta opp problemstillinger hvis de selv ikke er fornøyd med nåværende status. Et eksempel på dette kan være forskjellen mellom en person som per nå er aktiv i klubben og en som var det tidligere, og kanskje har opplevd gamle dager og suksessen de hadde da. Personen i nåtiden kan ønske å vise de positive sidene ved nåtiden og hva som er bra, mens en person som tidligere var aktiv kan kritisere klubben på grunn av de siste årenes dårlige resultater og fortelle om hvor bra ting var før. Det betyr ikke nødvendigvis at det er så stor forskjell, men det kan oppleves som en forskjell for de ulike informantene. Thagaard (2013) hevder at det ikke finnes en helt tilfredsstillende løsning på dette problemet, og at det derfor er viktig som forsker å reflektere over hvilken betydning en selv har for hvordan intervjuet forløper.

I henhold til hensikten med intervjuene har datainnsamlingen vært gunstig fordi utvalget har trukket frem mye informasjon angående temaet som prosjektet undersøker. Dette kan ha sammenheng med gode forberedelser, bevisstgjøring i forskjellige metoder for å få flere meninger fra informantene og at informantene var oppriktig interessert i temaet og bidra for klubben.

4.3.4 Databehandling og analyse

Den kvalitative forskningsprosessen er preget av til dels flytende overganger mellom innsamling og analyse (Thagaard, 2013). Analysen og tolkningen starter allerede under kontakten med informantene, i denne sammenhengen intervjuene. Skillet mellom innsamling og analyse refereres dermed i kvalitativ forskning til at forskeren forlater kontakten med informantene og går over til å analysere og tolke teksten som er et resultat av arbeidet (Thagaard, 2013). I dette prosjektet er det skillet etter at intervjuene er gjennomført, og neste del blir transkribering av lydfilen og med det få dataen i skriftlig tekst. Til slutt kodes og kategoriseres dataen slik at det blir mulig å foreta en tolkning av funnene. Thagaard (2013) sier at «*vi utvikler en forståelse for de temaene vi studerer, mens vi har kontakt med deltakere i felten*». Dette stemmer overens med egne erfaringer, da kroppsspråk, tonefall og formidlingsevne ble notert ned i etterkant. I tillegg fikk jeg som forsker større forståelse i hvordan miljøet og kulturen i klubben er. Gjennom bruken av video er det også mulig å se trekk som ikke nødvendigvis var like enkle å plukke opp underveis i intervjuet. Videre vil de to neste delkapitlene ta for seg prosessen i transkriberingen, kodingen og kategoriseringen.

3.3.4.1 Transkribering

Transkripsjonen av intervjuene endte totalt i 94 sider og 50675 ord, hvorav identifiserbare opplysninger ble av-identifisert til bruk i selve oppgaven.

Transkriberingen av intervjuene i etterkant ble gjort personlig, detaljert og nøyaktig.

Denne prosessen kan av noen oppfattes som kjedelig og tidsomfattende, men på grunn av egen interesse for dette temaet ble det heller en læringsprosess for meg selv. I tillegg til å kunne reflektere over egne intervjuer ga innholdet i intervjuene god informasjon på flere aspekter enn bare det oppgaven ønsker å undersøke. En utfordring er at alle intervjuene ved første tur ble gjennomført fortløpende, noe som gjorde at jeg ikke fikk mulighet til å reflektere eller se over i etterkant. Det var likevel et opphold mellom tur én og to, noe som gjorde at jeg fikk muligheten til å se over og lære til neste tur. For meg som intervjuer var det nyttig. For at transkriberingen skulle bli så nøyaktig ble tiltak som spoling bakover i lydfilen, samt redusere hastigheten der det var vanskelig å høre hva som ble sagt. Dette er en viktig prosess for videre analyse, da forsker er ansvarlig ovenfor enheten når utvalget ikke har en direkte innflytelse på materialet lenger (Thagaard, 2013).

3.3.4.2 Koding og kategorisering

Det første steget i en analyse er å kode og kategorisere dataen etter at transkripsjonen er fullført. Jeg vil gjennom dette delkapittelet forsøke å beskrive prosessen så detaljert som mulig for å sikre en gjennomsiktighet. Koding av data innebærer å markere utsnitt eller begreper som er best egnet til å gi uttrykk for meningsinnholdet i teksten (Thagaard, 2013). Med andre ord ble deler av teksten kodet med nøkkelord som oppstår underveis i teksten og som svarer på spørsmålet som ble stilt. En slik tilnærming resulterte i at ord som *inkluderende*, *hyggelig*, *tøff* og *raus*. Bakgrunnen for denne tilnærmingen er å undersøke informantenes opplevelse av de ulike spørsmålene. På denne måten blir nøkkelord viktig for å kunne se sammenhenger om temaet.

Kategorisering av de kodete nøkkelordene var det neste steget i analyseprosessen.

Kategorisering handler om å samle koder med felles egenskaper under samme kategori, slik at en også får tekstavsnitt som omhandler det samme temaet. For forskeren blir det en refleksjon over hvordan kodene vi har utviklet kan klassifiseres, samt hvilke betegnelser de ulike kategoriene får (Thagaard, 2013). Kategoriseringen baserte seg på en temasentrert tilnærming. Thagaard (2013) hevder dette er tilnærminger som retter

oppmerksomheten mot temaer som er representert i prosjektet. I denne oppgaven har hvert spørsmål blitt definert som en egen kategori eller tema og begrepene og svarene som fremkommer under hver av temaene er kodene i denne sammenheng. Ord som er synonymer vil gå inn under samme kode. Eksempelvis er koder som *inkluderende*, *imøtekommende* og *raus* alle gått inn under koden *inkluderende*. Hensikten er å få med mangfoldet i de begrepene som blir brukt for å omtale eksempelvis «Tromsøværingen», i tillegg bidrar det til flere nyanser og mønstre i datagrunnlaget. Temasentrerte analyser har fått kritikk for at de ikke ivaretar et helhetlig perspektiv (Thagaard, 2013). Det har derfor vært viktig at informasjonen som kommer fra hver enkelt informant settes i lik sammenheng som utsnittet av teksten er en del av. Eksempelvis har det i resultatdelen kun blitt brukt sitater som kommer direkte fra den samme kategorien for å beskrive temaet. Under spørsmålet om «TIL-spillere» er det dermed kun sitater og koder fra det spørsmålet, eller underspørsmål om samme tema som er blitt brukt. Deretter har det vært en overgang til et nytt tema, slik at det blir lett å se hvor grensene går. Til slutt vil delkapittel 5.9 forsøke å sammenfatte delkapitlene 5.1-5.8, men der vil det også komme tydelig frem fra hvilken kategori eller hvilket tema sitatene kommer fra.

Neste steg i analysen bestod av å tolke datagrunnlaget og innarbeide teoretiske begreper. Denne oppgaven har et tosidig perspektiv. På den ene siden vil den ha en induktiv tilnærming, som tar utgangspunkt i empirien og utvikler en forståelse av temaene vi utforsker (Thagaard, 2013). På den andre siden knyttes teksten til andre teoretiske bidrag, i dette tilfellet 11-modellen av Geir Jordet. Dette er en mer deduktiv tilnærming (Thagaard, 2013). Denne oppgaven har dermed som hensikt å bruke informantenes begreper til å skape en forståelse av hva som er TIL-mentaliteten, samtidig som det skal knyttes opp mot det vi vet fra forskning er karakteristikk ved prestasjonsmiljøer. Thagaard (2013) hevder at denne tilnærmingen kan bygge en bro mellom meningsinnholdet i teksten og fenomener fra andre studier. Et eksempel på dette er begrepet *stå han av* som ble brukt ved flere anledninger både tidlig i intervjuene, men også i senere tid da de trakk frem *mestre motgang* som fremtredende i TIL. *Stå han av* er den induktive tilnærmingen, men er på samme tid det samme som å *mestre motgang*. Dette belyser hvordan analysen kan utvikles av både en induktiv og en deduktiv tilnærming, og dermed både fra empiri og bruk av teoretiske begreper (Thagaard, 2013).

Hensikten med analysen er å belyse de ulike temaene som blir snakket om og til slutt skal det gi svar på prosjektets forskningsspørsmål. Analyseprosessen har bidratt til refleksjoner underveis som er med på å danne en større forståelse for temaene som studeres.

4.4 Vurdering av metodisk kvalitet

Kvalitative og kvantitative studier bruker ofte de samme begrepene for vurdering av kvalitet, som for eksempel reliabilitet og validitet. Selve kvalitetsvurderingen er ulik i de to studieartene (Markula & Silk, 2011) og begrepsbruken kan være annerledes. I kvalitative studier har det blant annet blitt hevdet av ordet «stabilitet» eller «pålitelighet» kan brukes om «reliabilitet», med begrunnelse i at «pålitelighet» er det motsatte av ekstern reliabilitet som vi finner mye av i kvantitativ forskning (Hassmén & Hassmén, 2008; Guba & Lincoln, 1994). De neste kapitlene vil presentere og reflektere rundt viktige aspekter som reliabilitet og validitet, samt ordet troverdighet som er viktig når forsker kommer tett på informantene i kvalitative studier (Thagaard, 2013).

4.4.1 Forskerens rolle

I et kvalitativt intervju er det ifølge Thagaard (2013) viktig som forsker å være bevisst på hvilken rolle og tilnærming forskeren har i intervjuet. Herunder hvor nøytral eller gjensidig forskeren er i intervjuet, noe som bringer frem dilemmaer som må reflekteres over i forkant av, og underveis i, intervjuet. Det ene dilemmaet tar for seg forholdet mellom å følge de retningslinjene intervjuguiden gir, mens det andre er balansen mellom det å lytte til informanten og føre samtalen på den andre siden (Thagaard, 2013).

Som forsker er en viktig del av prosessen å reflektere rundt egen tilknytning til miljøet. Kjennskap til miljøet som studeres kan være både en styrke og en begrensning. På den ene siden kan forsker forstå informantenes situasjon og egne erfaringer kan bidra til å bekrefte de erfaringene. Samtidig kan det være lett å overse nyanser som ikke er i samsvar med egne erfaringer (Thagaard, 2013). Hvis forskeren ikke kjenner miljøet som skal studeres er første trinn å forstå informantene sin verden og hva slags budskap informasjonen de kommer med gir. Dette kan være en utfordring når miljøet er fremmed. Neste trinn kan være å diskutere tolkningen med personer i felten og vurdere deres reaksjoner (Thagaard, 2013). Thagaard (2013) sier likevel at posisjon i miljøet

som skal studeres ikke nødvendigvis gir bedre grunnlag for validitet, men at det er viktig at forsker presenterer sitt ståsted for leserne som dermed kan vurdere tolkningene med bakgrunn i det. For meg som forsker har jeg ingen tidligere tilknytning til miljøet i Tromsø IL, men jeg har en tilknytning til temaet som forskes på og erfaringer fra en annen klubb hvor det samme prosjektet er blitt gjort. Det er dermed en tilknytning kun gjennom tema. Siden dette temaet beror seg sterkt på klubbens egen identitet og miljø vil jeg hevde at forsker i dette tilfellet er fremmed for miljøet. Som tidligere nevnt ble det nedsatt en arbeidsgruppe som bidro med utvalget og hvem som skulle intervjues og når. Denne arbeidsgruppen kan være en del av neste trinn, ved at tolkningene presenteres for de før prosjektet leveres inn. Dette betyr ifølge Thagaard (2013) ikke at forsker skal godta personenes forståelse, men at det tvert imot tilegnes en forståelse av hvordan de opplever situasjonen.

Min rolle som forsker i dette prosjektet er fra et nøytralt ståsted uten særlig tilknytning eller tilhørighet til klubben. De tolkningene som blir gjort er for å komme frem til en beskrivelse av hva som kjennetegner klubbens mentalitet. Det var dermed viktig i analyseprosessen å være så objektiv og nøytral som mulig, samtidig som en skal komme frem til noen få karakteristikk som stikker seg ut. Eksempelvis vil det fremkomme sitater innenfor de ulike kategoriseringene og det blir opp til forsker å velge ut hvilke sitater som beskriver miljøet på en nøyaktig måte.

4.4.2 Reliabilitet

Reliabilitet kan knyttes til spørsmålet om prosjektet er utført på en pålitelig og tillitsvekkende måte (Thagaard, 2013). Dette skiller seg fra den kvantitative metoden hvor reliabilitet knyttes til repliserbarhet. En av grunnene til en forskjell ligger i nærheten mellom forsker og utvalg. I dette prosjektet vurderes dermed reliabilitet gjennom beskrivelsen forsker gjør av fremgangsmåten og bakgrunnen for metodiske valg. Dette for at forskningen skal gjennomføres på en tillitsvekkende måte (Thagaard, 2013). Videre bør prosjektet legge vekt på teoretisk gjennomsiktighet ved å beskrive det teoretiske ståstedet som representerer grunnlaget for tolkningene som blir gjort (Thagaard, 2013). For å tilrettelegge for en gjennomsiktig forskningsprosess har jeg forsøkt å reflektere og redegjøre for de valgene som er tatt underveis og betraktningene rundt, og metodekapittelet er dermed en gjenspeiling av fremgangsmåten.

Thagaard (2013) trekker frem at kvalitative tekster hvor det ikke kommer frem hva som er primærkilde og hva som er forskerens vurderinger ofte har dårlig kvalitet. Resultat og diskusjonsdelen i denne oppgaven vil kombinere primærdata og tolkninger samt bruke den teoretiske bakgrunnen inn mot diskusjonen. Primærdataen vil dermed komme tydelig frem via sitater i teksten, samt fremstilling av karakteristikkene som er mest fremtredende i klubben. Det vil være et skille mellom karakteristikkene og innholdet fra intervjuene opp mot diskusjonen rundt hva slags læringsteori som kan være gunstig for å implementere karakteristikkene. En viktig del av neste kapittel blir dermed å strukturere det så det kommer tydelig frem hva som er primærkilde og hva som er en teoribasert diskusjon som ikke har sammenheng med intervjuene. Det er likevel en nyttig prosess å gjøre, da det kan hjelpe klubben med å velge metode for implementering og utvikling av modellen. I tillegg er det som forsker viktig å spørre meg selv om sitatet får frem meningsinnholdet i tekstsegmentet fra informantene, slik at en riktig mening blir trukket frem fra innholdet. Dette har noe å si for oppgavens validitet.

4.4.3 Validitet

Validitet refererer til tolkning av data og gyldigheten de tolkningene til forsker har (Thagaard, 2013). I tillegg sikrer validitet at oppgaven faktisk svarer på det forskningsspørsmålet som legger grunnlaget for prosjektet (Kvale & Brinkmann, 2015). Validitet kan omtales i termene intern og ekstern validitet. Intern validitet er tilknyttet hvordan årsakssammenhenger støttes i en bestemt studie, og ekstern validitet knyttes opp mot hvor stor grad forståelsen som utvikles kan være gyldig i andre sammenhenger (Thagaard, 2013). Validiteten kan i følge Thagaard (2013) styrkes gjennom begrepet «gjennomsiktighet». Med andre ord hvor tydelig forskeren redegjør for hvordan analysen gir grunnlag for konklusjonen.

Dette prosjektet er i startfasen først og fremst en deskriptiv analyse som skal si noe spesifikt om de fenomener vi kan finne igjen i TIL. En deskriptiv beskrivelse har som mål å utforske og beskrive mennesker og deres erfaringer og forståelse av en hendelse (Sandelowski, 2000). Etterhvert flyttet oppmerksomheten seg over til en mer teoretisk analyse (Kvale & Brinkmann, 2015). Noe som vil si at jeg knyttet teoretiske begrep til datamaterialet. På denne måten kan jeg skape en sammenheng mellom hva som kjennetegner TIL og tilsvarende fenomener i andre studier og litteratur (Thagaard,

2013). Som nevnt er svært lite forskning rundt akkurat mentale karakteristikk publisert, og det knyttes derfor i større grad opp mot litteratur rundt de karakteristikkene som kommer frem fra datamaterialet. Tolkningene må dermed ses i lys av dette. En deskriptiv beskrivelse blir brukt fordi prosjektet først og fremst omhandler et strategisk utvalg som skal si noe om de mentale karakteristikkene som er tydelig i klubben og forsker skal gjennom prosjektet forsøke å formidle og sammenfatte hovedessensen av dette. Derfor vil sitater fra intervjuene bli brukt for å forsterke dette. Dette kan være et problem som forsker, da jeg på den ene siden vil være så nøytral og objektiv som mulig, men på den andre siden må være den som velger ut hvilke sitater som skal brukes. For å styrke validiteten var det dermed viktig å gå kritisk gjennom analyseprosessen (Thagaard, 2013).

4.5 Etiske overveielser

For å vurdere om et prosjekt er gjennomført forsvarlig og redelig er det essensielt å kunne vurdere om det er etisk korrekt. Dette kapitlet vil med det redegjøre for hvilke forskningsetiske hensyn som er tatt, samt refleksjoner rundt noen etiske forhold underveis i prosessen. Det er spesielt viktig fordi det potensielt kan oppstå etiske dilemmaer gjennom deltagelse i forskningen som kan ha konsekvenser for deltagerne (Thagaard, 2013).

Prosjektet har fått godkjenning fra NSD, Norsk senter for forskningsdata, som er nødvendig for å håndtere personvernsopplysninger (Vedlegg 1). Et etisk dilemma prosjektet stod overfor var at søknaden til NSD ikke var godkjent ved første besøk og gjennomføring av intervjuer. Søknaden var sendt inn med intervjuguide, samtykkeskjema og infoskriv, men det måtte gjennomføres en liten modifikasjon som senere ble godkjent og før den andre turen. Grunnen til dette var et tidspress fra Tromsø IL med tanke på å få gjennomført de første intervjuene, da det er et prioritetsprosjekt, samt at så mange informanter var tilgjengelig i samme tidsrom. Flere turer ville vært en ekstra økonomisk kostnad. Samtykkeskjemaene ble skrevet under, og så fort rettelsen var gjort og prosjektet godkjent ble varsel om endring, samt hva som var endret sendt til informantene. Endringene var primært tilknyttet informasjonsskrivet og kan anses å være tilknyttet dato for prosjektslutt og ellers ingen betydelige endringer. I dialog med veileder kom vi frem til at det var mest hensiktsmessig å informere om endring og at de kunne trekke seg om de ikke var komfortabel med det, kontra å sende ut alle

Samtykkeskjemaene på nytt for underskrivelse. Derfor kan akkurat denne prosessen ses på som etisk forsvarlig, da all informasjon har blitt gitt og alle informantene til enhver tid har hatt mulighet til å trekke seg. Dette i tråd med NSD sine retningslinjer for hvilke endringer som skal meldes (NSD, u.å).

Sentralt for at forskningsprosjektet skal være etisk forsvarlig er kravet om konfidensialitet som kan knyttes opp mot personvern, fritt informert samtykke relasjonen mellom forsker og den det forskes på (NESH, 2015). Alle informantene skrev under på et samtykkeskjema som informerte om hva og hvordan dataopplysningene ville bli behandlet. De ble også informert om at de til enhver tid kunne trekke seg fra prosjektet. Opplysningene som ble oppbevart var indirekte, som vil si at opplysningene var skrevet ned på eksterne elektroniske dokumenter, men ikke en del av selve prosjektet. Disse opplysningene ble lagret på en privat pc, men i en mappe som kun åpnes av passord eller touch-ID.

I dette prosjektet er det to viktige hensyn som kom frem. For det første skal ikke informasjonen påvirke informantene sitt forhold til klubben eller folk i klubben som svekker ens egen posisjon. Samtidig er det Tromsø IL som selv valgte utvalget og dermed har kontroll på hvem som har bidratt. Det er likevel ingen andre enn forsker, veileder og informantene selv, som har sett transkripsjonen av intervjuene. Alle sitater er anonymisert med «Informant 1», «Informant 2» og videre. I samtykkeskjemaet står det at Tromsø IL kan få tilgang på videoen i etterkant av prosjektet, men da med forbehold om at informantene gir klubben sitt samtykke til det. I så fall vil Tromsø IL ha tilgang til å vite hvem som har sagt hva, men her er vurderingen at informasjonen som kommer frem er særdeles relevant og kan brukes videre i klubben. Skulle ikke informantene godkjenne overdragelse til Tromsø IL vil dataen bli destruert. Det andre hensynet er relatert til media og klubbens posisjon i idretten og Norge. Fotball er en veldig populær idrett som sees av tusenvis på stadion og via TV-sendinger. Det er dermed viktig som forsker å anonymisere informasjonen tilstrekkelig slik at ikke sitater kan tilknyttes enkeltpersoner og utnyttes av media. Som forsker er det viktig å reflektere over hvorvidt en skal bruke sitater som kan oppfattes som interessant for media, samtidig kan det være viktig å bruke sitatet hvis det poengterer noe tungtveiende i prosessen med å definere Tromsø IL sin mentalitet. Det har derfor i dette prosjektet vært viktig med tiltak som gjennomlesing ved behov, samt involvere arbeidsgruppen i TIL

som eventuelt kan komme med innspill hvis det er sitater som de mener kommer til å bli plukket opp av media. Således må de diskuteres om de skal brukes eller ikke.

Ovenfor har jeg redegjort for de etiske overveielsene jeg har måttet gjøre som forsker i prosessen. Refleksjonene forskeren gjør opp har betydning for å vurdere om prosessen og prosjektet er etisk forsvarlig. Det har vært visse utfordringer, men jeg mener at via et gjennomsliktig og nøye utdypet metode-kapittel vil prosjektet anses å være etisk forsvarlig.

5. Resultat og diskusjon

Dette kapitelet vil, i lys av funnene som kommer fra intervjuene, forsøke å belyse hva som karakteriserer TIL-mentaliteten og hva som kjennetegner TIL. Det naturlige i resultat- og diskusjonskapitelet av oppgaven er dermed å ta for seg hver av spørsmålene som er blitt stilt i intervjuet og presentere funnene. Bakgrunnen for å presentere resultat og diskusjon i et samlet kapittel er fordi jeg mener det gir best mulig grunnlag for å besvare studiens forskningsspørsmål. Da det var naturlig å første presentere grafene og de med fremkommende funnene, deretter kunne diskutere det i tett tilknytning til grafen. En inndeling hvor de mest sentrale funnene blir diskutert i delkapitler ble dermed den personlig foretrukne tilnærmingen.

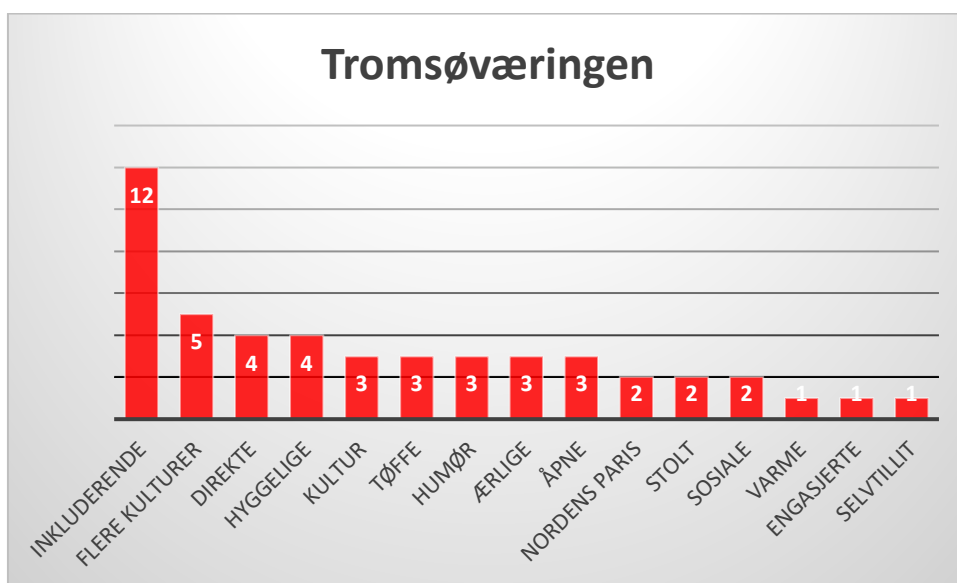
Ved bruk av tabeller blir det lettere å presentere de kodene og begrepene som kommer frem via intervjusettingen, da det er mange forskjellige, men noen er mer tydelige og oftere nevnt enn andre. Likevel er det flere forskjellige oppfatninger, og ved bruk av sitater kan det åpne for å vise frem de ulike perspektivene, samt danne grunnlag for diskusjon. Det er viktig å påpeke at jeg som forsker ikke skal påberope folk meninger, men heller fremstille realiteten slik den er. Derfor er grafisk fremstilling et virkemiddel for å gjøre det visuelt. Etter å ha gått gjennom hva som kommer frem er det naturlige å sammenfatte det til et delkapittel som forsøker å belyse TIL-mentaliteten og konkretisere den, altså svare på forskningsspørsmålet. Dette spørsmålet vil besvares via de foregående diskusjonene og er en sammenfatning av funnene informantene trekker frem.

5.1 Tromsøværingene generelt – Hvordan er de?

For å kunne si noe om TIL-mentaliteten kan det være av interesse å se litt på hvordan Tromsøværingen er. Dette med bakgrunn i at Tromsø IL da de tok steget opp til det øverste nivået i 1985 hadde mange lokale spillere som tok de opp og som vant deres første cupgull i 1986. Å definere hva en «Tromsøværing» er, kan være vanskelig, da en «Tromsøværing» kan være så mangt og det fort blir stereotypisk å nevne trekk.

Jeg synes ikke det her er så lett. Det blir fort stereotyper som ikke stemmer. Jeg synes Tromsøværingene er like variert som du vil finne mange andre plasser i landet. Men det er nok litt sånn.. Det er nok litt den Nordnorske typen, litt sånn direkte i væremåte og sier det man tenker. Er kanskje ikke så polert, men Tromsø er en universitetsby og har etterhvert blitt en internasjonal by. Så den typiske Tromsøværing er kanskje ikke så lett å finne lenger. (Informant 4)

Selv om det kunne oppfattes som stereotypisk å velge noen generaliserende trekk, kommer det frem fra figur 2 at spesielt ett trekk blir hyppig nevnt.

Figur 2: Kjennetegn som framkom i intervjuene på Tromsøværingen. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=14)

12 av 14 informanter trekker frem «Inkluderende» som et trekk hos Tromsøværingen, mens direkte, hyggelig, tøffe, humør, ærlige og åpne er trekk som også blir nevnt i intervjuene. Flere kulturer baserer seg på at det er et riktig mangfold i befolkningen og at tilflyttere har gjort at byen er blitt mer internasjonal. Kulturlivet og revymiljøet er noe som står sterkt og kan ses i sammenheng med humør.

5.1.1 Inkluderende

Som tidligere nevnt er kultur et samlebegrep på omstendighetene som påvirker hvordan vi oppfører oss, samhandler og kommuniserer med hverandre. Innenfor en kulturell ramme lærer vi oss verdier, normer og ideer som utformer vår identitet og knytter oss sammen til et felleskap. Ivaretagelsen av dette felleskapet skjer via videreføring av kulturen til nye medlemmer i fellesskapet (Paulsen, Hårberg og Sølvberg, 2009). Den lokale forankringen og «mannen i gata», kan dermed ha en påvirkning på hva slags trekk eller karakteristikk en finner igjen i lokalklubben. Fotball er blitt en kommersiell idrett, og mye av omsetningen til en klubb går på antall sesongkort som blir solgt og hvor mange som kommer på kampene. At klubben er forankret i lokalsamfunnet kan dermed skape en tilhørighet og et engasjement som blir gjensidig, hvor begge drar nytte av hverandre. Inkludering i lokalsamfunnet er derfor en sterk markør for Tromsøværingen.

Det er nok litt med kultur og væremåte, at det er mindre forhold og da er det lettere å komme inn i miljø. Tromsø er også en internasjonal by, så man er vant til at det er folk fra forskjellige kulturer. Jeg føler det er inkluderende for de som kommer utenfra, men generelt er det lett å komme inn i TIL-miljøet for innflyttere for eksempel (Informant 2)

Videre hvordan klimaet påvirker byen og at inkludering av andre dermed blir en viktig faktor, uavhengig av om du kommer fra utlandet eller fra andre deler av Norge.

Man må ta vare på de som kommer opp hit, vi blir stolt egentlig tror jeg hvis folk faktisk kommer fra andre plasser og flytter hit. Da tenker jeg ikke bare fra distriktet, men hvis folk vil komme hit blir vi stolt av det. Inntrykket man har er i alle fall at folk sørfra er litt sånn "Nei, Tromsø, dit hadde jeg ikke flyttet om jeg fikk én million". Så det er klart, vi ønsker å ta vare på de som kommer hit. Det blir litt vår plikt også å sørge for at de som kommer hit har det utrolig fint. (Informant 11)

Du må være gæren for å bo her. Folk her vet at de må holde sammen og det er nok derfor de må være så inkluderende. De må ønske folk velkommen fordi det er den måten de overlever som by. Så veldig inkluderende og åpne. (Informant 1)

Tromsøværingen er dermed inkluderende og er opptatt av at de som kommer til byen skal ha det bra og trives, enten om det er spillere eller folk generelt. Som informant 2 trakk frem er flere kulturer representert i Tromsø, enten det er studenter, turister eller innflyttere fra andre steder i Norge eller fra utlandet. Informant 7 oppsummerer godt

med sitt utsagn hvorfor nettopp dette er en karakteristikk ved Tromsøværing:

«Definisjon av Tromsøværing er det jo masse av, så for meg er det. Tromsøværing er en som har bestemt seg for å bo her og som elsker byen.» I henhold til Hatch og Schultz (1997) er organisasjonskultur basert på en bred historie, og svaret på «hvem vi er» som organisasjon er gjerne forankret i organisasjonskulturen, men også i samfunnet organisasjonen er en del av. For TIL sin del vil dermed en del av organisasjonskulturen være basert på den interne kulturen i klubben, og delvis lokalsamfunnet. En forståelse av sin egen kultur kan redusere usikkerhet knyttet til omgivelser, da disse stadig kan endres (Eriksson-Zetterquist m.fl., 2014). Inkludering kan i så måte være en viktig faktor for hvordan TIL skal være og fremstå inn mot lokalmiljøet for å kunne ha en kontinuitet i et samfunn som stadig endres.

5.1.2 Tøff

Inkluderende står frem som det sterkeste trekket hos en Tromsøværing. Mens andre karakteristikker som hyggelig, åpen, ærlig og direkte er flere som blir trukket frem og eksemplifisert. Lokasjonen til Tromsø som by, og den naturen og temperaturen som fører med på grunn av det har også utviklet en annen karakteristikk. En tøffhet.

Nettopp på grunn av at vi er så langt mot nord, det er så mye snø, vi må tåle å fryse. Alle disse parameterne på at vi burde herdes, så tror jeg vi liker å tenke om oss selv at vi er noen tøffinger. Vi er litt barske (Informant 3)

Så ligger det litt i naturen vår å være litt tøffe. Vi vokser ikke opp her med 20 grader og sol hele året, det gjør vi ikke. Så man blir nå vant til at det er litt "harde kår" når det kommer til været i hvert fall og jeg tror det gjør oss litt mer tolerante og tøffe kanskje. Vi er minst like mye ute og spiller fotball som resten av landet, bare at vi ikke er like heldig med været. (Informant 11)

Definisjonen på mentalitet fra kapittel 1.1 tilsa at mentalitet er en intern karakteristikk som har noe å si for hva de gjør og hvordan de ser verden. Sett i lys av dette er det dermed ikke merkelig at «tøff» er en karakteristikk som blir trukket frem, da naturen og miljøet rundt vil være med å forme dem som personer. At Tromsøværing er mennesker som lever under disse forholdene kan dermed påvirke de til å tenke at «vi er tøffe som overlever dette, og vi klager ikke», eksemplifisert med sitatet fra informant 11.

5.1.3 Oppsummerende om Tromsøværingen

Oppsummerende om Tromsøværingen, følge informantene selv, er først og fremst en inkluderende person som er opptatt av å ta vare på de som flytter til byen, men også de som bor der. Det er en person som bor i og elsker byen. Samtidig kan en Tromsøværing være tøff, ha humor, hyggelig, åpen, ærlig og direkte. Om dette er særegent for en Tromsøværing kontra andre steder i landet er ikke godt å si. Som informant 4 nevnte i sitatet ovenfor kan det fort bli stereotypisk hvis en skal generalisere hvordan en typisk Tromsøværing er. Likevel er det verdt å ta med seg at én karakteristikk stikker seg ut kontra de andre som var mye jevnere fordelt, og at hele 86% av informantene trakk frem inkluderende som et trekk. Et interessant spørsmål videre blir dermed om dette trekket også er fremtredende i TIL, da det står så sterkt i lokalmiljøet. Sett i lys av den presenterte forskningen som sier at kulturen, «hvem vi er», er forankret delvis i den interne organisasjonskulturen og delvis i samfunnet (Hatch & Schultz, 1997). Samt at en sterk forankring kan skape mindre usikkerhet iblant omgivelser som stadig endrer seg (Eriksson-Zetterquist m.fl., 2014).

5.2 Hva kjennetegner TIL-mentaliteten?

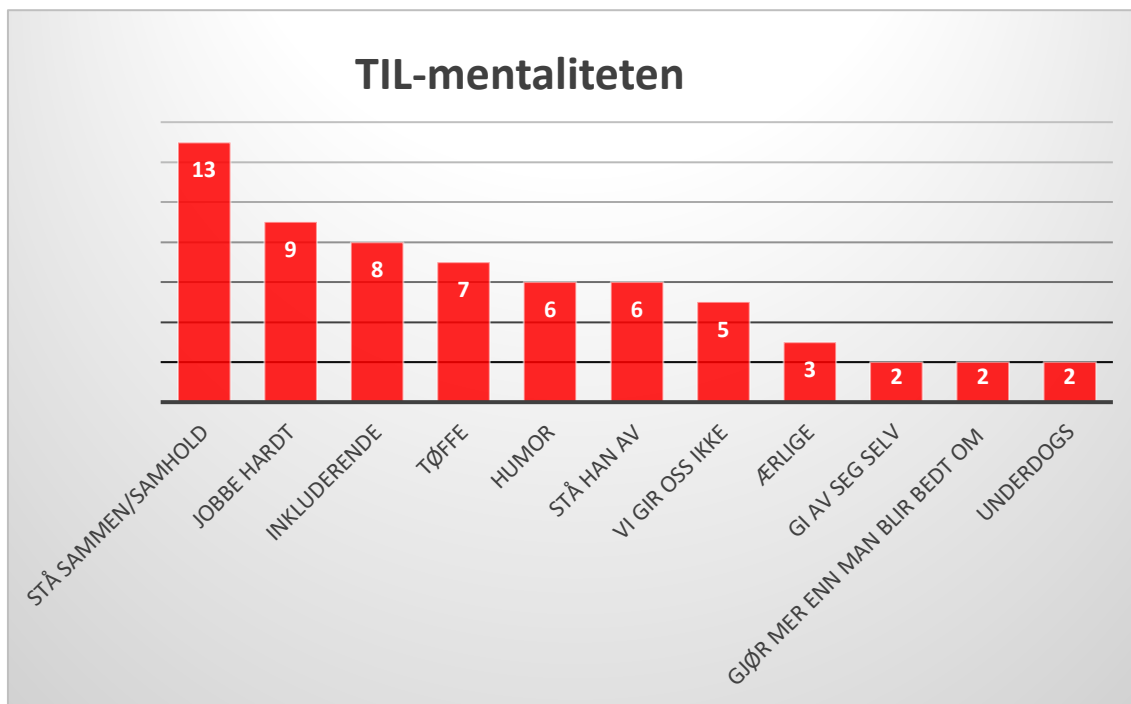
Dette spørsmålet utgjør en stor del av kjernen i forskningsspørsmålet og er således veldig relevant å stille for og få frem utvalget sine betraktninger, før en vil gjennomføre en sammenfatning av funnene og forskning. TIL som klubb fyller 100 år i år, men selv om klubben har eksistert så lenge påpeker den ene informanten at TIL ikke er noen gammel klubb på toppnivå og således ikke har en sterk og forankret filosofi.

Ikke det at vi skulle være ufine, slik har jeg aldri tenkt på det, men at det var tøft å komme hit. Det var hardt og man skulle kjenne at man kom hit. Så ser jeg også at det har variert og svingt litt opp gjennom årene. Hva slags agenda har trenerne, hvordan type spillere har vi. Så det er ikke noe slags filosofi som klubben har klart å sette tydelig. "Ja, sånn er det å komme hit og hvis du skal komme hit må du etterleve det". Så sterk har ikke klubben vært. Det er ikke noen gammel klubb på toppnivå. Selv om klubben er 100 år til neste år, så har det vært 1 av 3 klubber i Tromsø by størsteparten av den tiden. (Informant 4)

I samsvar med det informant 4 trekker frem nevner også informant 5 at klubben er litt diffus for øyeblikket og at man ikke helt vet hvem man er.

Da legger jeg at det er litt sånn. Man vet ikke helt hvem man er. TIL vet ikke hvem TIL er. Så uttrykket blir litt diffust. Så kanskje man kan sammenligne med at det er en person som har en identitets, ikke krise, men har ikke funnet seg selv helt. Det har i mange år vært en, for meg, hvem er egentlig TIL? (Informant 5)

Et bredt utvalg av begreper ble trukket frem under intervjuene og noen av begrepene kan sies å gå under samme kategori. Eksempelvis er «Stå sammen/Samhold» og «Kollektivet» tuftet på det samme og det har derfor gått inn under førstnevnte begrep. Hvor ofte de ulike begrepene blir trukket frem er fremstilt i figur 3.

Figur 3: Kjennetegn som framkom i intervjuene om TIL-mentaliteten. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=14)

I likhet med forrige spørsmål er det én ting som skiller seg litt mer ut en de andre, da 13 av 14 personer trekker frem samholdet som viktig i TIL-mentaliteten, som tilsvarer hele 93%. Deretter blir «jobbe hardt» trukket frem av ni personer, etterfulgt av «inkluderende», «tøffe», «humor», «stå han av» og «vi gir oss ikke». «Humor» ble ofte nevnt i sammenheng med samholdet, da humor ble brukt som et virkemiddel for å skape godt samhold.

5.2.1 Hvem er TIL?

Hensikten med studien er å belyse hvilke mentale karakteristikk som kjennetegner TIL. Hvem man er, og hva man må utvikle for å kunne spille på A-laget. I prosessen med å finne seg selv kan det være fort gjort å se tilbake på de periodene man har prestert godt, for det er hva alle med tilknytning til klubben ønsker, at klubben skal prestere godt. I de periodene klubben presterte bra sportslig, vant cupgull og spilte i Europa må vel noe av kjernen ligge? Ifølge informant 10 er det likevel viktig å ikke seg blind på de små faktorene som folk kanskje husker fra de gode periodene, men nyansere bildet litt.

Jeg vet at mange utenfra har sagt at å komme til Tromsø er et helvete, fordi du kommer hit, skal ut på banen også er det gale spillere som er over deg fra første sekund. Det har vært et slags bilde av TIL på sitt beste, men det jeg synes er

viktig å nyansere hvorfor. Hva gjorde det? Jeg tror at i de periodene det har skjedd, det har vært når man har vært kvalitativt veldig gode. Det har ikke bare handlet om en slags mentalitet om å drepe motstanderen på hjemmebane. Det har handlet også om at det har vært veldig gode lag her oppe i perioder. Hvis man ser på de periodene der TIL har vært sterkest resultatmessig så var det i 1990 med Tommy Svendsen som trener. TIL spilte veldig pasningsbasert fotball. På den tiden husker jeg Myggen sa at det bare var basketballspillere på TIL, alle var så høye, men fotballen var teknisk og pasningsbasert. Veldig fin fotball de periodene vi har vært gode. Sesongen 10-11-12, bronse i 10, sølv i 11 og cupfinale + fjerde plass i 12. Veldig pasningsbasert fotball. Så jeg tenker at det handler det her med å være en vanskelig plass å komme til. Det å kjenne at du blir overrumplet, det handler om kvalitet. Så jeg vil ikke hive meg på at det bare er en fandenivoldskhet. (Informant 10)

Sitatet ovenfor tar for seg de periodene TIL har opplevd mest medgang, og forsøker å forklare litt av årsaken bak de periodene. Hvis vi tar utgangspunkt i Schein (1990) sin forklaring om de tre nivåene for en kultur, så vil dette gå inn under nivå én, som omhandler blant annet historier og myter som blir fortalt i miljøet. Dette gjelder også andre informanter som har et litt mer tydelig bilde på hva TIL i utgangspunktet har stått for.

Det har vært et lag med stolthet ved å være nordfra. Tidligere kjent som et hardtarbeidende, tøft lag. Har kanskje forandret seg litt de senere årene, men tror folk sørfra bestandig har sett på TIL som et vanskelig lag å møte med mye fysikk, guts og innsats. (Informant 2).

Så da tror jeg den klassiske TIL er trøkk og selvtillit. Det er litt sånn, rett på sak mentalitet. Ikke så mye dill-dall og fiks-fakseri. Det er for meg den typiske TIL-mentaliteten. Måten å være på. Det kjennetegner også de beste lagene deres. Helt fra midten av 80-tallet til 2012/13-14. De aller beste årene til TIL har vært preget av det synes jeg. (Informant 12)

Alle informantene snakker om historier, det som tidligere har vært, og som informant 2 og 12 mener har kjennetegnet klubben. Informant 10 forsøker å nyansere bildet litt mer og forklarer at det er kvaliteten på laget som har gjort at de har klart å virke så «tøffe». Det blir dermed tydelig at informantene har litt ulike formeninger om hva TIL har vært, eller i alle fall bakgrunnen for hvorfor de har vært slik, en form for subjektivitet. Derfor blir tolkning av grafene og datamaterialet en viktig prosess i å skulle identifisere hva som er kjennetegnene i klubben, da vi kan trekke slutninger basert på det flertallet trekker frem. Nivå to om kulturer er i følge Schein (1990) basert på verdier som organisasjonen viser til omverdenen. Ifølge klubbens hjemmesider (tromsoil.no, 2019) er verdiene til TIL: Stolthet, lagånd og redelig spill. Disse verdiene tar for seg blant

vinnervilje, inkludering, samhold, lojalitet, åpenhet og humor. Dette er trekk som sier noe om hvilke verdier klubben ønsker å stå for og som de mener spillerne skal leve etter. Disse sier likevel bare litt om hvordan en TIL-spiller skal opptre, men ikke noe i sammenheng med hva som skal til for å utvikle seg til en TIL-spiller. Det bringer en over til Schein (1990) sitt tredje nivå hvor grunnleggende antagelser som er de underliggende grunnene for handlinger ikke lenger blir stilt spørsmål til. De blir tatt for gitt, skjer ubevisst og påvirker hva menneskene i organisasjonen gjør. Oppgavens definisjon av mentalitet omhandler hvordan mennesker tenker om ting. Dataene som fremkommer vil dermed kunne si noe om mentaliteten til personer i klubben, og med det si noe om mentaliteten som finnes i denne organisasjonen.

5.2.2 Stå sammen/Samhold

Ved å se på figur 3 er det igjen én karakteristikk som er mer fremtredende enn andre. Det å stå sammen, eller med andre ord, samhold. Gjennom intervjuene kommer det tydelig frem via det informantene sier at samhold og kameratskap er noe som har stått sterkt i alle år, her ifølge informant 10 *«og det har historisk sett vært en sterk kameratkultur.»*

Informant 2 nevner også i sitt intervju at nettopp dette miljøet har vært viktig for TIL *«TIL har bestandig vært kjent for å ha et godt miljø i spillergruppen og det tror jeg har vært en fordel over tid. Et godt miljø betyr likevel ikke at det ikke skal stilles krav»*. Det har stått sterkt i medgangsperioder.

Sist periode i klubben, da var vi. Det er 10 år siden nå. Da var vi et topplag i Norge. Vi var veldig bra, men det viktigste da var det her garderobemiljøet. Humøret. Det har jeg så enormt tro på. Det å beholde den i gode og onde dager. At du kan komme på trening med en trygghet. En trygghet om at du er velkommen. Det smitter. Den føler jeg har vært her hele tiden. Det med å jobbe hardt. De TIL-lagene jeg har vært en del av så har det vært lite stjerner, det har vært et jevnt over godt lag der man har skjont at det må jobbes for å få resultater. (Informant 13).

Dette miljøet har også stått sterkt i perioder hvor det har vært motgang. Hvorav dette samholdet gis en del av æren for at laget har klart å stå imot den motgangen som har vært.

Vi har en sinnsykt bra gruppe som klarer å mobilisere, være sterk nok i hodet til å nullstille, omstille og bare tut og kjør. Så er det inn å berge. Men jeg tror det også er en del av kameratskapet vi har i gruppen. (Informant 11)

Det andre er at vi skal faen meg stå sammen. Så i den situasjonen vi er i nå, og det er alt fra å ha tapt ute på søndagskvelden til saken nå med garderobe-saken, så er jeg utrolig imponert over hvordan folk ikke går fra hverandre, men går sammen. Så det vil jeg kanskje si. Det er noe å bygge på. Det er så mange klubber hvor ryggmargsrefleksen ville vært, etter å ha tapt og tapt og tapt, og bare hvem skal ut? Trener, sportssjef eller styret? Det er klart at utad så kommer det, men innad så står vi han av. Det er en mentalitet og der er noe når vi snakker om byen. (Informant 3)

Det trekkes også frem at dette kameratskapet og samholdet er noe av essensen hvis TIL skal klare å være en klubb i Eliteserien og at den mentaliteten og kulturen over tid har vært urokkelig.

Det er det samholdet. Det er vel kanskje det eneste sånn, veldig samhold. Selv om resultatene uteblir så er det alltid slik at Alfheim og garderoben er en fin plass å komme, fordi vi klarer å beholde humøret og latter og trivsel i gruppa. Jeg tror ikke klubben nødvendigvis hadde vært i Eliteserien i alle disse årene siden jeg kom, hvis det ikke hadde vært for samholdet og trivsel. (Informant 6)

Ja. I min tid i TIL har jeg aldri opplevd at det er nye spillere som har endret dynamikken i en garderobe. Det tror jeg aldri har skjedd. I min første periode også, det var en periode klubben hentet mye spillere. Vi hadde et veldig sterkt miljø. Miljøet var sterkt i garderoben og var det noen som gikk på akkord med det. Det betyr ikke at folk ikke skal være seg selv, men ingen skal komme inn og endre på regler eller hvordan vi fremstår. Så kulturen er den samme. Så lenge du ikke gjør det på bekostning av andre kan du være deg selv. Det er nå engang sånn at felleskapet skaper resultater (Informant 13).

Dette samholdet og miljøet i spillergruppen er også noe som går igjen både i akademiet og i klubben generelt.

Jeg tenker at det viktigste er at du er en fin person og at folk rundt deg liker deg. At du behandler alle med respekt uansett hvem det er, Om det er A-treneren eller han som vasker, så sier du hei og spør om det går bra. Viser at i TIL så er vi liksom en stor familie. Vi er én stor familie. (Informant 8)

Vil fremheve det at det er utrolig flott gjeng, alle sammen. Det handler om å finne gleder når en bor på en plass hvor været ikke hjelper noe særlig på humøret. Da handler det om å finne andre måter å ha det gøy og ha det trivelig. Det gjør vi gjennom kameratskapet. (Informant 11)

Det kan nevnes, kantinen. Den var ikke her da jeg kom og den mener jeg ER klubben på mange måter. For det har blitt et samlingspunkt der du møtes på tvers av sportslig/administrativt, UA-avdeling. NTG osv. Olympiatoppen ikke minst. Det er på en måte sentrum for veldig mye kompetanse og veldig mye trivsel. Det kom ikke frem og det mener jeg er viktig, det må fortsatt forsterkes. Det har vært snakk om at det er for dyrt å opprettholde kantinedriften, men den er mer enn bare et spiserom. (Informant 6)

Samhold er dermed en sterk indikator på TIL-mentaliteten og har stått sterkt i alle periodene til klubben, enten man har vært i 1.divisjon etter et nedrykk, om man har måttet mobilisere og prestere for å beholde plassen, eller om en har kjempet i toppen og vunnet cupgull. Et godt samhold og en positivitet i gruppa er viktig for at lag skal kunne prestere, og i forskning kan man finne en direkte korrelasjon mellom samhold og gruppedynamikk og prestasjon (Bornstein & Goldsmith, 2008; Kraus, Huang & Keltner, 2010). Samholdet som fremstår i gruppen er dermed et godt utgangspunkt som en kan bygge videre på. Pedersen sin oppgave fra 2013 om Borussia Dortmund trekker også frem dette samholdet, som kan skape en prestasjonskultur som en viktig karakteristikk hos den tyske toppklubben (Pedersen, 2013). Samhold var også sett på som et viktig suksesskriteria for Dortmund (Pedersen, 2013). For TIL kan dermed samholdet være med på å bygge en god prestasjonskultur. Samhold kan i denne sammenhengen knyttes opp mot å «håndtere relasjoner» som ble presentert i kapittel 3.2.6, og er dermed en karakteristikk fra Jordet (2016) sin sammenfatning som ser på hvilke karakteristikk som hypotetisk sett kan utvikle og støtte prestasjon i profesjonell fotball. Sett opp mot de ulike nivåene i en organisasjonskultur fra Schein (1990) kan det også sies at samholdet står sterkt forankret i alle de tre nivåene. Et virkemiddel for å oppnå samhold er humor, som blir trukket frem flere ganger i sitatene, og på den måten er det blitt en av karakteristikkene som oftest nevnes i intervjuene. Humor i gruppen har sammenheng med positive følelser, som kan vise seg å være smittende overfor lagkamerater og dermed føre til bedre prestasjon (Jordet, 2016).

Nei altså, de er veldig flinke til å holde humøret oppe. Når du er i en tung periode med nedadgående kurve er det lett å lukke seg litt. Være sur og grinete. Jeg merker det at selv om vi har tapt en kamp, kommer tilbake, trening mandag, så er det fortsatt smil i garderoben og når vi kommer på frokosten. De tenker alltid neste match, veldig flinke til å legge ting bak seg. Tenke at greit, vi gjorde noen feil der, men det eneste vi kan gjøre er av den kampen er å lære. Så tenker vi på den kampen som kommer. Det er på en måte, det har vært en av styrkene (Informant 9),

Det i hvert fall det med miljøet og tryggheten. Det er nok en av grunnene til at jeg er blitt så glad i klubben. Det miljøet, tryggheten og rommet for å tulle litt med folk. Det setter jeg veldig pris på. Det opplevde jeg veldig da jeg kom hit og det har holdt seg når jeg kom tilbake til klubben 6 og et halvt år etterpå. For det er viktig å ha et klima der man faktisk kan tulle litt og flire litt. (Informant 13)

Det som mange snakker om fra tidligere er "galgenhumor", selv om det er mørketid og snø. Selv om livet er kjipt, uansett hvis det skjer kjipe ting så har galgenhumor alltid vært en måte å takle det på. Jeg tror galgenhumor, første gang jeg hørte om det var i forbindelse med TIL. Da var jeg veldig ung, og det var snakk om at TIL gjorde det dårlig. Så var det noe med at de brukte galgenhumor for å ufarliggjøre det og komme (Informant 5).

Samhold og humor for å skape trivsel og samhold fremstår dermed som viktige karakteristikk i TIL. Det er med på å skape et miljø hvor folk trives og dermed tør å være seg selv. Et godt samhold kan ifølge forskningen positivt påvirke prestasjon og er således et godt utgangspunkt å bygge noe fra. Samhold var blant de viktigste forholdende også for Borussia Dortmund (Pedersen, 2013). Noe som betyr at det også er kjennetegn ved enkelte internasjonale toppklubber. Det at hele 93% av informantene trekker det frem symboliserer at dette er noe som står sterkt i klubben, og som informant 2 trekker frem betyr det ikke at det ikke skal stilles krav.

5.2.3 Inkluderende

Inkluderende blir trukket frem tredje flest ganger på spørsmålet om TIL-mentaliteten, og er i tillegg det trekket som blir trukket frem flest ganger om Tromsøværingen. Organisasjonen sin kultur vil være forankret innad i klubben, men også delvis i lokalsamfunnet (Hatch & Schultz, 1997), og på den måten kan det redusere usikkerhet knyttet til omgivelser (Eriksson-Zetterquist m.fl., 2014). Tidligere kom det frem at TIL ikke har noen sterk historie eller filosofi på toppnivå, da det fortsatt er en relativt ny klubb på det øverste nivået. I tillegg at TIL er litt diffust. Sett i sammenheng med Eriksson-Zetterquist og kollegaer sin artikkel fra 2014 kan dette ses i sammenheng med den usikkerheten. For å redusere denne usikkerheten kan det dermed være vesentlig å forankre kulturen innad, med den som finnes i lokalsamfunnet. Inkludering er et slikt sterkt trekk. I kapittel 5.1.1 diskuterte vi inkludering i et samfunnsperspektiv, derfor blir det nærliggende å diskutere innenfor et sportslig perspektiv når vi snakker om TIL-mentaliteten. Fotball er et lagspill hvor 11 individer må prestere sammen på banen for å skape gode prestasjoner, og i mange tilfeller kommer disse spillerne fra forskjellige kulturer, enten det er innad i landet eller om det er spillere fra andre land. For spillere

som kommer til Tromsø og TIL blir dermed «mestre nye kontekster» viktig for at disse spillerne skal kunne prestere og dermed hjelpe klubben. Det finnes tilfeller hvor spillere ikke har klart å mestre den nye konteksten og eksempelvis flyttet hjem på grunn av hjemlengsel, som i tilfellet med Gerard Pique (Wright, 2013). For at spillere skal kunne mestre den nye konteksten er det i følge Nesti (2010) viktig med et holistisk perspektiv som fokuserer på identiteten til spilleren og alle aspektene av livet, samt at kun å lære bort strategier for hvordan en skal mestre ikke er nok. Hva dette betyr for TIL er at inkluderingen som står sterkt i klubben vil gjøre det lettere å ha et holistisk perspektiv hvor en virkelig bryr seg om spilleren og tar vare på flere aspekter av livet. Noe som understrekes av informant 6

*Det husker jeg fra da jeg kom opp hit og allerede på uke nr.2 ble jeg invitert hjem til familien til noen på laget, spiste middag og de ønsket at jeg skulle få et bra førsteinntrykk av byen og folket. Ønsket at jeg skulle trives her.
(Informant 6)*

Dette kan føre til at den nye personen presterer bedre i klubben, og kan være med på å dytte klubben i riktig retning. Inkluderingen som er å finne innad i klubben er dermed viktig for at nye spillere eller personer som kommer til klubben blir ivaretatt på flere måter. I tillegg står inkludering så sterkt i lokalsamfunnet at en forankring mellom de to, inkludering i klubb og i lokalsamfunnet, kan være med på å redusere den usikkerheten som har vært og er et godt utgangspunkt for en prestasjonsmentalitet i organisasjonskulturen.

5.2.4 Tøffe og jobber hardt

TIL-mentaliteten er ifølge informantene ikke bare om samhold, humor og inkludering, men det å være tøff og hardtarbeidende står også sterkt. Ett av de tidligere sitatene i dette delkapittelet nevnte denne tøffheten, og at TIL har mistet litt av den sammenlignet med hva de tradisjonelt hadde tidligere. At tøff og hardtarbeidende kommer frem som to mer fremtredende trekk har dermed et historisk grunnlag, samtidig hevdes det at disse karakteristikkene fortsatt er til stede.

Jeg må nesten svare litt som jeg var inne på i stad. Vi er tøffe, vi står i vær og vind rett og slett. Det tror jeg man kan se også egentlig. Vi har hatt noen dårlige sesonger kan man si egentlig. Vi har kriget i bunn ganske mange år på rad nå, og i flesteparten, egentlig alle bortsett fra i fjor har vi høsten, når vinteren nærmer seg og det står på som verst har vi vært ganske suverene egentlig. Så de comebackene vi har gjort på høsten er. Jeg vet ikke hva de sier de formtabellene,

men da er man plutselig i toppen nesten om du ser på poeng og seiere på høsttabellen. Så jeg tror det er noe med at når det begynner å dra seg til, kulden kommer og snøen kommer og dritt været kommer så står vi der og tar fighten. Så vi må vel kunne si at vi er harde og tøffe karer her oppe. (Informant 11)

Informant 12 er dermed veldig tydelig på hva som tradisjonelt sett har vært TIL-mentaliteten og kjennetegn ved ulike TIL-lag og informant 2 henviser til noe av det samme, med tanke på de nevnte karakteristikkene. Mens andre mener at disse karakteristikkene fortsatt kan sies å være gjeldende.

Så har det alltid vært grisevanskelig å slå TIL. Det er så, altså jeg vet ikke om det har noe med klima å gjøre, eller klubben, men det er et eller annet med at når du kommer opp hit blir det en vanskelig match uansett. Du er forberedt på nesten å tape, fordi, jeg vet ikke, men TIL har alltid vært sånn. Det vi har gått gjennom i kampplanen før kamper når vi har spilt mot TIL er at de løper, de kriger og de gir seg aldri. (Informant 9)

Som jeg sa i stad tror jeg det er litt sånn. Det inntrykket jeg har er at Tromsø er den siste plassen folk vil dra til, fordi jeg tror de synes det er tøft. Det er vanskelig å komme hit og vinne. Det er i alle fall det som alltid har vært med TIL. Nå har det kanskje vært litt svakere de siste årene, men når vi virkelig er på er det fest-fotball på Alfheim og da er de ikke så høye i hatten når de reiser hjem herfra. (Informant 11)

TIL har dermed vært kategorisert som et lag som er tøffe å møte og som jobber knallhardt, samtidig som det kan diskuteres om dette er noe som fortsatt er gjeldende, eller om det er tapt de siste årene. Denne evnen til å jobbe hardt kan ses i sammenheng med et intenst søke etter å lykkes. Denne mentale karakteristikken, eller determinasjonen er predikert til å kunne si noe om hvem som slår gjennom og ikke (Mills m.fl., 2012). Via dette intense søket etter å lykkes tillegges blant annet underkategorier som vilje, pågangsmot, og arbeidsmoral (Mills m.fl., 2012), hvorav alle disse kan knyttes direkte til det å jobbe hardt.

Tøff kan i denne sammenhengen både ses opp mot spillestil og hvordan TIL har fremstått som lag på banen. Et lag som klinker til i duellene og er tøffe. Tøff kan likevel også være noe annet, det understrekes av informant 5 som mener «*tøff som i kult og modig*». Med dette understreker informant 5 at «*Når det er sagt er det her med å være litt sånn tøff i trynet*». Tøff er dermed i informant 5 sine øyne ikke bare tilknyttet det å være tøff på banen, men også at man er tøff i trynet og er seg selv. Man endrer ikke nødvendigvis personlighet for å tilfredsstille andre. På denne måten kan tøff ses i

sammenheng med det å være «unik/annerledes». Dette betyr ikke at en nødvendigvis prøver å skille seg ut, men det kan også bety at man er seg selv og står for det. Som tidligere nevnt kan denne tøffheten også ha sammenheng med lokasjon og kulde.

5.2.5 Oppsummerende tanker om TIL-mentaliteten

Informantene trekker frem samhold, inkludering, jobbe hardt og tøffe som sterke markører. I tillegg er det å ikke gi seg og stå han av viktige trekk som vi kommer nærmere innpå i kapittel 5.5. De ulike begrepene har tidligere blitt diskutert og skal sammenfattes mot slutten av kapittel 5.

Én ting som er viktig å trekke frem, og som mange av informantene trekker inn når de snakker om TIL-mentaliteten, er spillestilen til klubben, som de siste årene har vært mer possession-orientert, eller med andre ord har de vært opptatt av å holde mer på ballen som lag. Nils Solstad, tidligere spiller som var med på å ta cupgull i 1986, er i et innlegg veldig kritisk til denne spillestilen, da den ikke passer for TIL på grunn av kultur, men også lokalisering og alt det medbringer, og den passer heller ikke inn i norsk fotball (Solstad, 2019). Likevel er det som informant 10 sier viktig å nyansere bildet. Som nevnt i sitatet tidligere i delkapittelet var også TIL i storhetstidene veldig pasningsbasert, og at det er lett å tenke at TIL fremstod som tøffe fordi man hadde kvaliteten. Informant 10 sier likevel at det uansett er litt annerledes nå enn tidligere.

Det der er også en diskusjon. For jeg tror mange av de som husker tilbake tenker bare på de gode øyeblikkene. Jeg tror ikke man har mestret det. For det handler mer om å skru det litt mer til. Du kan godt si at det handler om at vi i fjor var uheldig med mye som skjedde. Men at du over tid har gode nok spillere til å gjennomføre et sterkt posisjonsspill med trøkk. (Informant 10)

Men jeg skulle gjerne sett at han hadde klart å skru det enda mer til, spesielt i overgangsfasen, når det er sjanser, å ta litt flere sjanser. Er man i de rette posisjonene risikere å miste ballen, men deretter vinne den igjen. Nesten slik at vi spiller oss opp, gir fra oss ballen for å vinne den igjen heller enn å hele tiden kontrollere alt og ikke gi bort ballen. For folk her i Tromsø, og det skiller seg fra endel andre norske klubber. De vil ha en eller annen takling, de vil ha noe som skjer. (Informant 10)

Min oppgave er ikke å si noe om hvordan TIL sin spillestil burde være, men gjennom de intervjuene som er gjort er det tydelig at denne tøffheten er noe som har stått sterkt i TIL tidligere. Det er fort gjort å forbinde tøffhet med lange baller og direkte fotball,

men da er det viktig å tenke på at TIL i perioder de har vært forbundet med denne tøffheten også har vært opptatt av å holde på ball. Dette er dermed noe du kan skape selv om ønsket er å kontrollere kampene i større grad. Én annen viktig ting å ta med seg er også tabellplasseringen TIL hadde etter halvspilt serie i 2018. Året før nedrykket. Da lå TIL på 5.plass med tre poeng opp til 2.plassen. Dette med en svært possession-orientert spillestil. Siden den gang har det gått tråere, men om marginene hadde vært annerledes og TIL hadde klart å fortsette den medgangen er det ikke sikkert røstene hadde vært kritiske nå. Tidligere sportssjef i Tromsø IL, Svein Morten Johansen tar et oppgjør med de kritiske røstene i sin kronikk 23.april 2020:

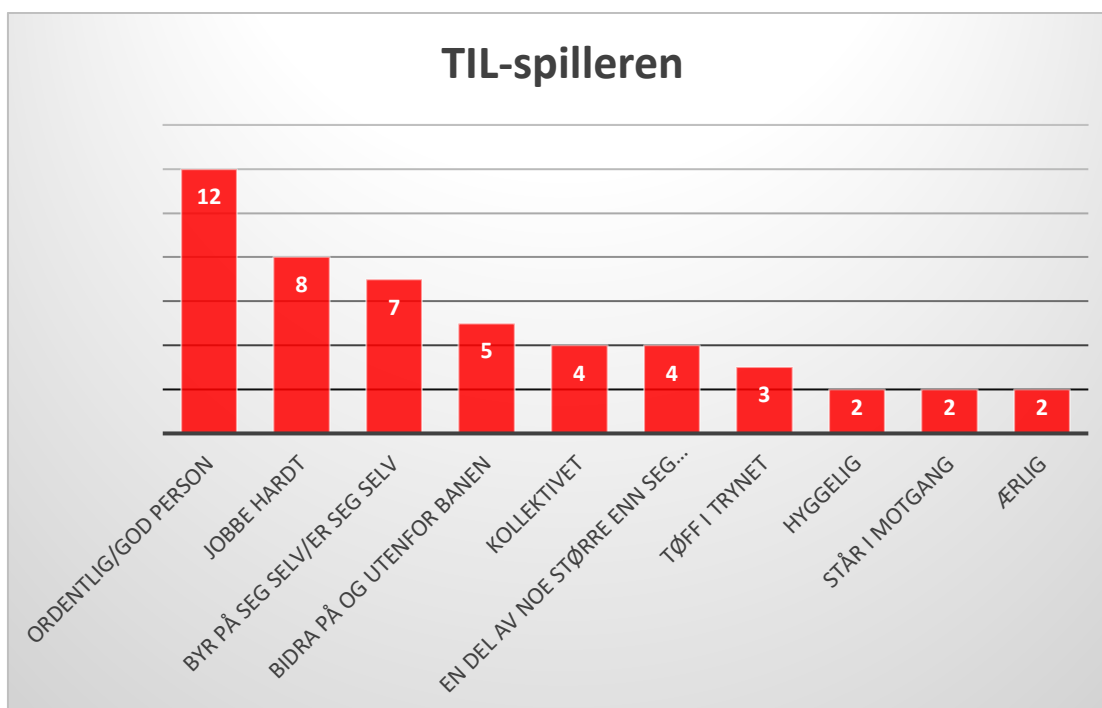
Så hva nå? For mange er svaret at TIL må tilbake til røttene sine, og det er helt greit, hvis vi kan være enig i hva disse røttene er, og hvordan disse røttene skal få utvikle seg. Torkild Brakstad kom til klubben med nytenkning i form av treningskultur, og lyktes å ta klubben til eliten. Tommy Svensson kom til klubben med nytenkning i form av pasningsspill og bevegelse gjennom et sterkt kollektiv, og lyktes med å etablere klubben i toppen. Terje Skarsfjord kom til klubben med nytenkning i forhold til utnyttelse av rom fremover, til å skape overtall og lyktes i å etablere klubben som det store «spissakademiet» i norsk fotball. Per-Mathias Høgmo kom til klubben med nytenkning i forhold til involvering, individuell oppfølging og dominans av banespillet, og lyktes i å etablere klubben som en hyppig deltaker i Europa. Simo Valakari representerte også nytenkning, med et pasningsspill som skulle sette spillerne i de beste posisjonene for å trenge gjennom motstanderen, eller for å gjenvinne ballen hvis man mister den. At han ikke lyktes resultatmessig, handler minst like mye om klubbens ustabile rammer, som om spillestilen i seg selv. «Nyttenkning» står sentralt når det beste med røttene til Tromsø IL skal beskrives – nyttenkning både sportslig, organisatorisk og kommersielt. Det er ikke enkelt å være nyttenkende, hvis tribunebrøl og kommentarfelt skal få dominere tankegangen, og det er ikke gitt at TIL skal ta steget tilbake til toppen på første forsøk, hvis man er mer ivrig på å strekke seg mot fortida enn framtida. (Svein-Morten Johansen, 2020).

For å virkelig finne ut hva som karakteriserer TIL-mentaliteten er det dermed viktig å ta med seg flere perspektiver og nyansere bildet, og således kan det være interessant å se hva informantene tenker er den typiske TIL-spilleren, da dette kan ha en sammenheng med hva slags mentalitet denne type spiller står for.

5.3 Hvordan ser en typisk TIL-spiller ut?

For å finne frem til hva som kjennetegner TIL-mentaliteten er en vei til målet og se på hva som har kjennetegnet de spillerne som kategoriseres som TIL-spilleren og hvilke trekk som er gjentakende hos disse typene. For TIL-spilleren burde i utgangspunktet ha karakteristikker som er samsvarende med mentaliteten klubben står for. Informantene nevnte både navn underveis, hvorav noen var gjentakende, men også karakteristikker ved disse spillerne. Informantene trakk frem både spillere som er en del av dagens stall som typiske TIL-spillere, men også spillere som tidligere har vært i klubben. Så hvem eller hva er egentlig TIL-spilleren? Her også er det ifølge informant 5 vanskelig å definere det til én eller to karakteristikker.

*Hvis jeg tenker Atletico Madrid, så er det lettere å se at alle sammen omtrent har samme kjerne, men her er det kanskje litt forskjellige kjerne. Så er det kanskje slik at de egenskapene jeg sier, det er ikke noen som står veldig sterkt, men det er kanskje 5 som står på lik linje. Men i Atletico er det kanskje 1 eller 2 ting som er veldig tydelig, også har de andre ting også selvfølgelig.
(Informant 5)*

Figur 4: Kjennetegn som framkom i intervjuene om TIL-spilleren. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=14)

Funnene som kommer frem fra figur 4 indikerer at ett punkt, «ordentlig/god person» er ganske sterk og tydelig, mens det videre er «jobbe hardt» og «by på seg selv/er seg

selv» som oftest blir nevnt. Etter dette jevner det seg litt mer ut. «Ordentlig/God person» blir trukket frem av hele 12 av 14 informanter, og i likhet med de tidligere spørsmålene er det én ting som skiller seg mer ut enn de andre. «Jobbe hardt» og «By på seg selv/er seg selv» som kommer etter kan også sees i sammenheng med de fremtredende tingene i kapittel 5.2.

5.3.1 TIL-spilleren

I intervjuet var jeg opptatt av at informantene skulle trekke frem karakteristikk ved den typiske TIL-spilleren, men at navn også kunne brukes for å understreke poenget. Funnene som kommer frem er interessante og kan ses i sammenheng med tidligere spørsmål om TIL-mentaliteten og Tromsøværingen. Mentalitet sier noe om hvordan mennesker tenker om ting og det vil gi føringer for handlinger. Hvilke spillere og trekk som kommer frem er dermed en indikator på hva informantene tenker. Sett opp mot Schein (1990) sitt tredje nivå i en kultur gjøres endel handlinger ubevisst. Navn som trekkes frem kan dermed sies å ha bevisst eller ubevisst gjort handlinger som kan belyse mentaliteten i TIL. Informant 11 forteller mer generelt om hva en TIL-spiller er: «*Det er TIL-spilleren, en type med god personlighet, jobber knallhardt, direkte, tør å si hva han mener, offensiv i hodet og kan spille fotball.*» Noe som støttes av informant 4.

Men utover det, og det er jeg glad for, er at TIL spillerne fremstår som veldig bra personer. Vi er ikke den klubben som drar på oss gult kort for masse tull og tøv. Lite gneldring på dommere og vi står oss veldig bra i møte. Både i kampmøte og i møte med folk rundt oss synes jeg spilleren i TIL fremstår på en bra måte. Litt ordentlig. Møter folk med respekt i alle sammenhenger. (Informant 4)

TIL-spilleren har dermed noen trekk ved seg som er «generelle» i form av at det er en god person. Informant 10 trekker frem en historie om en tidligere spiller, Tor Pedersen, for å eksemplifisere dette og som symboliserer hva TIL-spilleren står for.

Tor, han kjørte engang til kamp i Valhall. På veien dit så var det en person som gikk opp bakkene. Han skulle spille kampen, men han stoppet, åpnet døren og spurte denne mannen om han skulle sitte på til banen. Når han da spilte og ga alt og han var veldig sånn, med folk, snakket med folk. Så tenker jeg mye på han som et godt forbilde for hvordan TIL-spilleren er. (Informant 10)

Tor Pedersen er bare ett av flere navn som trekkes frem, og gjennomgående følges navnet enten opp med trekk eller historier som bakgrunn for svaret. Andre spillere som blir nevnt er Ole Martin Årst.

De spillerne som har kommet lengst, eller kanskje blitt satt størst pris på av supportere og omgivelser er spillere som virkelig har brydd seg om klubben og bestandig har lagt ned et godt stykke arbeid. Så har vi en Ole Martin Årst eller den typen der. Det er en type spillere som blir satt pris på i Tromsø. Kanskje mer det enn at man har noen kamper hvor man er briljant teknisk eller har noen enkeltprestasjoner. Så er det den holdningen som har blitt satt størst pris på. Den innsatsen og ærligheten som ligger i grunn. (Informant 2)

Steinar Nilsen.

Steinar Nilsen. Jævlig bra kar. Midtstopper ikke sant, djevlesk med selvtillit, bra spiller og ordentlig trøkk i spillet sitt. Litt sånn typisk Tromsø-spiller fra den tiden der. Han var jo også proff i Italia. Spilte i AC Milan og Napoli, så ja. Har gjort mye bra for TIL. Han er veldig typisk spiller (Informant 12)

Morten Pedersen.²

Jeg kan nevne flere spillere, men jeg velger MP, Morten Pedersen. Meget hyggelig person med enormt stor kunnskap om fotballen. Veldig overrasket at TIL ikke bruker hans kunnskap og rutine. Stor personlighet med stor selvtillit og ærlighet. Vi hadde flere gode samtaler om alt både på og utenfor banen (Informant 14)

Informantene trekker dermed frem flere navn i sin karakteristikk av hva en TIL-spiller er. Dette kan også bety at det ikke finnes én TIL-spiller, men at TIL-spilleren kan være forskjellige ting. Informant 11 er inne på det: «*Det er ikke slik at alle er like i spillestil, men det er mer den væremåten og typen.*» Å være en ordentlig person er det som stikker seg mest ut, og via beskrivelsene fra informantene er dette også trekk ved de som spillere. Jobbe hardt og tørre å være seg selv er også karakteristikk som skiller seg ut. Dette trenger ikke nødvendigvis være at man skal skille seg veldig ut som person eller ta mye oppmerksomhet, men det handler om å være den du er og stå for det.

TIL-spilleren er dermed en som er ordentlig, jobber hardt og tør å være seg selv. Noen av disse karakteristikkene er fremtredende også i TIL-mentaliteten.

² Må ikke forveksles med Morten Gamst Pedersen som også spilte i TIL.

5.4 Hva må til får ta steget til, og etablere seg på, A-laget?

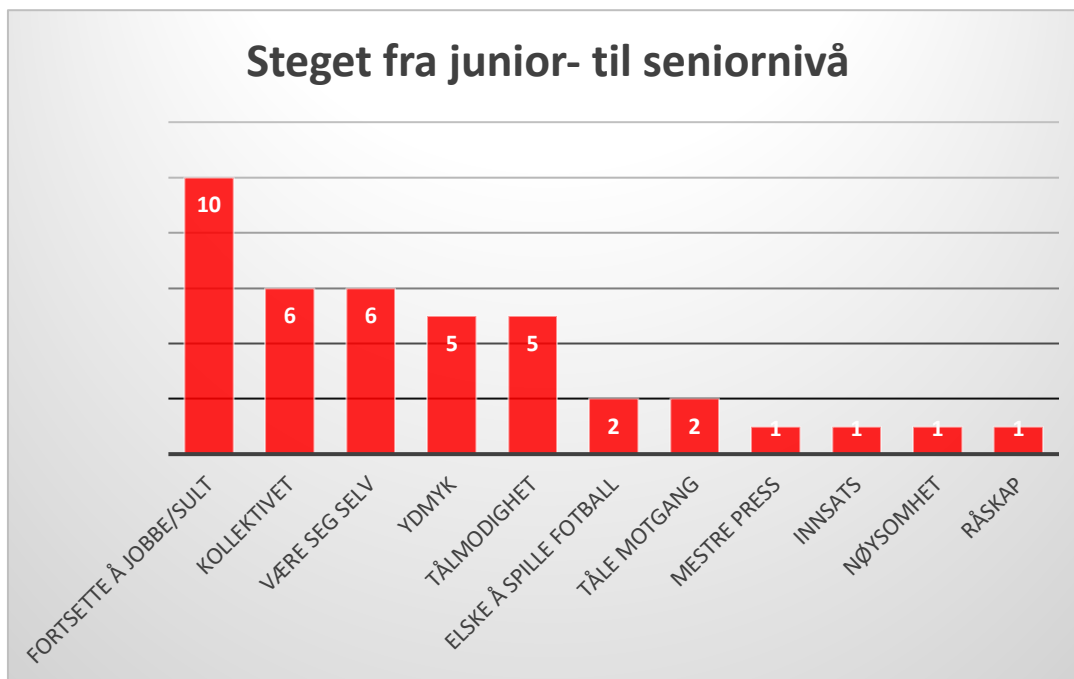
Mentalitetsmodellen som dette prosjektet vil produsere et grunnlag for å lage, vil være et verktøy for å kunne jobbe med mentale karakteristikk hos unge spillere i akademiet. På denne måten kan unge spillere skoles i TIL sin mentalitet og slik få en større forståelse hva som skal til for å spille på A-laget. En viktig del av prosjektet er dermed å få noen erfaringer om hva som faktisk skal til for å ta steget fra junior- til seniornivå. Utviklingsløpet spillere går gjennom er som oftest preget av et fokus på utvikling og ikke resultater, men dette endrer seg over tid.

Altså du jobber med utvikling hver dag, men når du skal ta steget opp på det øverste nivået. Da må du være forberedt på at alt du gjør måles i resultater. Hvis man da ikke kan levere resultater, jeg mener ikke som i å score to mål eller gjøre en fantastisk redning, men du må bidra til resultatet. Du må være forberedt på å putte noe inn i det. Inn i fellesskapet du skal være en del av. På den måten får du folk rundt deg til å stole på deg. For den som skal komme opp må en gjøre den jobben som skal gjøres. Det er et soleklart fokus. Selv om livet i TIL-systemet har vært fokusert rundt utvikling og hvordan utvikle ferdigheter. Hvis man egentlig er forsonet med gode ferdigheter, men ikke klarer å putte nok i fellesskapet. Da går det ikke, da kommer du deg ikke dit. (Informant 4)

Fokuset dreier seg i større grad vekk fra utvikling og mer over til resultater, likevel kan det være vanskelig å virkelig vite hva som skal til. Som nevnt tidligere er det bare 0,04% av aktive fotballspillere som spiller på et profesjonelt nivå (Haugaasen & Jordet, 2012). Nåløyet er altså trangt. Hva er det som skiller disse? Ifølge informant 2 er det litt vanskelig å spesifisere, men at det har en tett sammenheng med det mentale.

For å slå gjennom så kreves det en, på en eller annen måte, en råskap til å ta det siste steget. Fordi det er mange som har vært nært eller vært nesten der, men som ikke klarer å etablere seg. Så det krever en råskap å komme seg over det siste hinderet. Det er kanskje litt udefinerbart. Det har antagelig med mentale egenskaper og det psykologiske og den sulten, viljen som er viktig for å ta de siste stegene. Det er mange gode fotballspillere som kanskje noenlunde er jevn gode, men det er nok mentaliteten er viktigst for å bryte gjennom. (Informant 2)

I figur 5 blir funnene fra dette spørsmålet presentert.

Figur 5: Kjennetegn som framkom i intervjuene om hva som er nødvendig for å ta steget fra junior- til seniornivå.. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=14)

«Fortsette å jobbe hardt/Sult» blir trukket frem av 10 informanter. Dette innebærer at spillere som trener med A-laget ikke blir fornøyd med situasjonen, men fortsetter å jobbe hardt og innser at det er det harde arbeidet som har ført de dit og kan føre de videre. «Kollektivet» blir sammen med «Være seg selv» trukket frem nest flest ganger. I «Kollektivet» legger informantene at fotball er et lagspill og at du må få laget til å prestere og at hvis laget presterer godt vil du prestere godt. «Være seg selv» trekkes frem som at en ikke må endre personlighet når en går opp, men at du må være tro mot deg selv, uavhengig av personlighetstype, noe som understrekes av informant 12.

Ellers tror jeg det er måten du er på, om du er innadvendt eller utadvendt og måten du er på. Det tror jeg ikke har noen ting å si, for folk er forskjellige. Toppspillere eller topputøvere, det er ikke noen fasit på at du må være sånn eller sånn. (Informant 12)

«Ydmyk» og «Tålmodighet» nevnes fem ganger hver, og her mener informantene at du må være ydmyk og ikke ta for mye plass når du trener med A-laget. Det betyr ikke at du ikke skal være deg selv, men du må «fungere» sosialt. I tillegg nevnes det at mange spillere fort blir utålmodig, hvorav de glemmer å se ting i et lengre perspektiv.

5.4.1 Fortsette å jobbe hardt

På samme måte som det å jobbe hardt blir trukket frem som kjennetegnende ved TIL-mentaliteten og TIL-spilleren er det ifølge informantene vesentlig for å ta steget fra junior- til A-laget. Innenfor forskning kan vi relatere «jobbe hardt» til antall treningstimer hvor forskning er gjort på antall timer en har trent og suksess.

Forskningen har dog vist seg å være motstridende da det tidligere er blitt hevdet at antall treningstimer kan skille de som lykkes og ikke både på senior- og juniornivå (Ford & Williams, 2012; Ward, 2007; Helsen, Starkes & Hodges, 1998). Samtidig har senere forskning funnet ut at det ikke nødvendigvis medfører riktighet (Haugaasen, Toering & Jordet, 2014). Informantene trekker blant annet frem følgende beskrivelser om det å jobbe hardt.

Jeg tror at hvis man kommer opp på A-laget og blir fornøyd, da går det ikke. Du må fortsette å jobbe, fordi med en gang man tenker at man er fornøyd går det bare nedover tenker jeg. Så kommer jeg på A-laget må jeg fortsette å jobbe, fortsette å gjøre de tingene som å jobbe hardt. At man ikke begynner å oppføre seg annerledes, bli en annen, at man ikke tror man er bedre enn folk. For det er ikke sånn det fungerer, det går nedover hvis du tror du er bedre enn andre. (Informant 8)

Du må jobbe hardest for å vise til spillerne for å vise at her er en som virkelig vil noe. Den respekten er viktig for en ung spiller å få, for da trenger du ikke å prestere like godt hver gang. Hvis de andre spillerne ser at du står på og jobber. Gjør tingene sine ordentlig og oppfører seg godt, så er det respekt med en gang. Da jeg var ung og kom opp var jeg den dårligste på trening. Desidert. Jeg stod på, jeg blokka skudd, jeg taklet. Jeg beklaget hvis jeg gjorde en dårlig pasning. Jeg gjorde alt jeg kunne for at de i hvert fall skulle respektere meg for at jeg gjorde jeg kunne. (Informant 13).

Funnene som indikerer at antall timer ikke nødvendigvis betyr alt, samt beskrivelsene informantene har av det å jobbe hardt gir et mer nyansert bilde. Jobbe hardt er ikke bare å trene mye, men det handler vel så mye om det mentale ved at man ikke sier seg fornøyd for tidlig, samt at du alltid gir alt det du har å gi når du trener med A-laget. Denne mentaliteten er det som har ført til at informant 13 oppnådde suksess.

Jeg var som sagt dårligste spilleren, jeg blokka skudd og gjorde det jeg kunne. Var nøye på å ta inn utstyret etter trening, jeg var presis. Jeg var til å stole på. Så kom det bare mer og mer og jeg følte at jeg fikk drahjelp fra spillerne. Jeg har brukt lang tid på å komme opp på et toppnivå og hvis du skal fortjene å få den tiden. Da må du også gjøre deg fortjent til den tiden (Informant 13).

Som nevnt kan det å jobbe hardt ses i sammenheng med den intense søken etter å lykkes. Med den søken etter å lykkes kan det være enklere å ha selvkontroll, som er en karakteristikk som blir trukket frem av Toering og Jordet (2015). I studien til Taylor og Collins fra 2018 om spillere med høyt potensial som ikke lyktes, trekkes mangel på motivasjon og dedikasjon inn som noen faktorer. I tillegg klarte ikke spillerne å selvregulere, altså ta ansvar for egen læring og styre hverdagen (Taylor & Collins, 2018). Studien til Finn og McKenna (2010) som undersøkte hvordan utvalgte, engelske trenere ser på overgangen fra junior- til A-laget, nevner flere strategier som selvkontroll kan være fordelaktig for å ta steget. For TIL-akademiet som skal utvikle spillere til A-laget er det derfor viktig med en forståelse for at spillerne ikke kun kan klare dette steget på egenhånd, men at det kan være hensiktsmessig å lære bort strategier for å håndtere de situasjonene som kommer opp. I denne sammenheng kan mentalitetsmodellen og de karakteristikkene som kommer frem der være et godt utgangspunkt.

Samtidig er det verdt å nevne at dette er individuelt og selv om det kan hevdes at en intens søken etter å lykkes kun er mulig om man virkelig elsker det man holder på med, er en av informantene i alle fall tydelig på at det ikke var tilfelle personlig.

Det er det som gjør at jeg spiller fotball og har kommet så langt som jeg har gjort. Jeg synes det er jævlig gøy å spille fotball. Jeg har egentlig ikke gjort noe søke intens å lykkes. Det har egentlig kun handlet om å ha det jævlig artig med fotballen, så går nå veiene dit de går. Men jeg har ikke, altså. Jeg har aldri stresset med noe som helst som har med fotballen å gjøre, enten det var opp og frem, ut og videre i verden. Er man god nok så kommer det av seg selv. Det gjør man gjennom å ha det jævlig gøy med fotballen. Det er det aller viktigste punktet her, har du det sinnsykt artig med fotball og synes det er det artigste i verden, så går resten av seg selv. Mestre motgang, press og medgang. Alt er en del av det å ha det jævlig artig med fotballen (Informant 11)

Derfor er det viktig at man tar vare på individet i prosessen. En skal ikke nødvendigvis ta alle under samme kam, men en individualisering kan være en vei å gå. Dette støttes av Henriksen sin doktorgrad om talentutvikling (2010) som anbefaler et holistisk syn på utøveren og anbefaler å støtte utøverens utvikling av flere identiteter (Henriksen, 2010).

5.4.2 Andre vesentlige karakteristikker

De andre karakteristikkene som peker seg ut er tålmodighet, kollektivet, nemlig at du setter laget først og skal bidra inn mot en gruppe, at du er ydmyk og ikke minst at du tør

å være deg selv. Vinklingene her er forskjellige, men det er en bred enighet om at ydmykhet ikke betyr at du ikke skal by på deg selv.

Du må stå i det og selvfølgelig være ydmyk, men hvis du skal frem i dagens tøffe fotballverden så må du gi gass. Du kan ikke stå med lua i hånda. Det er forskjell på å trå til eller prøve på noen finter, eller at du forsøker å drible, men du trenger ikke være den mest høylytte i garderoben eller tøffe deg på sosiale medier. (Informant 2)

Med ydmyk mener jeg at du må være ydmyk med tanke på det du har bevist som spiller. Du er avhengig av at folk respekterer deg som den spilleren du er. Hvis du kommer på trening og det kun er småfiks, du gjør ikke jobben, hvis en A-lagsspiller må løpe forbi deg for å stoppe et skudd så får du ikke den drahjelpen. For det er de etablerte som skal dra juniorspillerne på det riktige nivået. Du må by på deg selv, men slik som jeg kjenner fotballspillere. De unge som kommer opp og gjør det de kan, gjør oppgavene de er satt til. Da er det respekt, da aksepterer man at de ikke er de beste. (Informant 13).

Hvis du har den ydmykheten, men samtidig tør å stå for den du er, da vil du fortsette å ta steg, samtidig som du vil bli tatt godt imot av de allerede eksisterende spillerne i A-stallen.

Erfaringen min er at de responderer bra på det. Synes det er kult og bra hvis det kommer noen som byr på seg selv og samtidig er ydmyk og hyggelig. Imøtekommende. Men tar litt plass, har haken opp og kommer med hele sin personlighet ut på trening og kjører på. Hvis alle spillerne som kom opp hadde vært sånn, da tror jeg det hadde vært sykt kult eller blitt et veldig bra lag til slutt. (Informant 5)

Tør å være deg selv og stol på deg selv. Ikke vær redd for å feile rett og slett. De klassiske visdomsordene, men det er noe i det. Det er en grunn til at alle sier det, fordi det er sant. Du må tørre å prøve rett og slett. Du må stole på ferdighetene dine. Det er tross alt det som har tatt deg så langt. Du må bare spille på det og det du selv vet du er god på. (Informant 11)

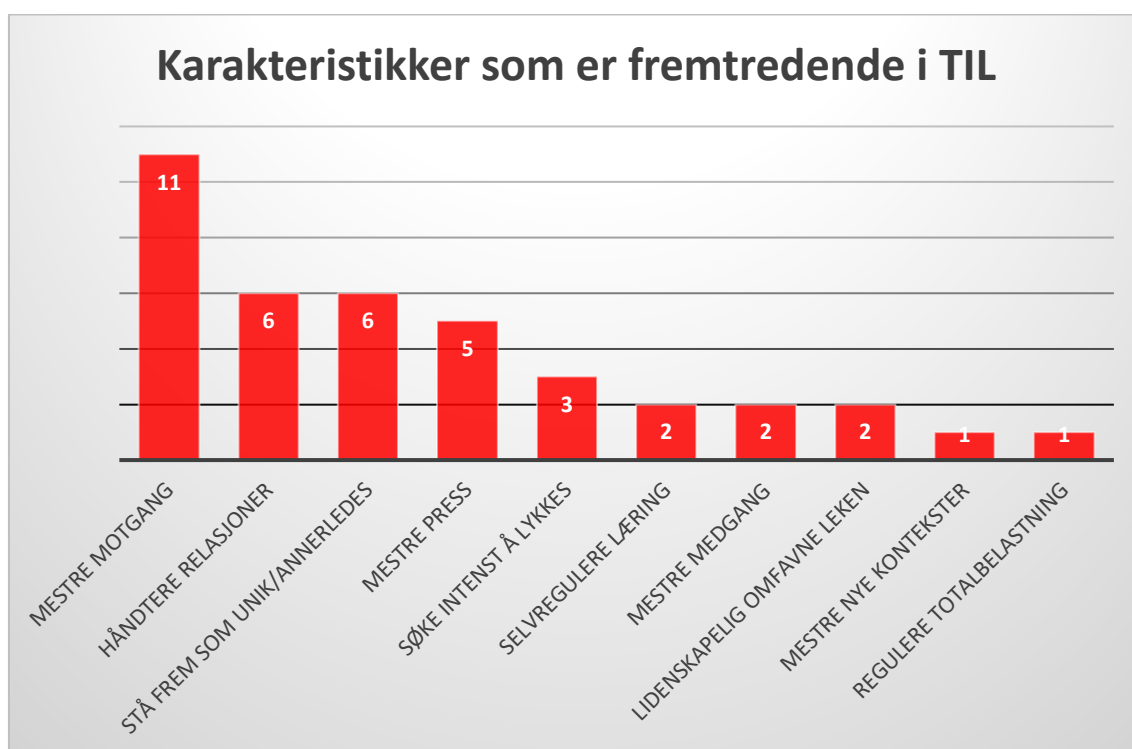
Tankegangen om kollektivet kan knyttes direkte til det vi i kapittel 5.2.2 om samhold. Ifølge informantene er det viktig å tenke at du skal prestere for laget, og som informant 13 trekker frem vil de på A-laget trekke deg som juniorspiller i riktig retning. Mer om viktigheten av samhold er beskrevet i kapittel 5.2.2. En studie av Røynesdal, Toering og Gustafsson fra 2018 om overgangen fra junior- til seniornivå adresserer blant annet den sosiale delen av overgangen. I studien kom det frem at en viktig del av overgangen var å håndtere den sosiale dynamikken på A-laget (Røynesdal, Toering og Gustafsson, 2018).

For en spiller understreker dette viktigheten av å både være seg selv, men også det å håndtere relasjoner, som vi skal nærmere inn på i kapittel 5.5.3.

Mentale karakteristikk kan være en avgjørende faktor for å ta steget fra junior- til seniornivå (Larsen m.fl., 2014). Som vi har vært inne på tidligere er ikke alle disse karakteristikkene nødvendigvis enkle å jobbe med selv, og i så måte kan denne oppgaven gi både trenerne og spillerne en oversikt, via en mentalitetsmodell som sier noe om hva som kjennetegner TIL. Ifølge informantene er det dermed hardt arbeid, ydmykhet, tålmodighet og at du tør å være deg selv som er mest relevant for å klare det. I kapittel 5.9 er hensikten å se på hvordan vi kan implementere de viktigste trekkene i en modell, og hvordan det både kan styrke organisasjonen og utvikle spillere.

5.5 Hvilke karakteristikk er mer fremtredende i TIL

Kapittelet til Geir Jordet på mentale karakteristikk, som er en sammenfatning av tidligere forskning og erfaring fra toppnivå, trekker frem 11 karakteristikk som kan potensielt predikere suksess og prestasjon i profesjonelle miljøer (2016). Frem til nå har spørsmålene rettet mot informantene handlet om hva de mener er TIL-mentaliteten, hva som kjennetegner TIL-spilleren og hva som skal til for å etablere seg på A-laget. Ved å spørre de hvilke mentale karakteristikk de mener er mest fremtredende i TIL, blant de Jordet har trukket frem som viktige, er det mulig å bedre integrere det som kjennetegner TIL med det vi vet fra forskning, slik at grunnlaget for en TIL-modell blir mer effektivt med tanke på spillerutvikling. Ved dette spørsmålet ble informantene bedt om å sette opp en prioritering fra 1-3, slik at det ikke kom frem for mange ting. Tre av informantene klarte ikke å komme opp med tre mentale karakteristikk, da de mente det ikke var flere enn to som var veldig fremtredende i TIL.

Figur 6: Kjennetegn som framkom i intervjuene om hvilke mentale karakteristikk fra 11-modellen (Jordet, 2016) som er fremtredende i TIL. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=14)

Fire av karakteristikkene blir oftere nevnt enn andre, hvorav den ene «mestre press» blir tett tilknyttet «mestre motgang». «Håndtere relasjoner» og «Stå frem som

unik/annerledes» blir hver trukket frem av seks personer. Det interessante er dog at selv om like mange trekker frem de to karakteristikkenes, går ikke de fleste inn på hva de legger i det å håndtere relasjoner. Informant 7 er omtrent eneste som går litt inn på det: *Håndtere relasjoner er både på og utenfor banen. Viktigheten i et lagspill dette med relasjoner.* I tillegg har informant 5 noen tanker om det.

Håndtere relasjoner, det er sånn gjennomgående at det er veldig mange som er flinke til det, føler jeg. Både i administrasjonen og trenerteamet, spillere, akademiet. Det er sånn, det er selvfølgelig mange unntak også, men det er en sånn tanke jeg får. Sosiale antenner. Tar vare på hverandre. Ser hverandre. (Informant 5)

Derimot er det langt flere som utdyper seg og har flere meninger om hva de legger i det å være unike, og hvorfor det er spesielt i TIL.

Jeg føler vi alltid har vært unike etter som vi. Det er ikke tilfeldig at folk hater å komme å spille fotball mot oss. Om vi er fordi vi er nordlendinger, eller om det er på grunn av en måte å spille fotball på, så er vi oss selv og derfor føler jeg det fortjener å stå der oppe. (Informant 11)

Jeg tenker man må prøve å finne sitt særpreg som klubb og TIL er uten tvil, hvis du ser på det internasjonalt, er det en spesiell klubb med tanke på hvor man er lokalisert (Informant 2)

Men det jeg og klubben kanskje er best på er kanskje dette med å være unik/annerledes. Det handler kanskje ikke om å være annerledes, men om å være seg selv (Informant 10)

Den første, stå frem som unik. Den tenker jeg også kollektivt i TIL, og enkeltspillere, har vært litt tydelig. Man har liksom kjent igjen et TIL-lag. De kunne spilt med andre drakter og likevel tror jeg du kunne sagt at «dette er TIL», på mange måter. Det har litt med identiteten å gjøre igjen. (Informant 12)

«Mestre motgang» er den soleklart mest benyttede karakteristikken. I denne sammenhengen tilknytter informantene mestre motgang både et individnivå, men at det er sammen som kollektiv det forekommer mest. De tillegger det både et historisk perspektiv, men det er tydelig at det har fremkommet jevnlig opp gjennom årene.

Ja, det er litt sånn. Vi står han alltid av. Det er sånn begrep som har blitt brukt. Vi står han av. Det er selvfølgelig viktig, men man skulle gjerne ikke vært så ofte i de situasjonene. Det er noe annet som mangler her at man alltid havner der. Ja, det er et litt "Nordafør"-uttrykk. Tromsø eller Nord-Norge. Det går på at det

får komme det som kommer, men vi skal stå oppreist her uansett etterpå. Vi berger oss nå på en eller annet måte. Vi står sammen og kommer oppreist ut av det. Det er det som ligger i det. (Informant 4)

Mestre motgang: året etter 2003 var helt motsatte av 2002. I TL startet vi ganske bra, men etter hvert sesongen ble nesten en fiasko. Tap etter tap, Slegga (Trond Johansen) ble sparket i sommerferien, litt uro i byen. Jeg presterte ikke på mitt beste heller og hadde flere middelmådige kamper denne sesongen. Vi var ganske nede psykisk og måtte vinne siste kampen i Trondheim mot RBK. Vanskelig oppgave, men vi klarte det! Arne Vidar scoret i 92:58 og vant 2:1. Holdt oss i TL etter en middelmådig minus sesong. (Informant 14)

Akkurat nå er det å mestre motgang, både sportslig selvfølgelig og den økonomiske situasjonen som har vært vanskelig og kritisert i media over tid. Mestre motgang på den måten at vi får pepper også der det ikke er berettiget kritikk. Så det å mestre motgang gjelder mange som er i TIL, alt fra spillere til trenere, sport og administrasjon, styret og ja. Det er sånn som det er nå og det har vært slik over tid. (Informant 3)

5.5.1 Mestre motgang

Fra TIL rykket opp til den øverste divisjonen i 1986 til 2020 har klubben rykket ned totalt tre ganger. I 2001, 2013 og 2019. Både i 2002 og 20014 svarte derimot klubben direkte og rykket opp igjen på første forsøk. Det vitner om en evne til å mobilisere etter å ha opplevd motgang og nedrykk. På veien har det likevel vært flere motgangsperioder hvor klubben har mobilisert. I 1992, etter å ha kommet på henholdsvis 5-3-2 og 6 plass årene før havnet TIL på en 8.plass, tre poeng unna nedrykk og lå på kvalikplass i september. I 1997 havnet klubben på kvalik, men berget plassen. I 2000 kom klubben på 4.plass i serien, det høyeste siden 1989, likevel rykket de ned året etter. Etter opprykket i 2002 lå klubben an til nedrykk igjen i 2003, men i siste serierunde vant de 2-1 på Lerkendal mot Rosenborg, som var seriemestere det året. Dette var TIL sin første seier mot Rosenborg siden 1988 og har en egen artikkel kalt *mirakelet på Lerkendal* på hjemmesiden etter seg. I 2004 havnet TIL på 4.plass før de igjen i 2006 akkurat berget plassen på målforskjell, hvor de lå på siste plass én måned før slutt. Etter dette hadde laget en medgangsperiode frem til 2014 hvor det igjen ble nedrykk. Dette etter å ha fullført på henholdsvis tredje, andre og fjerdeplass årene før. Fra 2015 til 2019 har laget kjempet i nedrykksstriden hvert år, men alltid klart å mobilisere og beholdt plassen i den øverste divisjonen. I 2019 endte det som sagt med nedrykk, men med én scoring i siste serierunde hadde laget holdt plassen. Det blir dermed interessant å se om klubben igjen klarer å mobilisere etter å ha opplevd motgang og rykke direkte opp i 2020.

Hvorfor er dette relevant? Jordet og Pepping hevder at håndtering av motgang mest sannsynlig er en nøkkelfaktor for profesjonelle fotballspillere (2018). I denne sammenhengen kan dette ses opp mot hvordan klubben håndterer motgang, da klubben styres av handlingsvalgene til de personene som utgjør organisasjonen. Informantene peker på mestre motgang som noe historisk og noe som skjer her og nå

TIL har vært litt for mange ganger i den situasjonen og virkelig mobilisert, det kan også ha kulturelle eller historiske aspekter som kommer inn der. Nord-Norge har hatt på mange måter at man står sammen når det virkelig kreves og bretter opp ermene. Så det kan ha en kulturell og historisk sammenheng (Informant 2).

Nå har klubben vært i endel motgang i hvert fall denne sesongen her. Som vi snakket om innledningsvis, siden jeg har kom opp hit har ligget i sumpen, men det har aldri vært fokus på å endre på så mye. Jeg vet at det er andre klubber der når ting butter imot så skal ting endres så drastisk og da går det ofte til helvete. Her har det vært mer at vi må tro på prosjektet og fortsette med de samme tingene, så kommer det til å løsne på problemene (Informant 9)

Hva er det som gjør at man er gode til å mestre motgang? Hvis vi ser til Schein sine nivåer for organisasjonskultur (1990) kan vi se noen fellestrekk. Når klubben havner i situasjoner med motgang er man flinke til å gå sammen, isteden for å gå fra hverandre. Altså er den bevisste/ubevisste handlingen at man går i samme retning. I tillegg kan det tilknyttes Schein sitt nivå to som omhandler verdier som blant annet gir noen sosiale prinsipper (1990). I TIL er det et sosialt prinsipp at man går sammen når det blåser, og det er noe som gjøres både i spillergruppen, men også i administrasjonen. Informant 3 trekker frem følgende:

Jeg utrolig imponert over hvordan folk ikke går fra hverandre, men går sammen. Så det vil jeg kanskje si. Det er noe å bygge på. Det er så mange klubber hvor ryggmargsrefleksen ville vært, etter å ha tapt og tapt og tapt, og bare hvem skal ut? (Informant 3)

Det fremkommer derfor tydelig at det sosiale prinsippet i TIL er at man står sammen når det er motgang, noe flere poengterer

Vi står ofte samlet når. Sånn som etter Bodø-kampen, så var det en likestillingssaker hvor media og omgivelsene er på. Så står vi veldig samlet som klubb. Det føler jeg. Det er vel kanskje de vi er gode på (Informant 6)

*Sportslig sett har det vært noe år med motgang, også i administrasjonen. Det har vært noen saker i media og vi har ikke klart å levere på treningsfasiliteter. Det har vært endel motgang og der har vi vært flinke på å stå sammen.
(Informant 13)*

«Mestre motgang» kan dermed ses i sammenheng med det samholdet som gjenspeiles i klubben, og står sterkt i klubben da de samme handlingene oppstår i periodene hvor klubben opplever motgang, enten det er relatert til spill på banen eller i saker som omhandler andre aspekter av å drive en fotballklubb. I sin oppgave om mentaliteten i Borussia Dortmund, fremhever Pedersen at håndtering av nederlag er blant de viktigste forholdene innenfor fotballmentalitet (2013). Således er ikke det nødvendigvis noe en skal være misfornøyd med, men heller akseptere at det er en del av realiteten og noe å bygge videre på.

5.5.2 Stå frem som unik/annerledes

For TIL sin del er man både unik med tanke på lokasjonen og det klimaet det medfører. Mangel på en innendørshall å trene i gjør at klubben sine spillere må trene ute selv i snøvær og 10 minusgrader, noe som kan gjøre noe med enhver. Informantene hevder dermed at TIL har elementer som gjør at de er litt unike, men at det også har en sammenheng at man tør å stå for det og at man er seg selv. Noe som ble adressert i kapittel 5.2.4, 5.3.1 og 5.4.2.

På et overordnet nivå kan vi dermed si at TIL har trekk som gjør at de fremstår som unike. Innenfor Schein (1990) sitt andre nivå innen organisasjonskultur kan dette også være en standard man ønsker å vise til omverdenen. Noe som gjør at TIL sin organisasjon skiller seg fra andre. Dette kan også samsvare med Tromsø sin posisjon som en unik by med mørketid, nordlys og turisme. Altså kan de unike trekkene til TIL også ha en forankring i lokalmiljøet, noe som kjennetegner en sterk organisasjonskultur (Hatch & Schultz, 1997). Relatert til individnivå er de personene som har kommet frem i TIL ikke nødvendigvis de mest tekniske eller innovative spillerne.

*Så har vi en Ole Martin Årst eller den typen der. Det er en type spillere som blir satt pris på i Tromsø. Kanskje mer det enn at man har noen kamper hvor man er briljant teknisk eller har noen enkeltprestasjoner. Så er det den holdningen som har blitt satt størst pris på. Den innsatsen og ærligheten som ligger i grunn.
(Informant 2)*

De har likevel bidratt på sin måte ved å være seg selv og ha sin væremåte. Som nevnt tidligere nevnte en informant at det ikke nødvendigvis var én TIL-spiller, men at det er mange TIL-spillere, hver av de bringer noe eget. Én hendelse å trekke frem kan være Runar Espejord sin utblåsning etter kampslutt mot Bodø/Glimt i 2019. En kamp TIL tapte 4-0. Rett etter kampslutt ble Runar intervjuet hvorav han snakket direkte, ærlig og la ikke skjul på noe. Dette mottok en hyllest fra flere, blant annet flere supportere av TIL (Eilertsen, 2019). Dette er én måte å være litt annerledes på, ved at en ikke bare kommer med de samme klisjéene som ofte blir brukt i etterkant av kamper, men heller kommer med en direkte melding. En nøkkel for å utvikle denne karakteristikken på banen kan være at trenere ikke gir for mange spesifikke føringer på banen om spesifikke valg, men at spillere selv kan ta valgene (Memmert, 2011). Utenfor banen kan det forankres i kulturen, som gjør at spillere tør å være seg selv og at en egen utfoldelse, uavhengig om man ønsker å skille seg ut eller ikke, kan være verdsatt i den unike klubben TIL

5.5.3 Håndtere relasjoner

Karakteristikken håndtere relasjoner kan knyttes til inkludering og samhold som oppgaven tidligere har vært inne på. Og som nevnt tidligere har gode relasjoner og godt samhold en direkte link til god prestasjon (Bornstein & Goldsmith, 2008; Kraus, Huang & Keltner, 2010). Det er med andre ord ikke rart at håndtere relasjoner blir trukket frem som en fremtredende karakteristikke i TIL. Et godt miljø og samhold er også viktig i en klubb som Borussia Dortmund, hvor Pedersen i sin oppgave skriver at fokuset på å skape god prestasjonskultur i de ulike treningsgruppene var fremtredende (2013). For å argumentere for dette trekker Pedersen frem et sitat fra daværende trener Jürgen Klopp:

Som trener kan du åpne hundrevis av lærebøker og lese deg til hvordan du skal drive fotballtrening, men det er ikke dette det handler om. Det handler om å få en gruppe mennesker til å forstå viktigheten av det å jobbe sammen. Jobbe sammen for å oppnå det vi har satt oss som mål (Pedersen, s.48, 2013).

Som nevnt i kapittel 5.3.2 er håndtering av den sosiale dynamikken på A-laget viktig for en spiller som skal ta steget fra junior- til A-laget (Røynesdal, Toering & Gustafsson, 2018). Håndtere relasjoner blir dermed viktig i TIL, både med tanke på at spillere som kommer opp på A-laget må fungere sosialt i gruppen, men også fordi det kan knyttes til prestasjon. Den humoren og samholdet som er i gruppen er med på å skape gode sosiale

relasjoner på tvers av roller i klubben. En kultur hvor alle snakker med alle, man åpner dørene for hverandre og sprer trivsel og latter. Dette understrekes av informant 8

Høflige. Hvis man holder døra åpen for noen, så sier man takk og sånn. Så ikke sånn at alle går rundt og er sure. Syne jeg i hvert fall. Det er mange hyggelige folk her. Ja, og når vi går forbi han som vasker. Hvis vi skal gå til styrkerommet og går forbi, så sier alle hei. Bare får han til føle seg også som en del av familien, for han er det. Vi hadde ikke klart oss uten han. Alle som lager mat, alle sier hei til de og sier at maten smakte godt. At vi rydder opp etter å ha spist. Vise at vi er takknemlig for jobben dere gjør og vi trenger dere for å lykkes som et lag. (Informant 8)

Informant 8 understreker i tillegg at dette er en kultur som trenerne på akademiet har forankret siden starten:

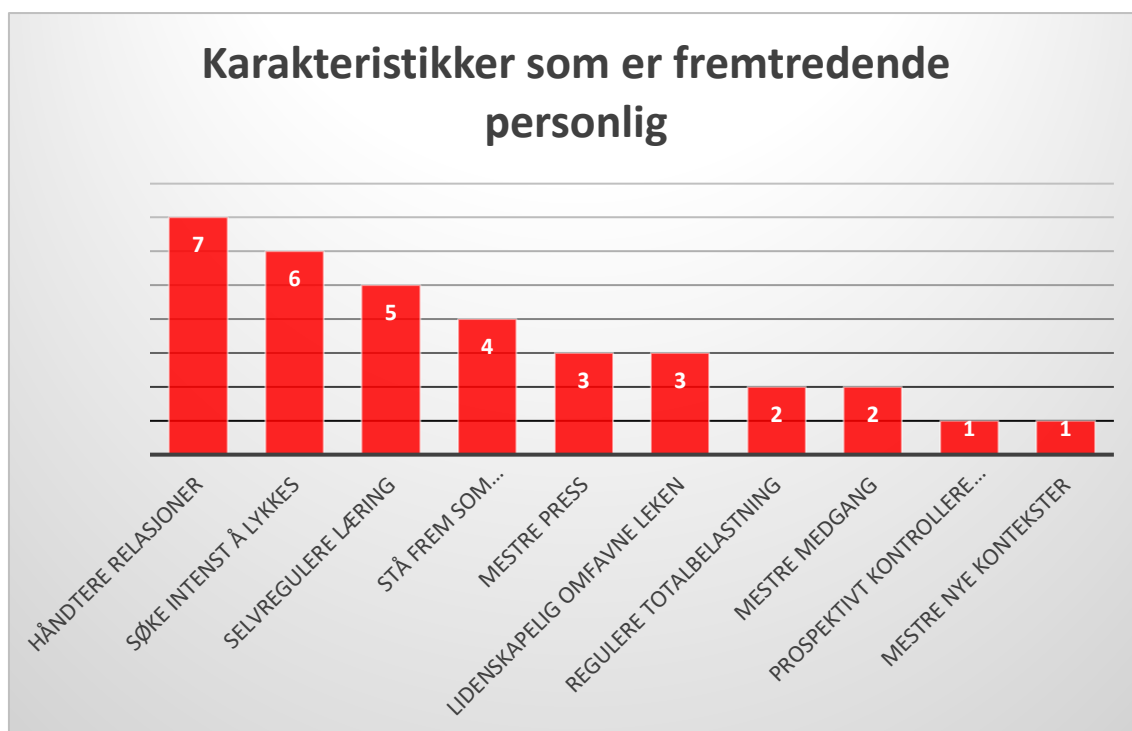
Nei, det er trenerne fra siden vi kommer inn på akademiet, at her er vi hyggelig med hverandre. Her går vi ikke rundt og tror at vi er bedre enn noen. Her er vi hyggelig med alle sammen. (Informant 8)

Dette er alle tegn som kjennetegner høypresterende kulturer på tvers av bransjer (Coyle, 2018). I denne sammenhengen er det derfor viktig å se håndtere relasjoner i lys av TIL-mentaliteten hvor samhold står sterkt, og ifølge forskningen kan dette være noe å bygge en høypresterende kultur på.

5.6 Hvilke karakteristikk mer fremtredende personlig?

En vei til målet er å identifisere hvilke mentale karakteristikk som er mer fremtredende for informantene. Vi har tidligere definert mentalitet som en måte å tenke på, og derfor kan det være av interesse å se på hvilke karakteristikk informantene mener er personlig viktig, da disse har en tilknytning til TIL og det kan si noe om mentaliteten i klubben. På denne måten er det mulig å se etter samsvar med de mentale karakteristikkene klubben er gode på, samt sammenligne med personlige.

Tabell 6 gir en samlet oversikt over de karakteristikkene informantene trakk frem som personlig fremtredende. Hele 10 av 11 karakteristikk blir trukket frem, men det kan komme av at de kunne trekke frem totalt tre karakteristikk de mente var fremtredende personlig.

Figur 7: Kjennetegn som framkom i intervjuene om hvilke mentale karakteristikk fra 11-modellen (Jordet, 2016) som er fremtredende for informantene selv.. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=14)

Av karakteristikk som var personlig fremtredende for informantene er det «håndtere relasjoner» som blir nevnt av flest. Informant 7 hevder at kunnskapen opparbeidet gjennom livet har kommet gjennom god relasjon med andre: «Håndtere relasjoner,

samme som jeg sa i stad. Det lille jeg kan i livet har jeg vært gjennom å bygge relasjoner.» En annen informant trekker frem håndtere relasjoner som en viktig faktor hvis man skal jobbe i TIL, fordi du har mange personer tilknyttet klubben og da er det viktig å kunne se de og anerkjenne deres bidrag. På den måten kan man skape relasjoner.

Så det å evne å høre folk og åpne for hverandre. Både for å anerkjenne bidraget til de som holder på med noe annet enn det du selv gjør, men også kunne respektere det som er de andre sitt er viktig i en klubb som TIL (Informant 3)

Videre er «søke intenst å lykkes» noe som står sterkt hos informantene, da dette har vært med på å gjøre at de har oppnådd suksess innenfor de feltene de har satset på.

Søke intenst å lykkes, det er lett å tenke at det er å lykkes med å vinne, eller lykkes med å nå mål om å spille for den klubben eller den ligaen. Men det her er mer her og nå. Lykkes med å øve på det jeg øver på akkurat nå. Få til det touchet og det skuddet i den her kampen eller på den her treningen. Lykkes med det jeg utfordrer meg selv på i treningssituasjon, om det er helt alene på løkka eller med laget. Det er sånn, den formen for å lykkes. Lykkes her og nå, det jeg holder på med her og nå for å klare neste steget for meg selv. Uten noe mål der fremme. Jeg hadde aldri noen tanker om at jeg skal nå dit, eller jeg skal bli så god. Jeg ville bare bli bedre på akkurat jeg øvde på akkurat nå, fordi jeg syntes det ar sinnsykt artig å klare det i seg selv. (Informant 5)

«Selvregulere læring» blir trukket frem som vesentlig når en bestemmer seg for å virkelig satse for å bli god innen idretten sin.

Og jeg må ta med 2-eren. For da jeg var 13 år bestemte jeg meg for å bli god, virkelig bestemte meg. Da endret jeg på fokuset fra at det bare var artig til at det var noe jeg også gjorde for å bli god. Da kommer den inn. (Informant 12)

For noen av informantene var det også fremtredende personlig «å stå frem som unik/annerledes». Ikke fordi de nødvendigvis gikk inn for det, men det er litt sånn de er.

Så er det å stå frem som unik og annerledes. Ikke at jeg gjør det bare for å være det, men det er nå litt sånn vi er. Vi har litt forskjellige personligheter og jeg tror jeg har vært en av de som har vært litt. Ikke redd for å være annerledes. (Informant 11)

«Håndtere relasjoner», «Søke intenst å lykkes» og «Stå frem som unik/annerledes» har blitt adressert i henholdsvis kapittel 5.5.3, 5.2.4/5.4.1 og 5.5.2. Derfor kommer diskusjonen her til å dreie seg om «Selvregulere læring».

5.6.1 Selvregulere læring

Fotball er som tidligere nevnt en idrett hvor ytterst får tar steget opp til profesjonelt nivå. Dette kommer også tydelig frem hos informantene, hvor de trekker frem den intense søken etter å lykkes, samt evnen til å selvregulere og ta ansvar for egen læring, som fremtredende personlig. Sistnevnte støttes av informant 2: «*Selvregulering og ta ansvar for egen læring er veldig viktig. Hvis du ikke vil nok er det vanskelig å lykkes.*» Videre utdypes det av informant 13, som alltid hadde rollemodeller å se opp til, men samtidig evnet å se seg selv og være selvkritisk.

Jeg har alltid sett opp til folk, alltid vært veldig. Har alltid hatt respekt for de som er bedre enn meg, de som kan mer. Samtidig har jeg vært veldig selvkritisk, det er kanskje en svakhet også, men det skal mye til før jeg blir fornøyd. Aldri kunnet glede meg ordentlig av en god prestasjon fordi man alltid leter etter "hår i suppen" for å si det slik. Det kan være en svakhet, men samtidig har det hjulpet meg til å ta steg. (Informant 13).

Selvregulerende prosesser kan ikke produsere høy ekspertise, men kan bidra til at utøvere klarer å oppnå kunnskap og ferdigheter mer effektivt (Cleary & Zimmermann, 2001; Zimmerman, 2006). På den måten blir selvregulering av læring en av flere viktige karakteristikk for å kunne bli en profesjonell spiller. Spillere som intensivt streber etter suksess har flere egenskaper som gjør de egnet til å oppnå suksess, kontra de som ikke har den samme determinasjonen. Det å ta aktivt ansvar for egen læring er noe som går igjen i klubben.

I klubben tror jeg vi har fokus på det at man skal ta kontroll over egen læring. At man lærer seg å ta riktige valg og sier ifra hvis man blir skadet. At man tar kontroll over egen læring, at man så klart får hjelp, men tenker på det selv og tar egne valg og passer på hvor mye eller hvor lite du trener. Du fokuserer på din egen trening og vil vite om din egen trening. Sørger for at det beste skjer med deg. (Informant 8)

Selvregulering handler i den forstand om at man tar ansvar for egen læring, noe som kan vise seg å være ekstremt nyttig både for juniorspillere og seniorspillere. Ifølge Larsen og kollegaer (2014) er det forskjeller på hvilke karakteristikk som er

nødvendige for å nå profesjonelt nivå er annerledes enn ferdighetene som skal til for å være på profesjonelt nivå. Å utvikle spillere eller ansatte som er selvregulerende kan dermed ta ansvar for egen læring, og kan derfor klare å tilpasse seg den konteksten. Tidligere har forskning vist at selvregulering hos spillere på profesjonelt nivå gjennomgående er bedre enn spillere som ikke er det (Toering m.fl., 2009). Konklusjonen i sistnevnte studie er at effektiv selvregulering kan bidra til et bedre læringsmiljø og bedre prestasjon (Toering m.fl., 2009). Å utvikle selvregulerende spillere kan dermed føre til at spillere aktivt tar ansvar for egen læring, noe som gjør de mer selvgående og det kan i tillegg påvirke resten av laget, da det kan bidra til et bedre læringsmiljø. Siden det er noe som har vært fremtredende for endel av informantene kan det indikere at dette var noe de gjorde for å kunne lykkes på toppnivå. I tillegg kan det ha vært med på å skape bedre miljøer i klubben.

Informantenes svar varierte i større grad ved dette spørsmålet enn ved de tidligere, noe som er eksemplifisert ved at dette var første spørsmål hvor det ikke var et tosifret svar. De ulike bakgrunnene og perspektivene kan ha noe å si i denne sammenhengen, men det er likevel interessant at det er såpass forskjellige tilnærminger og karakteristikk som er fremtredende. Noe som støttes opp under 11-modellens utgangspunkt, hvor det kommer frem at noen ting står sterkere, og andre ting er ikke like tydelig hos mennesker.

5.7 Hvilke karakteristikk er mindre fremtredende i TIL?

Ved spørsmålet om hvilke karakteristikk som er mindre fremtredende i TIL var det kun 11 av 14 som svarte. To av personene rakk ikke fullføre intervjuet, mens den siste fraværende er fordi informanten ikke klarte å trekke frem noe som var mindre fremtredende, hverken for TIL eller personlig, da alle i informantens øyne var viktig.

Figur 8: Kjennetegn som framkom i intervjuene om hvilke mentale karakteristikk fra 11-modellen (Jordet, 2016) som er mindre fremtredende i TIL. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=11)

Det som likevel blir trukket frem som minst fremtredende er å mestre medgang. Dette har sammenheng med at klubben i for få perioder har klart å ha suksess over tid. I sesongen 2018 lå man på 5.plass halvveis i sesongen og hadde tre poeng opp til 2.plass. Klubben endte på 10.plass, 23 poeng bak 2.plassen etter fullført sesong. Hva som er grunnen til det er ikke denne oppgavens formål å svare på, men det er i alle fall tydelig at klubben ikke klarte å holde på den medgangen. I tillegg trekkes det å mestre nye kontekster frem, samt søke intenst å lykkes hvor det på sistnevnte stilles tvil til om klubben virkelig gjør alt en kan.

Informantene har flere oppfatninger relatert til det å mestre medgang. Den ene informanten trekker frem at klubben har hatt noen perioder man har vært gode, men ikke klart å bevare det.

Her har vi heller ikke vært spesielt gode. Vi har hatt noen perioder hvor vi har vært gode, men ikke kapitulert på det. Det er ikke noe bra, men vi er en liten klubb på mange måter og er sårbare, men det er noe der også som ikke har vært bra (Informant 4)

I følge en annen informant har dette med at man blir for avslappet etter seiere.

Når vi mestrer medgang er vi, det er nesten litt sånn som at da vi vant sist. Så er det en følelse på hele bygget at "nå kan vi slappe av litt" for det er ikke så nøye hva som skjer neste kamp. (Informant 6)

Samtidig sies det at man som klubb ikke helt vet hvordan man skal takle det.

Mestre medgang, men det er mest fordi det er uvitenhet. Hvordan gjør man det? Når det er medgang er man bare i det også vet man ikke helt hva man skal gjøre for å mestre det bedre. (Informant 5)

En av årsakene til at man ikke klarer å mestre medgang, og for såvidt mestre nye kontekster, kan ifølge informant 12 være fordi man er en liten klubb og at man i medgangsperioder vil være attraktive for andre klubber.

Ikke det at vi bytter spillestil eller noe, men utfordringen i TIL og Glimt er etter ett godt år som du sa, så kommer det en ny kontekst og ofte fordi man mister gode spillere etter gode år. Så har det vært vanskelig både for Glimt og TIL å mestre det. Klarer ikke kjapt nok å erstatte de gode spillerne og komme seg på samme nivå (Informant 12)

Følelsen av at TIL er dårlige til å mestre nye kontekster henger også sammen med at klubben generelt har slitt på bortebane.

Kanskje litt denne med å mestre nye kontekster. At hvis man skal reise til et annet sted. Det henger også med at vi historisk sett har vært elendig på bortebane. Når vi reiser til andre steder, andre surroundings og andre ting og tang mestrer man kanskje ikke det godt nok. Det kan være mange årsaker til det, men det tar ikke bort at vi burde mestre det bedre (Informant 5)

5.7.1 Forbedringsområder

Mestre medgang og mestre nye kontekster er karakteristikker som er mindre fremtredende i TIL som klubb. Samtidig kommer det frem at dette er noe man ønsker å jobbe med i akademiet og som trenerne er bevisst på.

Det å mestre motgang og medgang. Det tenker jeg er noe vi har fått vite i klubben er viktig, at hvis du, hvis det skjer litt nedgang at du ikke stopper opp å trene fordi du tenker at du ikke blir bedre uansett. Du bare jobber hardere for å få medgangen til å komme. Så når det kommer motgang så legger du deg ikke ned. Du går ut og tar de harde øktene og jobber for at det skal bli bedre. At ting skal gå fremover og at når ting går fremover, at du ikke tar helt av og fortsetter å jobbe slik at du plutselig ikke havner i en motgang igjen. Så når ting går dårlig, at du tenker positivt og fortsetter å jobbe og står i det. Og når det går bra at du ikke tar av og tenker at du har klart det. Da er det fortsette å jobbe og passe på at du ikke havner i motgang igjen. (Informant 8)

Klubben ønsker dermed å utvikle de karakteristikkene i spillere, men samtidig er det historisk sett noe man ikke har vært så veldig flinke på, ifølge informantene. Ifølge Larsen og kollegaer (2014) er det viktig i et intervensjonsprogram å se på både styrker og svakheter. Gjennom intervjuene kommer endel kjennetegn frem, både historisk og i nåtiden. Samtidig er det tydelig at klubben ikke har klart å ha medgang over tid. Alle periodene hvor klubben har prestert godt har vært relativt kortvarig, bortsett fra perioden 2007-2013, hvor TIL var en klubb som jevnlig havnet høyt på tabellen. Ved en utarbeidelse av mentalitetsmodell kan en dermed ta utgangspunkt i hva man er «gode» til, samtidig som man kan se på hva som gjør at man er gode. På den måten er det mulig å jobbe med ting man er mindre gode på, og se på hvordan man kan bruke de gode prosessene til å utvikle mindre gode ting. Eksempelvis er man i motgang flinke til å stå sammen og mobilisere. Er dette noe man kan overføre til å mestre medgang? Ifølge Pedersen (2013) påpeker de fleste informantene i Borussia Dortmund at det ikke finnes noen fasit på veien til suksess, men at spillere er forskjellige. I tillegg må man være bevisst på hvordan en oppnådde suksess, og deretter håndtere det presset (Pedersen, 2013). Det er viktig å påpeke at det denne studien forteller oss er hvilke karakteristikker personer med tilknytning til TIL synes er mindre fremtredende i klubben. Å mestre medgang er dermed en karakteristikk som personer i klubben, og som dermed utgjør klubben, mangler. Ifølge studien til Mills og kollegaer (2012) er holdningen av å «ha klart det» noe som effektivt kan stoppe utvikling. Et spørsmål å spørre seg er dermed om personer i TIL er for «fornøyde» med å være der man er.

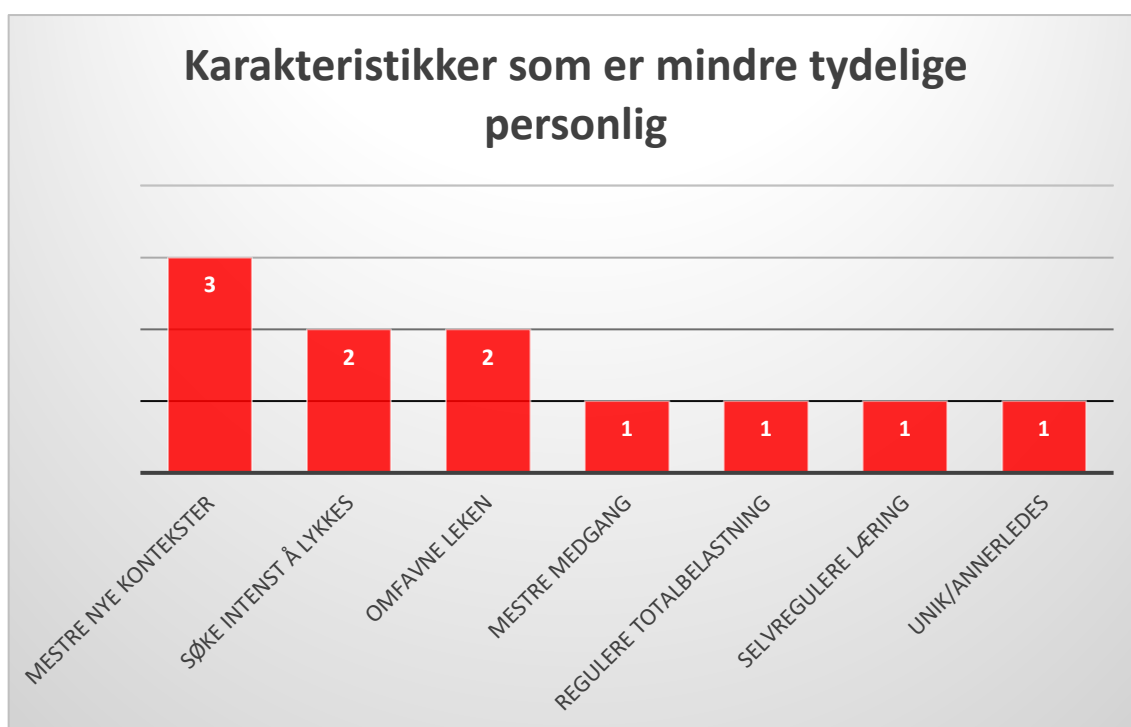
I TIL synes jeg vi er heller dårlig på å mestre medgang. Både spillergruppe og klubb. Og den søke intenst å lykkes. Jeg tror at det ikke er noe "felles" tanke om hva vi skal være best på. Jeg tror både de som jobber her i administrasjon og sport og spillere har mer å gå på. (Informant 6)

Klubben har flere ting man er gode på, og ved å ha en bevissthet rundt hva man er mindre gode på kan man potensielt «overføre» de gode prosessene og dermed gjøre noe med sine svakheter. Samtidig kan det på den andre siden kan mangelen på vedvarende medgang skyldes klubbens ressurser og at man ofte mister spillere etter gode perioder. På den måten blir det vanskelig å ha suksess over tid med mindre man beholder disse spillerne. Samtidig kan det også hende at de spillerne som blir så gode at de til slutt selges til større klubber er de typene som har hatt det største ønsket om å virkelig lykkes. Mestre medgang, nye kontekster og virkelig søke intenst å lykkes oppsummeres dermed som de karakteristikkene som er minst tydelig i TIL, av de 11 som blir nevnt i modellen.

5.8 Hvilke karakteristikk er mindre fremtredende personlig?

Enda færre av informantene klarte å svare på hvilke karakteristikk som var mindre fremtredende personlig, da de hevdet det var vanskelig å plukke ut. Det er likevel noen ting som blir trukket frem. Det som forekommer oftest blant informantene er mestre nye kontekster, som kan ses i sammenheng med at det også var mindre fremtredende hos TIL. Mestre nye kontekster har i denne sammenhengen ikke så mye med at man har slitt med å finne seg til ro et annet sted, men heller at man ikke har klart å prestere hvis ting har vært annerledes, selv om det er innad i Norge.

Også er det meg selv da, kanskje 8-eren. For hvis det var én plass jeg virkelig ikke klarte å finne meg til rette så var det på landslaget. Jeg vet ikke hvorfor, kanskje spillestil. Jeg klarte på en måte ikke å være helt meg selv som spiller. (Informant 12)

Figur 9: Kjennetegn som framkom i intervjuene om hvilke mentale karakteristikk fra 11-modellen (Jordet, 2016) som er mindre fremtredende for informantene selv.. Tallene indikerer hvor mange intervjupersoner som ga uttalelser i tråd med det nevnte aspektet (n=8)

Og dette støttes av informant 6 som hevder at det ved formasjonsskifte var vanskelig å utvikle seg: *Ikke så god på å mestre nye kontekster. Hvis man skifter formasjon ofte, så sliter jeg med å være sulten på å utvikle meg, velger ofte det safe.*

Informant 6 sår også tvil rundt denne intense søken etter å lykkes, og hvordan mangel på det kan ha gjort at vedkommende ikke kom lenger i sin karriere: «*Det var en frykt mot å tenke stort nok, det går bare på tankene. Jeg føler jeg har gjort endel riktig, men jeg tenker jeg ikke har tenkt stort nok. Jeg har ikke vært ambisiøs nok*»

Tidligere ble det nevnt at den ene informantene aldri har hatt denne intense søken etter å lykkes, men alltid hatt gleden. Her også er det forskjeller, hvor informant 13 hevder at denne gleden forsvant så fort fotball ble skikkelig seriøst, og klarte dermed aldri å kose seg.

Omfavne leken, der har jeg også vært dårlig. Så jeg kan nok ta den på førsteplass. For jeg må innrømme at i min profesjonelle tid så har det å kose seg med fotballen ikke vært her. Der har kun handlet om å prestere og levere. Det å faktisk. Redd for å skuffe noen. Så den leken klarer jeg ikke se helt. Den forsvant litt da jeg ble profesjonell. Da ble det mer jobb og her skal det leveres (Informant 12)

Det er med andre ord forskjellige ting som er mindre fremtredende hos informantene personlig, samt at kun halvparten av de spurte hadde et svar i det hele tatt. Mestre nye kontekster, søke intenst å lykkes og lidenskapelig omfavne leken blir dermed de karakteristikkene som trekkes frem flest ganger.

I neste kapittel skal oppgaven forsøke å belyse hva TIL-mentaliteten er, basert på den informasjonen som har kommet frem via intervjuene. Det å stille spørsmål relatert til både klubben, men også mer personlige spørsmål kan alle bidra til å til slutt komme frem til kjernen i hva og hvem TIL er.

5.9 TIL-mentaliteten og det store bildet

Frem til nå har informantene blitt spurt om forskjellige aspekter innenfor TIL og fotball, samt mentale karakteristikk som er nødvendig for å lykkes, samt hva som er fremtredende i TIL. Sammenfatningen av hva disse informantene sin opplevelse av TIL, samt hvordan de ser på TIL opp mot karakteristikk som kjennetegner profesjonelle prestasjonsmiljøer, kan sammen danne et fundament for å definere TIL-mentaliteten og i forlengelse av det, lage en mentalitetsmodell for klubben. Dette delkapittelet har som formål å svare på oppgavens overordnede forskningsspørsmål: *Hva kjennetegner mentaliteten i Tromsø IL?* I tillegg er det hensiktsmessig å generalisere funnene litt og diskutere hvilken påvirkning det har på det teoretiske grunnlaget som eksisterer. Hva bidrar dette prosjektet med som kan være nyttig, utover å lage en mentalitetsmodell for TIL?

5.9.1 TIL-mentaliteten

For å komme frem til TIL-mentaliteten må en ta utgangspunkt i hva som har vært sterke identitetsmarkører tidligere, samt se på hva som er realiteten nå. Svein-Morten Johansen sa det fint i intervjuet jeg henviste til tidligere, at klubben gjerne kan gå tilbake til røttene, men en må da enes om hva røttene er (2020).

Gjennom det som kommer frem er det tydelig at i TIL har det å være tøff stått sterkt. Både i form av at det tradisjonelt har vært spillere som trækker til, alltid gir alt, jobber steinhardt og ikke minst at det har vært mange forskjellige TIL-spillere og typer, men gjennomgående er at de tør å være seg selv. I tillegg kan kulde og mørketid være tøffe ting å komme seg gjennom, men i TIL biter man tennene sammen og klager ikke. Dette blir en del av det å være unik, ikke bare i Norge, men i Europa.

Inkludering er viktig i lokalmiljøet og i klubben. En av informantene snakket om at det var en litt «oss mot dem mentalitet», og at det har vært viktig å inkludere og ta vare på de som kommer til Tromsø og TIL. I tillegg er det personer som bryr seg både om klubben og lokalmiljøet. Denne inkluderingen er viktig for at folk som kommer til Tromsø skal trives, og for å implementere de raskt i laget. Det nevnte «laget» har også stått frem som viktig i TIL. Historisk sett var det en kameratgjeng som rykket opp sammen etter at klubben aldri hadde vært på øverste nivå før og gruppen bestod av for det meste lokale spillere, som også tok cupgull første året i øverste divisjon. Dette

samholdet har alltid stått sterkt, hvorav trivsel og humor har vært viktig for å forsterke dette. De nevnte trekkene er sterke pådrivere for at laget har klart å mobilisere i motgang og alltid stått sammen. En av informantene omtalte det som at det ikke var noe hierarki i garderoben og at alle turte å ha en mening. Noe som vitner om en kultur hvor samholdet står sterkt. Kantinen som kom for ikke mange år siden blir trukket frem som en viktig faktor også og gir en samlende effekt på tvers av lag og grupper i klubben.

Sist, men ikke minst er mestre motgang en sterk markør i klubben og i miljøet. Det er naturlig å spørre seg hvorfor det å mestre motgang skal være en tydelig markør og en del av mentaliteten i TIL. Her er det viktig å nyansere bildet. Det å stå han av og mestre motgang står sterkt i TIL sin historie, ikke bare fordi man historisk sett har klart å holde plassen mange ganger etter å ha kjempet lenge mot andre lag på nedre halvdel av tabellen. Men også fordi klubben alltid har mobilisert og rykket direkte opp på første forsøk. I tillegg har hele klubben stått sammen, ikke bare spillerne og A-laget, når ting har gått mot dem.

Triggerpunktene i TIL sin historie har vært mer på å overleve, derfor var det nesten veldig overraskende at vi rykket ned. Det var ikke en del av TIL. Vi kriget med 6 andre klubber også rykket vi ned. Det er litt uforståelig for meg, at vi gjorde det. For det er ikke en del av TIL sin mentalitet. Så der er triggerne mye tydeligere. Alle til pumpene og man står sammen. Ingen skylder på hverandre, men det blir en kollektiv enighet. (Informant 10)

For en klubb som TIL, med de ressursene og fasilitetene en har, ikke minst i det miljøet, gjør det vanskelig å skulle være en stabil klubb på øverste nivå over lang tid. Et lignende eksempel på det er Bodø/Glimt som har litt av de samme forutsetningene, de rykket ned i 2016, rykket opp i 2017, holdt akkurat plassen i 2018 og tok seriesølv i 2019. For TIL sin del er dette en prosess hvor man forsøker å belyse hva som kjennetegner TIL-mentaliteten. Den burde være noe man kan være stolt av og noe man kan bygge videre på. På den måten har man et fundament man kan benytte seg av, videreutvikle og sammen bruke for å ta steg som klubb. Vedlegg 6 er en visuell, deskriptiv fremstilling av hvordan folk i og rundt TIL vil beskrive TIL-mentaliteten.

5.9.2 Forskerens rolle i utarbeidelse av modell

I følge Thagaard (2013) er det viktig at forskeren reflekterer over relasjonen til de som studeres, og vurderer hva slags betydning disse relasjonene kan ha for den

informasjonen forskeren får. For min del som forsker er det viktig å både reflektere over relasjonen til informantene, samt hvilken rolle de ulike informantene har. Vil personer som har opplevd TIL i sine storhetsperioder snakke om hva som var fantastisk på den tiden? Vil personer som er i TIL nå ønske å se tilbake til røttene, eller se fremover? For fotballen har endret seg fra 80-tallet til nå. En av de største utfordringene ved en sårn oppgave er, som forsker, å stå mellom personer som har forskjellige oppfatninger om TIL, for hva skal da vektlegges mest? Og vil den vektleggingen eventuelt føre til en for stor grad av subjektivitet av meg som forsker?

Av den grunn ble det naturlige å lage en deskriptiv fremstilling av TIL-Mentaliteten, som heller danner et utgangspunkt for å lage en mentalitetsmodell i klubben. Ved å forankre kjennetegn i teori vil man ha noe som står en nært, samtidig som klubben må ta noen valg om hva de ønsker å vektlegge mer av. Eksempelvis forteller vedlegg 6 noe om hva som er kjennetegnende for TIL, både historisk og i nåtid, men i en mentalitetsmodell for unge spillere vil en naturligvis også utvikle karakteristikk som en er mindre gode på. På den måten kan klubben utvikle karakteristikk som sier noe om hva en TIL-spiller behøver, samtidig som det danner et fundament for å utvikle den «neste» TIL-spilleren som også har andre ferdigheter og karakteristikk.

Vedlegg 6 er dermed ikke noe som er låst, men heller et utgangspunkt for å utvikle noe videre. Vektleggingen av det historiske og det som er status nå blir med andre ord ikke noe som påvirker sluttproduktet i denne oppgaven. Ved å ta utgangspunkt i de nøkkelordene som blir trukket frem oftest, og heller se på hvordan de er knyttet sammen, ender det opp med å kunne si noe om hva som kjennetegner TIL.

5.9.3 En teoretisk/analytisk generalisering

Så hva har denne studien å si for videre forskning? Som sagt tidligere var den i startfasen en deskriptiv beskrivelse av TIL, hvorav den gradvis har gått over til en mer teoretisk analyse for å kunne se sammenhenger med eksisterende forskning og litteratur. Selv om noe forskning tidligere har blitt publisert på klubbnivå (Larsen m.fl, 2014; Aalberg & Sæther, 2016; Flatgård, Larsen & Sæther, 2020). Har jeg kun funnet én som kun ser på mentale karakteristikk i én spesifikk klubb (Pedersen, 2013). Larsen og kollegaer så på blant annet på hvordan klubben utviklet mentale karakteristikk, og bidro på dette feltet for klubben, men hadde ikke det overordnede fokuset på hvilke

mentale karakteristikker som er kjennetegnene for klubben. I kapittel 2.1.2 ble Larsen og kollegaer (2014) sin måte å gjennomføre et intervensjonsprogram lagt frem, hvorav seks prinsipper ble trukket frem. Denne oppgaven har ikke fulgt de prinsippene til punkt og prikke, men det er likhetstrekk. For det første har studien tatt for seg ikke bare Tromsø IL, men også litt om lokalmiljøet rundt og sett på både styrker og svakheter (fremtredende og mindre fremtredende) i organisasjonskulturen. Det har vært et holistisk perspektiv som har forsøkt å se individene som informerer, samt hvordan klubben fremstår. Utfallet er en modell som har et mål om å skape en sammenhengende organisasjonskultur. Det har dog ikke vært noe formål å skille mellom mikro- eller makronivå eller se på alle aspekter av organisasjonen slik som Larsen og kollegaer gjorde (2014). Derimot er dette en spesifikk modell som tar for seg hva TIL har vært, hva det er nå, ønsker å knytte det opp mot forskning og ender opp med en modell som si noe om hvilke mentale karakteristikker som en ønsker å utvikle hos spillere i TIL.

Denne oppgaven sier noe om Tromsø IL fra Troms og Finnmark fylke i Norge. Dette er den første oppgaven om akkurat Tromsø, og som nevnt en av veldig få oppgaver som ser på mentale karakteristikker, og som har som hensikt å utvikle en mentalitetsmodell med bakgrunn i klubbens kjennetegn. Dermed gir det en oversikt over hva et utvalg mennesker med tilknytning til en bestemt klubb har å si om trekk og karakteristikker for det miljøet. Schein (1990) sine tre nivåer for en organisasjonskultur kan trekkes inn her, da oppgaven består av

- Kulturelle gjenstander i form av historier
- Verdier som baserer seg på sosiale prinsipper og standarder som organisasjonen viser til omverdenen
- Grunnleggende antagelser som er de underliggende grunnene for handlinger, de blir tatt for gitt og skjer ubevisst. Noe som sterkt påvirker hva menneskene i organisasjonen gjør. (Schein, 1990) – De ubevisste handlingene kommer frem via tanker og erfaringer hver informant har gjort seg. Og deres «enighet» om flere av tingene som blir spurt om kan indikere en generell konsensus om hvordan ting er i TIL.

Vedlegg 6 er en sammenfatning av disse tre nivåene. Dermed kan denne oppgaven bidra til forskersamfunnet ved at den kan være et eksempel på hvordan en utarbeider et

utgangspunkt til en mentalitetsmodell, som fundamenteres i klubbens kjennetegn. Videre kan dette gjøres med forskjellige klubber på forskjellige og samme nivåer. Ved å sammenligne klubber med omtrentlig likt ressursgrunnlag, er det mulig å se indikasjoner på at mentaliteten som er forankret i klubben har noe å si for hvordan klubben presterer? Hva kjennetegner mentaliteten i en herreklubb kontra en kvinneklubb? Selv om denne oppgaven ikke kan kopieres og implementeres direkte i andre klubber vil den gi mye innsikt i hvordan mentaliteten fremkommer i en klubb som TIL. Denne oppgaven vil også bidra til forskning på mentalitet, da det eksisterende grunnlaget er veldig lite. Hvordan den kommer til syne i en klubb som TIL kan ikke nødvendigvis generaliseres til å gjelde alle, men det kan gi alle en oversikt over hvordan en kan gjøre en lignende prosess i eget miljø og egen klubb. Etterhvert vil en ha nok innsikt til å kunne sammenligne forskjellige klubber og dermed se et større helhetlig bilde på tvers av regioner, landegrenser og kulturer.

6. Avslutning

6.1 Begrensninger

Metodekapittelet har allerede adressert og reflektert over svakheter ved oppgaven. En viktig metode å trekke frem er mangel på triangulering. Involvering av flere forskeres tolkninger av datagrunnlaget kunne styrket oppgavens validitet og i tillegg kunnet vurdere tolkningenes gyldighet (Golafshani, 2003). Veileder har lest over sitater og vurdert hvor relevant de er for tekstsegmentene, i tillegg har kontaktperson i TIL, Morten Giæver blitt tilsendt et utkast av oppgaven i forkant, som er gjennomgått med arbeidsgruppen og har dermed kunnet gjøre de samme vurderingene. Det er likevel en begrensning at tolkningene som fremkommer av analysen baserer seg på én person. Sett i etterkant er det flere ting som kunne vært gjort annerledes eller blitt inkludert i oppgaven. For det første rykket klubben ned fra Eliteserien til 1.divisjon mellom mine to intervjurunder. Det hadde vært interessant å gjøre intervjuer med de første informantene i ettertid av nedrykket for å høre hvilke påvirkninger det hadde på deres oppfattelse av mentaliteten i klubben. På den andre siden kan ikke en masteroppgave ta for seg alle aspekter og en ny intervjurunde med de 10 første informanter hadde vært en svært tidkrevende prosess. Det kunne også vært en mulighet å gjøre en mer normativ oppgave hvor jeg som forsker skulle laget mentalitetsmodellen for TIL, men dette hadde i så måte gått ut over det som allerede er gjort og ville igjen vært en lang prosess som hadde måttet innebære flere turer til Tromsø og mer utveksling med arbeidsgruppen. Det ble derfor tatt en vurdering på at oppgaven skulle være mer deskriptiv.

En siste forandring i oppgavens metodikk kunne vært større grad av observasjon. Ved å være tilstede i miljøet over en lengre tidsperiode ville det gitt mulighet for å observere atferd i tillegg til hva som blir fortalt fra informantene. Det kunne gitt noen indikasjoner på om handlingene står i samråd med hva som blir formidlet.

6.2 Veien videre – Praktiske implikasjoner

Denne oppgaven hadde som formål å si noe om hva som kjennetegner TIL, for å danne et fundament for en mentalitetsmodell som klubben kan bruke internt til å utvikle både spillere og ansatte. Å finne frem til hvem TIL er var første steg. Denne oppgaven har fulgt Jordet (2019) sin fremgangsmåte for å skape en mentalitetsmodell. På denne måten blir det en klubbspesifikk modell for å gjennomføre mental trening med spillere som

både er basert på forskning i psykologien, men også den spesifikke mentaliteten og kulturen i Tromsø IL fra Troms og Finnmark fylke i Norge.

Det neste steget for TIL blir dermed å implementere modellen i klubben og anvende den. Som tidligere nevnt er det å være litt unik/annerledes en karakteristikk som kan være viktig for å nå toppen (Jordet, 2016). Derfor handler ikke modellen om å utvikle kun typer som er helt like, men heller utvikle noen karakteristikk som er viktige. For TIL sin del og i et norsk perspektiv, som kan sies å ha omtrentlig samme utfordringer som i Danmark, handler fotballen også om å selge spillere til utlandet for å tjene mer penger og dermed kan bruke mer på å utvikle nye spillere (Larsen m.fl. 2014). I tilfeller som en masteroppgave eller ved bruk av en ekstern idrettspsykologi er ofte arbeidet med klubben over en begrenset periode. På grunn av dette er langtidseffekten av denne mentalitetsmodellen avhengig av klubben og de personene som får ansvaret opprettholder arbeidet og implementerer modellen i praksis. Dette støttes av Larsen og Henriksen (2015).

Det er et behov for videre forskning på mentaliteten i spesifikke klubber fordi det er svært lite publisert forskning om dette temaet. Om det er fordi klubber ikke ønsker å dele, eller om det er fordi disse prosessene ikke er gjort vites ikke. Det er likevel av stor interesse for forskersamfunnet om dette gjøres flere steder, da det gir grunnlag for å sammenligne klubber. Hvilke likheter har Tromsø med Lillestrøm eller Tottenham? Eller er det mulig for klubber med omtrentlig samme ressursgrunnlag å skille de på for eksempel mentalitet? Kvinnefotballen får mer oppmerksomhet, men er det forskjell i mentalitet i en klubb for kvinner kontra menn, eller er det interne likheter/forskjeller i klubber som innehar både kvinne- og herrefotball? Dette er betraktninger som kunne vært interessante å undersøke, og vitner om at det er flere områder som kan forskes på, da det eksisterende grunnlaget er lite omfattende.

For TIL sin del er dette en prosess som kan ta tid, men ved å gjøre det vil TIL få en modell som er unik for klubben, samtidig som spillere og ansatte får et innblikk i hva som kjennetegnes og dermed kan bidra til en skolering som sikrer de en mental utvikling i tillegg til den fysiske, tekniske og taktiske klubben har fra før av. På den måten kan klubben sies å ha et holistisk perspektiv som utvikler både mennesket og fotballspiller.

Referanser

- Aalberg, R.R. & Sæther, S.A. (2016). The talent development environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review*, 3-4, 159-182.
- Adie, J.W., Duda, J.L, og Ntoumanis, N. (2012). Perceived coach-autonomy support, basic need satisfaction and the well- and ill-being of elite youth soccer players: A longitudinal investigation. *Psychology of Sport and Exercise* 13:51-59.
- Adolph, K.E., Eppler, M.A, Marin, L., Weise, I.B, & Wechsler Clearfield, M. (2000). Exploration in the service of prospective control. *Infant Behavior and Development* 23:441-460.
- Amiot, C.E., Vallerand, R.J. & Blanchard, C.M. (2006). Passion and psychological adjustment: A test of the person-environment fit hypothesis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32:220-229.
- Baumeister, R.F. (1984): Choking under pressure: Self-consciousness and paradoxical effects of incentives on skillful performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, s. 610-620.
- Bergkamp, D. & Winner, D. (2013). *Stillness and speed: My story*. London: Simon & Schuster.
- Brink, M.S. Visscher, C., Arends, S., Zwerver, J., Post, W.J. & Lemming, K.A.P.M. (2010). Monitoring stress and recovery: New insights for the prevention of injuries and illness in elite youth soccer players. *British Journal of Sports Medicine*, 44:809-815.
- Bronfenbrenner, U. (1979) *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- BT Sport. (2018). *Steven Gerrard: Academy players get too much, too soon – No Hunger In Paradise* [Videoklipp]. Hentet 3.mai 2020 fra <https://www.youtube.com/watch?v=VP3kbDRjadQ&list=PLubVgegS36EOjURXgdcYPBhHzSxaLWhKJ&index=6>

Cambridge dictionary. (u.å(a)). *Mentality*. Hentet 11.juni 2020 fra <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mentality>

Cambridge dictionary. (u.å(b)). *Psychology*. Hentet 11.juni 2020 fra <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/psychology>

Carver, C.S. & Scheiner, M.F. (1981). *Attention and self-regulation*. New York: Springer Verlag

Collins, D. & MacNamara, A. (2012). The Rocky Road to the Top. *Sports Med*, 42: 907-914. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF03262302>

Coyle, D. (2018). *The Culture Code: The Secrets of Highly Successful Groups*. New York: Bantam Books.

Doherty, C. (2017). Jordan Henderson: the best worst player in the Premier League. *SportsJoe*. Hentet 26.mai 2020 fra <https://www.sportsjoe.ie/football/jordan-henderson-best-worst-player-premier-league-109773>

Dubov, I.G. (1995). The Phenomonon of Mentality. *Journal of Russian & East European Psychology*, 33, 39-54. DOI: 10.2753/RPO1061-0405330239

Durand-Bush, N. & Salmela, J.H. (2002). The development and maintenance of expert athletic performance: Perceptions of world and Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology*. 14:154-171.

Eilertsen, T.S. (2019). Espejords utblåsing hylles: - Mange synes det var artig, men jeg mente det. *Aftenposten*. Hentet 16.juni 2020 fra <https://www.aftenposten.no/sport/fotball/i/awkPP7/espejords-utblaasing-hylles-mange-synes-det-var-artig-men-jeg-mente>

Ericsson, K.A., Krampe, R.T., & Tesch-Romer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological review* 100:363-406

Eriksson-Zetterquist, U., Kalling, T., Styhre, A. & Woll, K. (2014). *Organisasjonsteori*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Ertmer, P.A. & Newby, T.J. (1996). The expert learner: Strategic, self-regulated and reflective. *Instructional Science* 24:1-24.

Finn, J. and McKenna, J. (2010). Coping with academy-to-first-team transitions in elite English male team sports: The coaches' perspective. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 5: 257–279.

Fischer, R., & Dean, M. (1998). A comparative Study of the Development of Elite Young Soccer Players in England and Belgium. *Journal of Comparative Physical Education and Sport*, 20, 44-52.

Fjelland, R. (1999). *Innføring I vitenskapsteori*. Oslo: Universitetsforlaget.

Flatgård, G., Larsen, C.H., & Sæther, S. (2020). Talent development environment in a professional football club in Norway. *Scandinavian Journal of Sport and Exercise Psychology*, (2), 8-15.

Ford, P.R., & Williams, A.M. (2012). The developmental activities engaged in by elite youth soccer players who progressed to professional status compared to those who did not. *Psychology of Sport and Exercise*, 13:349-352

Furley, P., Dicks, M. & Jordet, G. (2020) The Psychology of Penalty Kicks: The Influence of Emotions on Penalty Taker and Goalkeeper Performance. *The Psychology of Soccer*. DOI: 10.4324/9781003005568-4

Gibson, J.J. (1979). *The ecological approach to visual perception*. Boston: Houghton Mifflin

Godø, Ø. (2018). Storklubber ligger langflate etter Hugo (18): - Mer klar for utlandet enn Håland. *VG*. Hentet 3.mai 2020 fra <https://www.dagbladet.no/sport/storklubber-ligger-langflate-etter-hugo-18---mer-klar-for-utlandet-enn-haland/69812110>

Grimen, H. & Ingstad, B. (2015). Kvalitative forskningsopplegg. I: Laake P., Olsen B. R. & Benestad, H. B. (Red.). *Forskning i medisin og biofag* (2. utg.). (s. 321 – 350). Oslo: Gyldendal akademisk.

Guba, E.G. & Lincoln, Y.S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. I N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.): *Handbook of qualitative research* (s. 105-117). Sage Publications, Inc.

Gullteig Lürssen, S. (2017). *Organisering av talentutvikling i norsk toppfotball: En kvalitativ casestudie av hva eliteseriekubber tenker og gjør i sitt arbeid med å utvikle talenter*. Masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole.

Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Hatch, M.J. & Schultz, M. (1997). Relations Between Organizational Culture, Identity and Image. *European Journal of Marketing*, 31(5/6), 356-365. DOI: 10.1108/eb060636

Haugaasen, M. (2010). «Rapport fra det 24. Cupfinaleseminaret». Hentet 10.mars fra http://www.dinesider.no/customer/016271/archive/files/Cupfinaleseminaret/cupfinalerapporten_2010.pdf

Haugaasen, M., Toering, T., & Jordet, G. (2014). From childhood to senior professional football: A multi-level approach to elite youth players' engagement in football-specific activities. *Journal of Sport Sciences* 32(20):1-10

Helsen, W.F., Starkes, J.L., & Hodges, N.J. (1998). Team sports and the theory of deliberate practice. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 20:12-34

Henriksen, K. (2010). *The Ecology of Talent Development in Sport: A Multiple Case Study of Successful Athletic Talent Development Environments in Scandinavia*. Doktorgradsavhandling ved University of Southern Denmark

Hofseth, E., Toering, T., Jordet, G. & Ivarsson, A. (2017). Self-Evaluation of Skills and Performance Level in Youth Elite Soccer: Are Positive Self-Evaluations Always Positive?. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*. DOI: 10.1037/spy0000094

Holt, N. L. (2002). A comparison of the soccer talent development systems in England and Canada. *European physical education review*, 8(3), 270-285. DOI: 10.1177/1356336X020083006.

Iancheva, T. & Kuleva, M. (2017). Cope With Success in Sport. *Journal of Applied Sports Sciences*, 1: 46-57. DOI: 10.37393/jass.2017.01.05

Ivarsson, A., Johnson, U. & Podlog, L. (2013). Psychological predictors of injury occurrence: A prospective investigation of professional Swedish soccer players. *Journal of Sport Rehabilitation*, 22:19-26

Johansen, S.M. (2020). *Svart/hvit beskrivelse av rød/hvit identitet*. Hentet 5.juni 2020 fra <https://nordnorskdebatt.no/article/svarthvit-beskrivelse-rodhvit>

Jordet, G. (2005). Perceptual training in soccer: An imagery intervention study with elite players. *Journal of Applied Sport Psychology* 21:125-130

Jordet, G. & Hartman, E. (2008). Avoidance motivation and choking under pressure in soccer penalty shootouts. *Journal of Sport and Exercise Psychology* 30:452-459.

Jordet, G., Bloomfield, J., & Heijmerikz, J. (2013). The hidden foundation of field vision English Premier League. (EPL) soccer players.

<http://www.sloansportsconference.com/wp-content/uploads/2013/Slides/RP/The%20hidden%20foundation%20of%20field%20vision%20in%20EPL%20soccer%20players.pdf>

Jordet, G. (2016). Psychology and elite soccer performance. I: T. Strudwick (Ed.). *Soccer Science* (s. 367-388). Champaign, IL: Human Kinetics

Jordet, G. & Pepping, G.J. (2018). Flipping Sport Psychology Theory Into Practice: A Context- and Behavior-Centered Approach. I: Cappuccio, M.L. (Ed.). *Handbook of Embodied Cognition and Sport Psychology*. Cambridge, MA: The MIT Press.

Jordet, G. (2019). Working with Psychology in professional football. I: Collins, D., Cruickshank, A. & Jordet, G. (Eds.). *Routledge Handbook of Elite Sport Performance* (s. 114-132). Routledge.

Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tuft, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (Tone Margaret Anderssen & Johan Rygge, Overs. 3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Larsen, C. V., Alfermann, D., Henriksen, K., & Christensen, M. K. (2013). Successful Talent Development in Soccer: The Characteristics of the Environment. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(3), 190-206. Doi: 10.1037/a0031958

Larsen, C.H. & Küttel, A. (2019) Mental Health in Danish football: The role of protective factors in youth academies. Presentert på den femtende europeiske kongressen til sport and exercise psychology, Münster: Tyskland

MacNamara, A., Button, A., & Collins, D. (2010a). The role of psychological characteristics in facilitating the pathway to elite performance. Part 1: Identifying mental skills and behaviors. *The Sport Psychologist*, 24, 52–73.

MacNamara, A., Button, A., & Collins, D. (2010b). The role of psychological characteristics in facilitating the pathway to elite performance. Part 2: Examining environmental and stage- related differences in skills and behaviors. *The Sport Psychologist*, 24, 74–96.

Markula, P., & Silk, M. (2011). *Qualitative research for physical culture*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Merleau-Ponty, M. (1962). *Phenomenology of perception*. New York: Humanities Press.

Memmert, D. (2011). Creativity, Expertise and Attention: Exploring Their Development and Their Relationships. *Journal of Sports Sciences*, 29(1): 93-102.

DOI: 10.1080/02640414.2010.528014

Mills, A., Butt, J., Maynard, I. & Harwood, C. (2012). Identifying factors perceived to influence the development of elite youth football academy players. *Journal of Sports Sciences* 30 (15):1593-1604

NESH. (2015). Hentet 10.Mai 2020 fra

<https://www.etikkom.no/FBIB/Temaer/Personvern-og-ansvar-for-den-enkelte/Konfidensialitet/>

Nideffer, R.M. (1986): *Concentration and Attention Control Training*. I J.M. Williams (red): *Applied Sport Psychology, personal Growth to peak performance*, s. 257-279. Palo Alto, CA: Mayfield Publishing Company.

Nideffer, R.M. (1992). *Psyched to Win. How to master mental skills to improve your physical performance*. Champaign, IL: Leisure Press

NSD. (u.å.). Hentet 10.mai 2020 fra

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Ntoumanis, N. (2012). A self-determination theory perspective on motivation in sport and physical education: Current trends and possible future research directions. In *Motivation in sport and exercise*, 3.utg., ed. G.C. Roberts og D.C. Treasure, 91-128. Champaign, IL: Human Kinetics.

Olafsen, E. (2019). *Akademiklassifiseringsrapporten*. Hentet 11.juni 2020 fra

<http://beta.toppfotball.no/AK19.pdf>

Orlick, T. (1986). *Psyching for sport: Mental training for athletes*. Champaign, IL: Human Kinetics.

Orlick, T. & Partington, J. (1988): Mental links to excellence. *The Sport Psychologist*, 5, s. 322-334.

Orlick, T. (2000). *In Pursuit of Excellence* (3rd ed). Champaign, IL: Leisure Press.

- Pedersen, S. (2013). *Fotballmentalitet og spillerutvikling i Borussia Dortmund: En kvalitativ studie av trenere og ledere med ansvar for spillerutvikling i BVB*. UEFA A-Lisensoppgave ved Norges Fotballforbund.
- Pensgaard, A.M. & Hollingen, E. (2006). *Idrettens mentale treningslære*. Gyldendal.
- Reeves, C. W., Nicholls, A. R. and McKenna, J. (2009). Stressors and coping strategies among early and middle adolescent premier league academy football players: Differences according to age. *Journal of Applied Sport*.
- Reikerås, J. (2018). *Rosenborg-Mentaliteten: En kvalitativ studie av hva som kjennetegner Rosenborg*. Bacheloroppgave ved Norges Idrettshøgskole.
- Røynesdal, Ø., Toering, T. & Gustafsson, H. (2018). Understanding player's transition from youth to senior professional football environments: A coach perspective. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(1): 26-37. DOI: 10.1177/1747954117746497
- Sagar, S. S., Busch, B. K. and Jowett, S. (2010). Success and failure, fear of failure, and coping responses of adolescent academy football players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 22: 213–230.
- Sandelowski, M. (2000). *Whatever Happened to Qualitative Description? Focus on Research Methods*. *Research in Nursing & Health*, 23, 334-340.
- Snead, S. (u.å.). *Sam Snead Quotes*. Hentet 15. desember 2019 fra https://www.brainyquote.com/quotes/sam_snead_387456
- Solstad, N. (2019). *Valakari passer ikke inn i den kulturen TIL er tuftet på*. Hentet 5. juni 2019 fra <https://nordnorskdebatt.no/article/valakari-passer-ikke-i-kulturen>
- Syer, J. & Connolly, C. (1989). *Sportens Mentale Træning*. Akademisk Forlag.
- Sæther, S.A. (2014). *Talent Identification in Soccer. What do Coaches Look for?* Hentet 24. juni 2020 fra <http://www.idrottsforum.org/sather140319/>

- Sæther, S. A. (2017). *De norske fotballtalentene. Hvem lykkes og hvorfor?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Taylor, J. & Collins, D. (2018). Shoulda, Coulda, Didnae – Why Don't High Potential Players Make It?. *Sport Psychologist*, 33: 1-37. DOI: 10.1123/tsp.2017-0153.
- Thagaard, T. (2013). Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Toering, T., Elferink-Gemser, M.T., Jordet, G., Visscher, C. (2009). Self-regulation and performance level of elite and non-elite youth soccer players. *Journal of Sports Sciences*, 27, 1509-1517.
- Toering, T. & Jordet, G. (2015). Self-control in professional football players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 27:335-350.
- UEFA (u.å.). Hentet 25.mai 2020 fra <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/match/2025486--tottenham-vs-liverpool/?iv=true>
- Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A. M. and Philippaerts, R. M. (2008.) Talent identification and development programmes in sport: Current models and future directions. *Sports Medicine*, 38: 703–714.
- Vallerand, R.J. (2012). The dualistic model of passion in sport and exercise. I: GC, Roberts & D.C. Treasure (Eds.): *Advances in motivation in sport and exercise*, s.169-206. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Van Yperen, N.W. (2009). Why some make it and others do not: Identifying psychological factor that predict career success in professional adult soccer. *Sport Psychologist* 23:317-329
- Ward, P. Hodges, N.J., Starkes, J.L & Williams, A.M. (2007). The road to excellence: Deliberate practice and the development of expertise. *High Ability Studies*, 18:119-153

Weinberg, R.S. & Williams, J.M. (1993). Integrating and implementing a psychological skills training program. I J.M. Williams (red): *Applied Sport Psychology*. Palo Alto, CA: Mayfield Publishing Company.

Winne, P.H. (2011). A cognitive and metacognitive analysis of self-regulated learning. I: B.J. Zimmerman & D.H. Schunk (Eds.) *Handbook of self-regulation of learning and performance*. Educational psychology handbook series. New York: Routledge.

Williams, J.M. & Krane, V. (1993). Psychological characteristics of peak performance. I J.M. Williams (red): *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance* (2nd ed.). Palo Alto, CA: Mayfield

Williams, A.M., Davids, K. & Williams, J.G. (1999). *Visual Perception & Action in Sport*. Taylor & Francis: New York.

Williams, S. (2009). "Football academies: Kicking and screaming". *The Telegraph*. Hentet 7.mars fra <https://www.telegraph.co.uk/sport/football/4938593/Football-academies-kicking-and-screaming.html>

Wright, D. (2013). Revealed: Why Gerard Pique left Manchester United for Barcelona. *Daily Star*. Hentet 3.mai 2020 fra <https://www.dailystar.co.uk/sport/football/350825/REVEALED-Why-Gerard-Pique-left-Manchester-United-for-Barcelona>

Zimmerman, B.J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*. 81:329-339

Zimmerman, B. J. (2006). Development and Adaptation of Expertise: The Role of Self-Regulatory Processes and Beliefs. In K. A. Ericsson, N. Charness, P. J. Feltovich, & R. R. Hoffman (Eds.), *The Cambridge handbook of expertise and expert performance* (pp. 705-722). New York, NY, US: Cambridge University Press.

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

29.06.2020, 21:38

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Tromsø - Mentalitet

Referansenummer

634154

Registrert

16.10.2019 av Jørgen Reikerås - jorgenr@student.nih.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges idrettshøgskole / Institutt for idrett og samfunnsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Geir Jordet, geir.jordet@nih.no, tlf: 90780250

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Jørgen Reikerås, jorreike@gmail.com, tlf: 45236776

Prosjektperiode

12.09.2019 - 31.10.2020

Status

09.12.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

09.12.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 09.12.19 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.10.20. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med personopplysninger oppbevares permanent hos Tromsø IL med formål om å utvikle en mentalitets-modell for klubben. Videosnutter kan bli brukt i etterkant for å underbygge mentaliteten, men det vil innhentes eget samtykk til dette.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. For ungdommene mellom 15 og 16 år vil samtykket hentes fra deres foresatte som vil få informasjon. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Silje Fjelberg Opsvik
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2: Melding med behandler i NSD

NSD Personvern

25.11.2019 12:59

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 634154 må kompletteres for at NSD kan fortsette vurderingen.

Når du har gjort oppdateringene i skjemaet, må du gå til siden "send inn" og trykke "bekreft innsending".

Dersom du har ytterligere kommentarer eller spørsmål kan du skrive en melding i dialogfeltet over og trykke "send melding".

Følgende kommentar er gitt av NSDs personvernrådgiver:

Hei igjen!

Jeg oppsummerer som avtalt samtalen vår på telefon hvor vi ble enige om at informasjonsskrivet skal spesifiseres enda mer med tanke på hva som utleveres til TIL, hva som publiseres og hva som skjer etter prosjektslutt. Du må også oppgi kontaktopplysninger til kontaktpersonen i TIL.

Informasjonsskriv - underårig

For de som ikke er fylt 18 år det lages et tilleggs-skriv som enten stiles til de foresatte eller som har en samtykkeerklæring stilet til dem.

a) Barnets navn må fremkomme av samtykkeerklæringen i tillegg til at teksten må omformuleres til "Jeg samtykker til at mitt barn kan: (...)".

b) Vi foreslår at det også opplyses om at deltakeren under 18 år selv må ønske deltakelse og kan trekke sin tilslutning.

c) "Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til (...)" kan eventuelt endres til "Så lenge ditt barn kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til (...)"

Husk å trykke "Bekreft innsending" når du lagt inn endringene, så vil vi forsette behandlingen av skjemaet.

Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

”TIL-mentaliteten”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å identifisere og definere mentaliteten i Tromsø IL. Hva som kjennetegner klubben og personene i den. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å, gjennom intervjuer med personer med bakgrunn i eller fra Tromsø, identifisere hva som kjennetegner mentaliteten i klubben. Deretter knytte mentaliteten i Tromsø opp mot hva forskningen viser kjennetegner de beste spillerne i verden. På den måten skape en identitet og profil for Tromsø IL.

Dette er en masteroppgave som vil bli levert inn i 2020. Samtidig vil opplysningene fra studien resultere i en mentalitetsprofil som Tromsø IL kan bruke til videre arbeid.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges Idrettshøgskole er ansvarlig for prosjektet. Samt Tromsø IL som en ekstern oppdragsgiver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget vil være personer valgt av Tromsø IL som har relevant bakgrunn i eller fra Tromsø, som de mener kan fortelle litt om hva slags mentalitet som er og/eller har vært i klubben i forskjellige verv. Det kommer til å bli gjennomført intervjuer med omtrentlig 15 personer i forbindelse med oppgaven. Du er dermed en av de personene som Tromsø IL mener har bakgrunn til å kunne si noe om mentaliteten i klubben.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det et semi-strukturert intervju som kan vare alt fra 30-90 minutter. Intervjuet vil innebære spørsmål om tilknytning til klubben, hva som kjennetegner klubbens mentalitet og hva som kjennetegner «Tromsø-spilleren». Samt hvilke karakteristikk forskning ser blant de beste i verden, en kan kjenne igjen i Tromsø IL. Det vil bli tatt video- og lydopptak fra intervjuet.

All data fra intervjuene vil bli slettet av behandler frem til prosjektets slutt 31.10.2020. Tromsø kan likevel beholde data og video til internt bruk i etterkant av denne datoen. Da vil det i så fall bli innhentet nytt samtykke fra Tromsø IL.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det vil heller ikke påvirke ditt forhold til klubben eller personer med lederverv i klubben.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- All data vil bli lagret på privat pc, men mappen med opplysningene vil være passord beskyttet hvor en trenger passord eller fingeravtrykk for å få tilgang. I tillegg vil navnene i oppgaven bli anonymisert.

- Undertegnede, Jørgen Reikerås vil samle inn, bearbeide og transkribere all data på egenhånd og vil kun dele med veileder fra NIH, Geir Jordet. Samt sportslig leder i Tromsø IL, Svein-Morten Johansen. Personene som deltar i oppgaven vil potensielt bli gjenkjennbare ved at det nevnes hva slags type verv de har hatt.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.10.2020. Ved masteroppgavens slutt vil dataen fortsatt være tilgjengelig og ikke anonymisert, men delt med sportslig leder i Tromsø IL, Svein-Morten Johansen. Disse opplysningene blir bevart i etterkant for å videreutvikle en mentalitets-modell for Tromsø. Personopplysningene vil dermed oppbevares på ubestemt tid, da endelig dato for ferdigstilling av mentalitets-modellen ikke er fastsatt. Videosnutter kan bli brukt i etterkant for å underbygge mentaliteten, men kun etter samtykke.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Idrettshøgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges Idrettshøgskole ved Geir Jordet på telefon: 907 80 250 eller mail: geir.jordet@nih.no.
- Vårt personvernombud: personvernombud@nih.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.
- Tromsø IL ved Svein-Morten Johansen på telefon: 474 52 059 eller mail: svein.morten.johansen@til.no

Med vennlig hilsen

Geir Jordet

Jørgen Reikerås

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Tromsø-mentaliteten og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju
- At opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes i masteroppgaven min (ved for eksempelvis at tidligere/nåværende verv og antall år i klubben kan bli inkludert i den endelige oppgaven). Navn og alder blir ikke trukket frem.
- At mine personopplysninger lagres etter prosjektslutt, til videre utarbeidelse av Tromsø-mentaliteten – hvis aktuelt
- At det blir tatt video av intervjuet, men den vil ikke bli en del av selve masteroppgaven

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 31.10.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeskjema - Barn

Vil du delta i forskningsprosjektet

”TIL-mentaliteten”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å identifisere og definere mentaliteten i Tromsø IL. Hva som kjennetegner klubben og personene i den. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å, gjennom intervjuer med personer med bakgrunn i eller fra Tromsø, identifisere hva som kjennetegner mentaliteten i klubben. Deretter knytte mentaliteten i Tromsø opp mot hva forskningen viser kjennetegner de beste spillerne i verden. På den måten skape en identitet og profil for Tromsø IL.

Dette er en masteroppgave som vil bli levert inn i 2020. Samtidig vil opplysningene fra studien resultere i en mentalitetsprofil som Tromsø IL kan bruke til videre arbeid.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges Idrettshøgskole er ansvarlig for prosjektet. Samt Tromsø IL som en ekstern oppdragsgiver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget vil være personer valgt av Tromsø IL som har relevant bakgrunn i eller fra Tromsø, som de mener kan fortelle litt om hva slags mentalitet som er og/eller har vært i klubben i forskjellige verv. Det kommer til å bli gjennomført intervjuer med omtrentlig 15 personer i forbindelse med oppgaven. Du er dermed en av de personene som Tromsø IL mener har bakgrunn til å kunne si noe om mentaliteten i klubben.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det et semi-strukturert intervju som kan vare alt fra 30-90 minutter. Intervjuet vil innebære spørsmål om tilknytning til klubben, hva som kjennetegner klubbens mentalitet og hva som kjennetegner «Tromsø-spilleren». Samt hvilke karakteristikker forskning ser blant de beste i verden, en kan kjenne igjen i Tromsø IL. Det vil bli tatt video- og lydopptak fra intervjuet.

All data fra intervjuene vil bli slettet av behandler frem til prosjektets slutt 31.10.2020. Tromsø kan likevel beholde data og video til internt bruk i etterkant av denne datoen. Da vil det i så fall bli innhentet nytt samtykke fra Tromsø IL.

For barn under 18 år trenger vi underskrift fra foreldre. Barnets foreldre kan også se gjennom intervjuguiden før selve intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det vil heller ikke påvirke ditt forhold til klubben eller personer med lederverv i klubben.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- All data vil bli lagret på privat pc, men mappen med opplysningene vil være passord beskyttet hvor en trenger passord eller fingeravtrykk for å få tilgang. I tillegg vil navnene i oppgaven bli anonymisert.
- Undertegnede, Jørgen Reikerås vil samle inn, bearbeide og transkribere all data på egenhånd og vil kun dele med veileder fra NIH, Geir Jordet. Samt sportslig leder i Tromsø IL, Svein-Morten Johansen. Personene som deltar i oppgaven vil potensielt bli gjenkjennbare ved at det nevnes hva slags type verv de har hatt.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.10.2020 Ved masteroppgavens slutt vil dataen fortsatt være tilgjengelig og ikke anonymisert, men delt med sportslig leder i Tromsø IL, Svein-Morten Johansen. Disse opplysningene blir bevart i etterkant for å videreutvikle en mentalitets-modell for Tromsø. Personopplysningene vil dermed oppbevares på ubestemt tid, da endelig dato for ferdigstilling av mentalitets-modellen ikke er fastsatt. Videosnutter kan bli brukt i etterkant for å underbygge mentaliteten, men kun etter samtykke.

Dine rettigheter

Så lenge ditt barn kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Idrettshøgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges Idrettshøgskole ved Geir Jordet på telefon: 907 80 250 eller mail: geir.jordet@nih.no.
- Vårt personvernombud: personvernombud@nih.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvertjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.
- Tromsø IL ved Svein-Morten Johansen på telefon: 474 52 059 eller mail: svein.morten.johansen@til.no

Med vennlig hilsen

Geir Jordet

Jørgen Reikerås

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Tromsø-mentaliteten og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- At mitt barn kan delta i intervju
- At opplysninger om barnet mitt publiseres slik at han/hun kan gjenkjennes i masteroppgaven min (ved for eksempelvis at tidligere/nåværende verv og antall år i klubben kan bli inkludert i den endelige oppgaven). Navn og alder blir ikke trukket frem.
- At mitt barn sine personopplysninger lagres etter prosjektslutt, til videre utarbeidelse av Tromsø-mentaliteten – hvis aktuelt
- At det blir tatt video av intervjuet, men som ikke vil bli en del av masteroppgaven

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 31.10.2020

(Signert av foresatt for prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5: Intervjuguide

Intervjuguide for «TIL-mentaliteten»

- *Hvem er du og hva er din tilknytning til Tromsø og TIL?*
- *Tromsøværing generelt, hvordan er de?*
- *Hvordan vil du beskrive TIL-mentaliteten og kulturen?*
- *Når du tenker på denne mentaliteten, er det en spesiell TIL-spiller (nåværende eller tidligere) du tenker på?*
- *Hva må til for å slå gjennom på A-laget – og bli der?*
- *Hvilke av disse kjennetegnene (11-modellen) mener du er mer fremtredende i TIL og for deg personlig?*
- *Hvilke er mindre fremtredende for TIL og for deg personlig?*

Vedlegg 6: Kjennetegn ved Tromsø IL

